

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2023

Eliška Sladovnicková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Komparativní analýza knižních recenzí na sociální síti
Instagram a v literárních časopisech**

Diplomová práce

Autor práce: Eliška Sladovnicková

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne

Eliška Sladovnicková

Bibliografický záznam

SLADOVNÍKOVÁ, Eliška. *Komparativní analýza knižních recenzí na sociální síti Instagram a v literárních časopisech*. Praha, 2023. 152 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.

Rozsah práce: 197 654 znaků včetně mezer

Abstrakt

Popularita bookstagramových účtů získává na popularitě a dosahu. Z tohoto důvodu se diplomová práce zabývá právě podobou knižních recenzí jak na Instagramu, tak i v tištěných a internetových časopisech. Cílem práce je definovat podobu knižních recenzí na Instagramu a v časopisech, podobu bookstagramu a především zhodnotit, zda ovlivňuje literární recenze. Dalším cílem je zjistit i pohled literárních recenzentů a bookstagramerů na knižní obsah na Instagramu. Teoretická část se věnuje především definici knižních recenzí a literárních kritik, způsobům interpretace textu a definuje rovněž nová média a sociální síť, ze kterých se práce soustředí právě na bookstagram. V analytické části jsou nejprve pomocí přímé deskripce popsány knižní recenze na *Šikmý kostel* v obou typech médiích a následně jsou mezi sebou porovnány v několika významných kategoriích jako je přítomnost kontextu díla, forma jazyka nebo témata. Dále následují polostrukturované rozhovory s literárními recenzenty a bookstagramery, mezi které byli zahrnuti i dva informanti, jež se věnují oběma mediím. Výzkumná část tak analyzuje podobu literárních recenzí i názory jejich autorů, díky kterým je popsána podoba kvalitní recenze, texty na bookstagramu i jeho možný vliv na publicistiku.

Abstract

The popularity of bookstagram accounts is gaining momentum and reach. For this reason, the thesis focuses on the format of book reviews both on Instagram and in literary and online magazines. The aim of the thesis is to define the structure of book reviews on Instagram and in literary magazines, the nature of bookstagram, and, above all, to assess whether bookstagram influences literary reviews. Another objective is to explore the perspectives of literary reviewers and bookstagrammers on book content on Instagram. The theoretical part mainly deals with the definition of book reviews and literary criticism, methods of text interpretation, and also defines new media and social networks, with a specific focus on bookstagram.

In the analytical part, book reviews of *Šikmý kostel* are first described through direct description in both types of media. Subsequently, they are compared in several key categories such as the presence of the book's context, language form, or topics. Semi-structured interviews with literary reviewers and bookstagrammers follow, including two informants who engage with both media. The research section thoroughly analyzes the structure of book reviews and the opinions of their authors, providing insights into the

characteristics of high-quality reviews, texts on bookstagram, and its potential impact on journalism.

Klíčová slova

bookstagram, Instagram, knižní recenze, literární kritika, literární recenzent, bookstagramer, knižní influencer

Keywords

bookstagram, Instagram, literary review, literary criticism, literary reviewer, bookstagramer, book influencer

Title

Comparative analysis of book reviews on the social site Instagram and in literary magazines

Poděkování

Ráda bych poděkovala především vedoucí práce PhDr. Janě Čeňkové, Ph.D. za její rady, vedení a i trpělivost. Také bych chtěla poděkovat rodičům a přátelům, kteří mi během psaní byli oporou.

Obsah

Úvod.....	3
1. Teoretická část.....	4
1. 1 Literární kritika, knižní recenze a interpretace textu	4
1. 1. 1 Vymezení pojmu literární kritika.....	4
1. 1. 1. 1 Proměny české literární kritiky.....	5
1. 1. 2 Vymezení pojmu knižní recenze	7
1. 1. 3 Interpretace textu.....	8
1. 2 Nová média.....	10
1. 2. 1 Definice pojmu nová média.....	10
1. 2. 1. 1 Typické znaky nových médií.....	12
1. 2. 2 Web 2.0	13
1. 2. 2. 1 Rysy webu 2.0	14
1. 2. 3 Sociální síť.....	15
1. 3 Instagram	16
1. 3. 1 Typy obsahu na Instagramu.....	18
1. 3. 2 Hashtag.....	19
1. 4 Bookstagram.....	20
1. 4. 1 Příspěvky na Bookstagramu	21
1. 4. 2 Uživatelé bookstagramu	22
1. 4. 3 Influencer marketing	23
1. 5 Literární časopisy	24
1. 5. 1 Literární časopisy na Instagramu.....	26
2. Metodologická část.....	27
2. 1 Kvalitativní analýza knižních recenzí.....	27
2. 1. 1 Metodologie analytické části	27
2. 1. 2 Definice komparativní analýzy.....	28
2. 2 Polostrukturovaný rozhovor	29
2. 2. 1 Definice polostrukturovaného rozhovoru	29
2. 2. 2 Podoba otázek.....	30
2. 2. 3 Tvorba otázek	31
2. 2. 4 Výběr informantů	31
3. Analytická část	33
3. 1 Kvalitativní analýza knižních recenzí.....	33
3. 1. 1 Literární recenze v literárních časopisech	33
3. 1. 1. 1 Literární recenze v časopisu Host.....	33
3. 1. 1. 2 Literární recenze v časopisu iLiteratura.....	35
3. 1. 1. 3 Literární recenze v časopisu Tvar.....	38
3. 1. 1. 4 Shrnutí	40
3. 1. 2 Knižní recenze na Instagramu	41
3. 1. 2. 1 Shrnutí	56

3. 2 Komparativní analýza knižních recenzí.....	58
3. 3 Polostrukturované rozhovory s literárními redaktory a bookstagramery.....	60
3. 3. 1 Informace o autorech	60
3. 3. 2 Podoba literární a uživatelské recenze.....	63
3. 3. 3 Bookstagram.....	69
3. 3. 4 Budoucnost knižních recenzí.....	74
3. 3. 5 Shrnutí	76
Závěr.....	78
Seznam použitých zdrojů	85
Literární recenze z českých periodik	85
Knižní texty na Instagramu	85
Použitá literatura.....	87
Internetové zdroje.....	88
Teze Diplomové práce.....	92
Seznam příloh.....	95

Úvod

V posledních několik letech roste popularita sociální sítě Instagram, na které publikuje mnoho uživatelů knižní recenze. Diplomová práce se tak zabývá podobou literárních recenzí na Instagramu, neboť se jedná o poměrně nový fenomén, který by v budoucnosti mohl mít dopad i na publicistiku. Dnes na Instagramu nalezneme pod hashtagem #czbookstagram 133 tisíc příspěvků a pod hashtagem #kniha je publikováno až 532 tisíc příspěvků. Toto číslo neustále roste, počet knižních profilů se zvyšuje a je tak vidět, že bookstagram má i u nás v České republice důležitou roli.

Jedna z největších knižních influencerek Lucie Zelinková má necelých 150 tisíc sledujících na Instagramu a působí zde přes 10 let. Další významnou knižní influencerkou je Michaela Faktorová, která publikuje knižní obsah na Instagramu pro 20 tisíc sledujících. Bookstagramerů je ale mnohem více a každý z nich se věnuje různým žánrům. Čtenář si tak mezi nimi může najít toho pravého a sledovat díky němu, jaké knihy v České republice vychází a jaké by si měl přečíst. Jejich názory jsou ale v českých médiích často dehonestovány a úspěchy kritizovány. Oproti tomu máme v České republice přes třicet let působící literární časopisy jako Host, Tvar nebo internetový literární časopis iLiteratura a při psaní recenzí respektují tradici a věnují se kvalitní literatuře stojící za přečtení. Na pomezí dvou skupin stojí například Jakub Pavlovský, který začal na Instagramu se svým profilem @bookscalling, kde ho sleduje okolo 14 tisíc uživatelů, a přestože se tolik nevěnoval psaní literárních recenzí, působil jako šéfredaktor časopisu Lógr nebo jako web editor H7O. Petra Schwarzová Žallmanová rovněž začala publikovat na blogu a na sociálních sítích pod jménem Opičí matka a už několik let publikuje literární recenze v časopisu Tvar.

Diplomová práce se proto bude zabývat srovnáním těchto dvou rozdílných skupin. Cílem je definovat podobu knižních recenzí na Instagramu a zjistit, jakým způsobem se liší od literárních recenzí. Podoba knižních recenzí bude projednána i s recenzenty v polostrukturovaných rozhovorech, jejichž cílem je zjistit možný vliv bookstagramu na svět literatury a názory recenzentů na bookstagram. Cílem je i definovat pojem bookstagram, jeho účastníky a to, zdali se na bookstagramu jedná o opravdové knižní recenze.

V diplomové práci je používán termín knižní recenze jako obecný, ale v literárních časopisech je používán termín literární recenze či kritika, aby byly texty odlišeny od textů na bookstagramu.

1. Teoretická část

1. 1 Literární kritika, knižní recenze a interpretace textu

Jelikož se bude diplomová práce zabývat literární kritikou a knižními recenzemi na sociální síti Instagram a v literárních časopisech, je nejprve nutné definovat, co je literární kritika a knižní recenze.

1. 1. 1 Vymezení pojmu literární kritika

Marek Lollok v díle *Kritika v pohybu* zmiňuje, že definovat literární kritiku není jednoduché, neboť se její obsah, podoba i smysl neustále proměňuje. To podle něj dokazuje i velká skupina autorů, která se ji během let snažila definovat. Široké spektrum různých autorů, kteří se literární kritice věnovali, také dokazuje časovou dynamičnost tohoto oboru. Dle Lolloka je literární kritika i přemýšlení o literatuře určitým způsobem, který se zabývá hodnocením významu a přínosu daného literárního díla. Podle autora je v první řadě estetická, osobitá a subjektivní. (Lollok, 2019, s. 16)

Ve *Slovníku žurnalistiky* najdeme definici literární kritiky i recenze. Literární kritika je definována dvěma způsoby, první z nich je jako „pole recepce uměleckého projevu, zahrnující jeho veřejnou reflexi a její autory“ (Čeňková, 2023, s. 141) a druhé jako „souhrnné označení pro žánry publicistického až vědeckého stylu, které umělecký projev popisují, interpretují a hodnotí“. (Čeňková, 2023, s. 141) Dle autorky definice pojmu je hodnocení často založeno na metodice daného vědeckého či filozofického směru. Je také uvedeno, že v publicistice se pojem kritika používá při hodnocení nejenom literatury, ale i filmu, hudby nebo výtvarného umění. Spadají sem rovněž žánry, které stojí na pomezí publicistiky a umělecké tvorby (kritická esej). Literární kritika je součástí literární vědy, a tak je její podoba tvořena už od antiky. Literární kritika je rovněž silně ovlivněna diskurzí a schématy, které přináší filozofické koncepty. Pro správné uchopení uměleckého díla je také nutné zvolit si určitou metodologicky zaměřenou cestu. Jako příklad je zmíněno hermeneutické porozumění, které je příznačné pro kritické zhodnocení literárního díla. „Základem hermeneutiky je vysvětlení, pochopení textů, nauk, fakt, uměleckých děl, tradice.“ (Čeňková, 2023, s. 141)

Jonathan Culler ve svém díle *Krátký úvod do literární teorie* rozlišuje dva způsoby, jak hodnotit literární díla a ptát se na díla prostřednictvím poetiky a hermeneutiky, která byla

již výše zmíněna. Poetika se zaměřuje na vysvětlení významů a objasňuje, jakým způsobem vznikly. Otázka, která může být položena, je např. „Na základě čeho tato pasáž románu vyznívá ironicky?“. (Culler, 2015, s. 72) Hermeneutika se naopak soustředí na text a formy, které se snaží interpretovat a zjistit jejich význam. Culler upozorňuje na fakt, že se často oba modely kombinují, i přesto podle něj moderní literatura upřednostňuje právě hermeneutiku. (Culler, 2015, s. 72)

Northrop Frye se věnoval tématu kritiky v díle *Anatomie kritiky*, ve kterém uvádí jednu z teorií, kde je kritika určitou formou umění, neboť reaguje na jiné umělecké dílo. Kritik pak může být jakýmsi parazitem, který není schopen sám dílo napsat, ale má literární cit, a tak se přiživuje na jiném díle tím, že o něm napíše kritiku. Často byli tak kritici nenáviděni za svou neschopnost a závist vůči kreativním umělcům, především v 19. století. Nehledě na to druhý způsob, kdy se veřejnost tváří, že ví, co chce a nepotřebuje k tomu kritika, není dle Fryeho funkční. Taková společnost ničí umění a ztrácí kulturní paměť. Frye také upozorňuje, že neexistuje žádný způsob, jak zabránit kritikovi v tom, aby ovlivňoval názor společnosti. Nebýt ale kritiky, umění by zůstávalo tiché, protože ne všichni umělci dokáží hovořit o svých dílech nebo díla samotná jako sochy či malby také nedokáží mluvit. Kritika je dle Fryeho struktura myšlenek a vědění a existuje nezávisle na umění, které hodnotí. Frye dále uvádí, že kritik také dokáže lépe zhodnotit hodnotu básně lépe než básník, přestože je lehce absurdní, že tím, kdo udá básni finální význam, je právě kritik. Frye to ale odůvodňuje tím, že básník by pouze rozšiřoval svůj vkus do obecných pravidel literatury, neboť je příliš působení příliš blízký. Kritik ale hledí na dílo z větší perspektivy a porovnává ho s celým literárním světem objektivněji. Rovněž definuje, že kritika je nejenom umění, ale i věda. Právě vědeckost přidává kritice strukturu a integritu. (Frye, 1973, s. 3-7)

1. 1. 1. 1 Proměny české literární kritiky

V *Lexikonu teorie literatury a kultury* je shrnuta proměna české literární kritiky, která se začala více rozvíjet od národního obrození, tedy od 19. století. Karel Havlíček Borovský tvrdil, že literární kritika by si měla být schopna svůj soud vždy zdůvodnit a zdůrazňoval, že literárním kritikem nemusí být pouze spisovatel. (Nünning, Trávníček, Holý, 2006, s. 456)

V 80. letech 19. století byl dán důraz na obsahovou stránku literárního díla a literární kritice se začali věnovat autoři ovlivnění realismem a naturalismem. Mezi takové autory

patřil O. Hostinský, V. Mrštík nebo T. G. Masaryk, který zastával názor, že by literatura měla být hodnocena v širších souvislostech. Od 90. let 19. století se stává F. X. Šalda hlavním představitelem české literární kritiky, ve které často vyzdvihoval tvůrčí přínos uměleckých děl. „Oceňoval ve stejné míře tvůrčí odvalu i tvárnou kázeň.“ (Nünning, Trávníček, Holý, 2006, s. 457)

Mezi dvěma světovými válkami je literární kritika ovlivňována politickými, uměleckými a světonázorovými programy. Představitelé kritiky se tak vyznačují tradicionalismem, levicovou orientací, programovým marxismem, katolickou orientací nebo pragmatismem. Důležitou proměnou literární kritiky je přechod ke strukturalismu. (Nünning, Trávníček, Holý, 2006, s. 457)

Strukturalismus je směr vyznačující se snahou o analýzu struktur, které nemusíme vědomě vnímat. Jedná se o strukturu jazyka, psychiky nebo společnosti. Strukturalismus tak často vnímá čtenáře jako něco, co význam děl umožňuje a jsou jeho zprostředkovatelem. Strukturalismus „neusiluje o nové interpretace děl, nýbrž o pochopení toho, jak je možné, že mají právě ty, a ne jiné významy či účinky“. (Culler, 2015, s. 147) Významnými představiteli strukturalismu byli např. Claudi Lévi-Strauss nebo Roland Barthes. (Culler, 2015, s. 147)

Český směr literární kritiky ovlivnila ve 40. letech 20. st. kritika marxisticko-leninská, podle které „komunistická strana jako předvoj dělnické třídy předurčovala význam umění jako nadstavby k materiální základně a musela se vyznačovat „třídním charakterem““. (Čeňková, 2023, s. 141) Definitivně byl tento směr opuštěn v 90. letech, ale už v 60. letech se začali literární kritici revidovat marxisticko-leninské kritice. Významnými kritiky byli např. Přemysl Blažíček, Květoslav Chvatík nebo Zdeněk Kožmín. (Čeňková, 2023, s. 141)

Po roce 1989 dochází k poklesu kvality literární kritiky v denním tisku, zde je často nahrazena reklamou, jednoduchými oznámeními nebo novou formou kritiky - „PR-recenzí“. Autor zmiňuje i zapojení literární kritiky do televizních programů s cílem oslovit větší publikum. Jako příklad zmiňuje pořad 333, jehož poslední díl běžel v České televizi v roce 2022. (Nünning, Trávníček, Holý, 2006, s. 457)

Silnou kritiku úrovně české literární kritiky mezi lety 2000 – 2010 zmiňuje i Karel Piorecký v díle *V souřadnicích mnohosti*. Jako hlavní důvod uvádí lehce pozměněné nakladatelské reklamní recenze, které byly v periodicích otištěny a bylo na ně pohlíženo jako na recenze. Druhým důvodem je dle autora tzv. personální krize – autoři či autorky,

kterí si v minulých letech dokázali vybudovat respekt, přesto publikovali do literárních časopisů pouze v malé míře. Na to měla vliv především ekonomická nestabilita literárních časopisů, kvůli které nedostávali autoři skoro žádný honorář. (Piorecký, 2014, s. 34)

Jiří T. Král se k problémům české literární kritiky vyjádřil ve článku *Kopání do mrtvol* v roce 2008 v časopise A2. Mezi hlavní problémy řadí strach z napsání tvrdého soudu díla nebo nesrozumitelnost a dvojsmyslnost recenze. Autoři kritik také často hodnotí své přátele nebo se bojí zkritizovat oceňovaného autora. (Piorecký, 2014, s. 34)

Další vliv na proměnu literární kritiky měl také vývoj internetu, který přinesl sociální média. Na nich tvoří obsah především uživatelé, a tak se začaly objevovat weby, kde uživatelé publikují čtenářská doporučení, a tak je literárněkritické hodnocení nahrazováno amatérským. (Piorecký, 2014, s. 35) Jako příklad můžeme uvést web Databázeknih.cz nebo Goodreads.com.

Prostor pro publikaci hodnocení začaly přinášet i jednotlivé weby knihkupectví, např. bux.cz, knihydobrovsky.cz, luxor.cz a také samozřejmě i sociální sítě jako Facebook nebo Instagram. „Kritická reflexe soudobé literatury se v této podobě stala těžko oddělitelnou od virální reklamy a je dokonce možné mluvit o ustavení nového (virálního) typu literární kritiky.“ (Piorecký, 2014, s. 35)

1. 1. 2 Vymezení pojmu knižní recenze

Recenze je podle *Slovníku žurnalistiky* publicistický nebo odborný text, který kriticky představuje nové umělecké dílo. Může se jednat právě o literární dílo nebo i o film, hudbu či výtvarné umění. Recenzenti píšou recenze i na nová vydání starších děl nebo výborů, jejichž autoři se řadí mezi současné či klasické. Autorka považuje psaní recenzí za náročnou činnost a jedná se dle ní většinou o první hodnocení daného díla, které se následně může stát součástí dalších studií. Recenzent by měl dílo zařadit nejen do kontextu autorovy tvorby, ale i do kontextu národního, světového a publicistického. (Čeňková, 2023, s. 212)

Aby byla recenze kvalitní, měla by se vyjádřit i k hlavnímu smyslu daného díla. Dále se v ní mohou nacházet i úryvky díla, které ho kriticky hodnotí. Úryvky tak mohou ukázat způsob vyprávění autora, čtenářskou recepci nebo jeho estetický dosah. Dle autorky se z recenze může stát i kritická studie nebo eseje, pokud je její rozsah delší než obvykle. Upozorňuje také na PR-recenze, které byly zvýšené výše, a označuje je za „produkty managementu a nakladatelských strategií“. (Čeňková, 2023, s. 212)

Právě recenze můžeme nejčastěji najít v kulturních nebo literárních časopisech jako je Host, Tvar nebo Revolver Revue. Čtenáři mohou narazit na recenze i ve speciálních přílohách denního tisku, v současnosti se jedná o Deník N. Existují i televizní a rozhlasové pořady, které se věnují umělecké kritické publicistice. Jako příklad jsou uvedeny diskusní pořady na televizním kanálu ČT Art nebo Mozaika na rozhlasové stanici ČR Vltava. (Čeňková, 2023, s. 212-213)

1. 1. 3 Interpretace textu

S literární kritikou i knižními recenzemi se jistě pojí interpretace textu, neboť té se kritik nebo recenzent jistě nevyhne při hodnocení literárního díla.

Jonathan Culler v díle *Krátký úvod do literární teorie* definuje interpretaci jako spekulativní odpověď na otázku „O čem to je?“. Culler dále vysvětluje, že není zas tak důležité, jak odpověď zní, ale spíše jakým způsobem jsme k odpovědi přišli. Zdůrazňuje, že tak více záleží na tom, jak s textem pracujeme a jak na základě určité interpretace vyjasňujeme detaily textu. Autor se také zamýšlí nad tím, jak si mezi jednotlivými interpretacemi vybrat. Dle něj není důležité rozhodnout, o čem dané dílo opravdu je. Žádné umělecké dílo totiž nemá jeden význam, a tak může mít i více interpretací. Důležité je ostatní přesvědčit o případnosti našeho čtení. S tím dle autora souvisí i to, co přesně určuje význam. (Culler, 2015, s. 75-76)

Význam dle Cullera může dílu přisuzovat intence autora, samotný text, který občas sdělí něco jiného, než autor zamýšlel, kontext díla, neboť dílo je ovlivněno okolnostmi a historickým kontextem, či zkušenost čtenáře. Dle autora je pojetí významu komplexní, což dokazuje i to, že ke všem čtyřem složkám existují podporující argumenty, a proto význam nejde vymezit pouze jedním ze čtyř výše zmíněných faktorů. (Culler, 2015, s. 76-77)

„Významem díla není to, co měl autor na mysli v určitém momentu tvorby díla nebo co si autor myslí, že dílo znamená, poté co je dokončeno, ale spíš to, co se autorovi podařilo do díla vtělit.“ (Culler, 2015, s. 77) V běžné komunikaci nás může zajímat, co autor svými slovy zamýšlel. Nezajímají nás ovšem slova jako taková, ale spíše to, co si mluvčí v té chvíli myslí. Jenže umělecká díla jsou ceněna za specifické struktury slov. V dnešní době se proto intence autora spíše soustředí na jeho osobní či historickou situaci, než na jeho vnitřní myšlenky. Tato strategie dle Cullera může poškodit odezvy na dané dílo, neboť tvrdí, že vypráví jen o problémech doby svého vzniku a pokud se vyslovuje k aktuálním záležitostem,

jedná se o pouhou náhodu. „Zdá se, že kritici zastávající pojetí, podle něhož intence určuje význam, se obávají, že pokud toho tvrzení popíráme, stavíme tím čtenáře nad autory a prohlašujeme, že v interpretaci „je možné všechno.““ (Culler, 2015, s. 77) dodává dále Culler. To ale následně vyvrací tím, že každá interpretace musí být obhajitelná, a tak není možná jakákoliv interpretace. Culler je také toho názoru, že pro autory musí být lepší, pokud jejich díla čteme různými způsoby, což může mít za vznik nové myšlenky než ty, které si představujeme pod původním významem díla. (Culler, 2015, s. 77)

Culler dále vysvětluje, že význam díla není jednoduchý, ani se jednoduše neurčuje. Může tak být zkušeností subjektu nebo i určitou vlastností textu. „Je tím, čemu rozumíme a současně tím, čemu se v textu rozumět snažíme.“ (Culler, 2015, s. 78) Culler tedy upozorňuje na to, že o významu se bude vždy diskutovat, a tak není možné určit jeho konečnou podobu. Kdyby ale musel být význam definován, jedná se dle Cullera hlavně o kontext, neboť v kontextu najdeme vše – jazyk, situaci autora i čtenáře a další prvky, které souvisí s dílem. Kontext, kterým ale takto ohraničíme význam, sám není bez hranic, protože vše může být vůči dílu relevantní. „Význam je ohraničen kontextem, ale kontext je bez hranic.“ (Culler, 2015, s. 78) Interpretace byla ale později ovlivněna teoretickým diskursy, které se snažily o nové a širší popisy kontextu. (Culler, 2015, s. 78)

Culler také definuje různé typy interpretace. První dva typy interpretace nazývá formální a neformální. Neformální interpretaci provádějí čtenáři, když s přáteli a rodinou mluví o přečtených knihách nebo sami při čtení knihy. K formální interpretaci dochází například v učebnách. (Culler, 2015, s. 75) Další typ interpretace vychází z hermeneutiky znovunabytí a hermeneutiky podezření, ale tyto dva pojmy označuje Culler za nedostatečné. A proto Culler definoval takovou interpretaci, „podle níž má funkční text něco hodnotného sdělit“ (Culler, 2015, s. 79) a „symptomatickou“ interpretaci, „která přistupuje k textu jako k symptomu něčeho netextového“ (Culler, 2015, s. 79). Ta zahrnuje právě život autora, nebo stav společnosti dané doby a hledá to, co je hlavním zdrojem zájmu. (Culler, 2015, s. 79)

S mnohovýznamností souhlasí také Northrop Frye. Doslovný význam dle Fryeho spíše referuje k popisnému významu, který je tak jednoznačný. Frye vysvětluje, že doslovný význam do kritiky nepatří a kritik by slovo „doslova“ neměl vůbec užívat, neboť všechny významy pouze parafrázuje. Doslovné porozumění v kritice je dle Fryeho stejné jako pozorování ve vědeckých metodách. Význam je tedy mnohoznačný a variabilní. (Frye, 1973, s. 76-78)

Interpretací a jejími hranicemi se zabýval i Umberto Eco v díle *Meze interpretace*, v jehož úvodu hned zmiňuje, že jakmile text oddělíme od autora a jeho záměru a také od kontextu jeho vzniku, ocitne se tak text v jakémsi vakuu, ve kterém je možné dojít k nekonečnému množství interpretací. „Jazyk vždy říká více než svůj nedosažitelný doslovný význam, který je ztracen od samotného počátku textové promluvy.“ (Eco, 2005, s. 8)

Zároveň ale upozorňuje na to, že interpret by neměl tvrdit, že text může znamenat cokoli. Domnívá se, že každý text udává jeho interpretům určité hranice, které by neměly být překračovány. „Meze interpretace se shodují s právy textu.“ (Eco, 2005, s. 13) Dle Eca také není možné určit, jaká interpretace textu je ta „správná“, ale lze říci, zdali se interpretovi podařilo pochopit text, anebo jestli je jeho interpretace spíše výplod jeho fantazie, a to hlavně pomocí kontextu. (Eco, 2005, s. 28)

Eco také poukazuje na dva protipóly interpretace. Někdo předpokládá, že interpretace textu je hledání významu, který měl na mysli původní autor textu či nalezení jeho objektivní esence, která je v textu obsažena nehledě na našich interpretacích. Na druhou stranu někdo věří, že text je možné interpretovat nekonečně mnoha způsoby. (Eco, 2005, s. 31)

1. 2 Nová média

Instagram jakožto jedna ze sociálních sítí patří mezi nová média, a tak je nutné se tento pojem pokusit definovat.

Nejprve je nutné si říct, co znamená médium. Termín médium definují autoři díla *Media Logic* jako společenský nebo technologický proces či zařízení, které je používáno pro selekci, přenos a příjem informací. Každá kultura si vyvinula různé typy médií, které k tomu používají a může se jednat o jazyk či oblečení. V moderním světě byly ale tyto způsoby zastíněny médii jako je televize nebo rádio. Altheide i Snow se nad tímto konceptem zamýšlejí a myslí si, že oba aspekty jsou stejně důležité, neboť oba typy médií formují naši společnost. V závěru vysvětlují, že sociální realita je tvořena, rozpoznána a oslavována médii. (Altheide, Snow, 1979, s. 11-12)

1. 2. 1 Definice pojmu nová média

Termín „nová média“ se objevil okolo roku 1980, aby pojmenoval nový rychle měnící se svět médií. Změny probíhaly po celém světě, ale jednotlivá média se proměňovala v jinou dobu. Příkladem může být tisk, televize nebo fotografie. Tyto média navíc byly v neustálé

proměně, ať už kulturní, technologické nebo institucionální. Lister také vysvětluje, že nová média jsou často spojovaná i se sociálními, ekonomickými a kulturními změnami jako je globalizace, postmodernismus a postindustrialismus. (Lister, 2009, s. 10-11) Zároveň Lister upozorňuje na ideologii, která se pojí se slovem „nová“, neboť pro mnohé z nás znamená slovo nové něco lepšího a zajímavějšího. Nová média jsou tak často spojována s vyšší produktivitou a možností vzdělávání. (Lister, 2009, s. 11)

Zároveň ale Lister upozorňuje na to, že je termín „nová média“ nepřesný a každý si pod ním může představit něco jiného. Někdo může pod termínem vidět pouze internet, někdo zase blog či digitální televizi. Všichni tak používáme stejný termín pro pojmenování určité části tohoto fenoménu. (Lister, 2009, s. 12) Řadí do nich tedy i počítačové hry, speciální efekty ve filmech, nové vztahy mezi subjekty a médii, nové způsoby reprezentace světa (virtuální realita) nebo nové způsoby organizace a produkce. Patří sem i veškerá komunikace, ke které je potřeba počítač (email, sociální sítě, zprávy), nové způsoby distribuce a konzumace jako Internet, podcasty nebo i DVD a virtuální realita. Lister tak vysvětluje, že termín se dotýká všech změn médií jako takových, ale i jejich distribuce a použití. (Lister, 2009, s. 12-13)

Termín je tak často kritizován. Je poukazováno na problematiku pojetí přívlastku nová, neboli toho, jaká média jsou ještě nová a jaká už ne. Pojem je také silně kritizován za příliš nejasné definice, které jsou nabízeny a také za nepřesné vytyčení hranic mezi starými a novými médii, jak už bylo zmíněno výše. (Jirků, 2020, s. 19)

S novými médii také úzce souvisí pojem remediace, jehož autory jsou Jay David Bolter a Richard Grusin. Je to dle nich oboustranný proces, ve kterém nová média přinášejí změny, a těmi ovlivňují stará média. Remediace tak může být chápána jako základní rys nových médií. (Piorecký, 2016, s. 17) Autoři rovněž zmiňují, že remediaci můžeme ocenit v posledním desetiletí 20. století hlavně kvůli neuvěřitelně rychlému vývoji digitálních médií, na jejichž vývoj odpovídají skoro stejně rychlým vývojem či změnami tradiční média. Starší elektronická či papírová média si tak snaží znovu najít své místo v kultuře, neboť jsou ohrožována digitálními médii. Stará i nová média se tak odvolávají na dvojí logiku remediace – bezprostřednost a hypermedialitu – ve snaze přetvořit sebe i sebe navzájem. (Bolter, Grusin, 2000, s. 5) Marshall McLuhan nepovažuje nová média za doplněk ke starým médiím, spíše naopak. „Nové médium není nikdy doplňkem starého a nenechává staré médium na pokoji. Nepřestává utlačovat starší média, dokud pro ně nenalezne nové tvary a postavení.“ (McLuhan, 1991, s. 165) Jako příklad uvádí McLuhan i vynalezení knihtisku,

neboť i ten byl ve své době novým médiem. (McLuhan, 1991, s. 165)

Antonín Pavlíček ve své knize *Nová média a sociální sítě* rovněž poukazuje na problematiku definice nových médií a shrnuje tak rysy a principy, které považuje za nejdůležitější, když se zamýšlí nad tímto termínem. (Pavlíček, 2010, s. 11)

Pod nová média tak řadí taková média, která

- „jsou založena na elektronické/digitální platformě“
- „využívají výpočetní výkon“
- „jsou interaktivní“
- „podporují komunikaci, nebo přinejmenším zpětnou vazbu“ (Pavlíček, 2010, s. 11)

Upozorňuje ale na to, že i tradiční média (tisk, televize, rozhlas...) tyto rysy sice dříve neměla, ale dnes se natolik proměňují, že těchto rysů nabývat mohou. Tento jev popisuje jako „re-mediated“ media. (Pavlíček, 2010, s. 11) To je již výše zmíněná remediace.

1. 2. 1. 1 Typické znaky nových médií

Štěpán Kotrba se rovněž zabývá definicí nových médií a shrnul několik jejich vlastností, které Pavlíček považuje za trefné. Tyto vlastnosti je důležité pochopit, aby mohly být chápány všechny rysy sociální sítě Instagram, která spadá pod nová média. (Pavlíček, 2010, s. 16)

První z nich je multimedialita, která kombinuje text, obraz, video, grafiku, zvuk či animaci při předávání informace uživateli. Komunikace může probíhat na více kanálech současně a tento způsob zvyšuje kvalitu prezentace informace a motivaci uživatele informaci přijmout. (Kotrba, 2004, online)

Dalšími vlastnostmi nových médií je „asociativnost, víceúrovňovost a vícesměrnost komunikace a distribuce informací“. (Kotrba, 2004, online) Kotrba také poukazuje na jejich hypertextovost a hypermediálnost. (Kotrba, 2004, online)

Mezi rysy nových médií řadí Kotrba i kolaborativnost, pod kterou si představuje možnost spolupráce ve virtuálních týmech. Ta podle něj ruší lokální omezení či bariéry, a především umožňuje schopnost porovnání a výběru informací. (Kotrba, 2004, online)

Zmiňuje také virtualitu, která umožňuje tvorbu vlastního nebo sdíleného virtuálního prostoru. Do tohoto prostoru mohou lidé vstupovat či s ním jakkoliv manipulovat. Upozorňuje na fakt, že v tomto prostoru se lidé mohou scházet a komunikovat v reálném

čase, nehledě na to, v jaké části světa a časovém pásmu se zrovna nacházejí. Poukazuje také na anonymitu, která je zde umožněna. Někteří uživatelé se tak přestávají bát mluvit o věcech, které mohou být v reálném světě tabu. (Kotrba, 2004, online)

Důležitým faktorem nových médií je i interaktivita, která umožňuje lidem interagovat s informacemi. Nová média také mají vlastnost komunikativnosti, neboť díky nim je komunikace jednodušší, levnější a okamžitá. Kotrba zmiňuje, že právě komunikativnost je jedním ze základních kamenů globality. Ta se rovněž řadí mezi charakteristiky nových médií, protože jedině nová média překračují hranice všech států a vytváří takzvanou „globální vesnici“, kde jsme si každý sousedem. (Kotrba, 2004, online)

Dalšími rysy nových médií jsou také internacionalizace, distribuovanost, diverzifikace a mobilita. Ty přinášejí uživatelům nový způsob, jakým získávají aktuální informace. Už nezáleží, kde a kdy se uživatel nachází. Kotrba poukazuje i na problematiku soukromí, která byla s nástupem nových médií pozměněna a musela být nově definována. (Kotrba, 2004, online)

Jako poslední vlastnost nových médií jmenuje Kotrba informační a komunikační otevřenost, která je dle autora často vyšší než ve skutečném světě. Uživatelé se tak mohou ponořit do světa virtuální reality, kde neplatí pravidla mezilidské komunikace, zvláště pokud se uživatel schová za masku anonymity. (Kotrba, 2004, online)

1. 2. 2 Web 2.0

Důležitým pojmem, který je součástí pojetí nových médií, je rovněž web 2.0. Pavlíček považuje služby webu 2.0 za „nejaktuálnější projev nových médií ve společnosti“. (Pavlíček, 2010, s. 49)

Autorem pojmu je Tim O'Reilly, který web 2.0 popisuje jako „druhou generaci webových služeb (proto 2.0), která lidem umožňuje spoluvytvářet a sdílet informace novým způsobem“. (Pavlíček, 2010, s. 83). Jako příklad uvádí právě sociální síť. (Pavlíček, str. 83, 2010)

Jednu z důležitých vlastností webu 2.0 je dle Pavlíčka také obsah tvořený uživateli neboli User generated media content. Hlavní rys webu 2.0 popsal O'Reilly už v roce 2005 a zmiňuje například blogy, Wikipedii, tagování, Google, optimalizace vyhledávání nebo zapojení uživatelů do tvorby. (Pavlíček, 2010, s. 83–84)

O'Reilly se pokusil definici zpřesnit i výrokem, že hlavní charakteristikou webu 2.0 je to, že s větším počtem uživatelů daných aplikací se zvyšuje i samotná kvalita služeb. I přes snahu pojem web 2.0 upřesnit, nejsou všichni s jeho definicí spokojeni. Mnoho kritiků označuje tento pojem za nepřesný a vágní, a dokonce web 2.0 označují pouze za takzvané buzzword, které ve skutečnosti nic neznamena. (Pavlíček, 2010, s. 84–85)

Dle serveru MediaGuru.cz jsou typickým příkladem webu 2.0 servery jako Wikipedia, Youtube, Second Life a MySpace. (MediaGuru.cz, 2023, online)

1. 2. 2. 1 Rysy webu 2.0

Pavlíček se také snaží definovat vlastnosti webu 2.0. Mezi jedny z nejdůležitějších aspektů webu 2.0 řadí koncentraci uživatelů a dat. Čím více dat se na webu 2.0 nachází, tím více uživatelů na web 2.0 také přichází. (Pavlíček, 2010, s. 90)

Dalším rysem webu 2.0 je podle Pavlíčka takzvaný Long tail efekt, který umožňuje uchycení služeb i produktů, které se netěší tak velké poptávce. Díky webu 2.0 se tak mnohonásobně rozšířila nabídka, jelikož jsou úspěšné i firmy s produkty pro menší cílové skupiny. Pavlíček také vysvětluje, že jádrem Long tail efektu je právě to, že bestsellery a hity se dostávají do pozadí a důležitější jsou právě méně prodávané produkty. Jako příklad může být Amazon.com, neboť největší část jeho obratu jsou knihy, které se prodávají po kusech. „Takže velký rozsah i nepřilíš poptávané nabídky generuje úspěch.“ (Pavlíček, 2010, s. 91)

Jedním z dalších rysů webu 2.0 je i nezávislost obsahu a formy, a tak se z HTML jazyka (HyperText Markup Language) přechází na XML jazyk (eXtensible Markup Language). XML jazyk umožňuje mnohem větší flexibilitu při tvorbě webových stránek, neboť na rozdíl od HTML jazyka rozděluje obsah a formu. (Pavlíček, 2010, s. 92)

Důležitým prvkem webu 2.0 jsou jeho uživatelé, neboť úspěch webu 2.0 je dán i tím, že zde uživatelé mohou tvořit vlastní obsah a aktivně se tak podílet na jeho tvorbě. Pavlíček zmiňuje hned tři výhody, které uživatelský obsah přináší. Prvním z nich je uživatelská loajalita, která roste, pokud uživatel přidává vlastní obsah. Rád se k němu totiž vrací a snaží se ho popularizovat. Druhou výhodou jsou nízké náklady, protože uživatelé tvoří obsah zadarmo. Poslední výhodou je aktuálnost a zajímavost. Uživatelé totiž sami přidávají to, co je aktuálně zajímavá a baví, a tak tvoří ideální obsah i pro další uživatele webu 2.0. (Pavlíček, 2010, s. 93-94)

Pavlíček v díle dále zmiňuje mediálního teoretika Vina Crosbieho, který rozlišil tři

komunikační modely (one-to-one, one-to-many a many-to-many). Nové médium má dle Crosbie vlastnosti jak modelů one-to-one, tak i one-to-many, ale bez jejich nevýhod. Uživatelé už nemusí komunikovat pouze s jednou osobou zároveň a mohou tak poslat individualizovanou zprávu několika lidem najednou. Proto je pro Nové médium příznačný právě komunikační model many-to-many. Jako příklad uvádí autor webovou stránku novin, kde každý uživatel webu vidí jinou hlavní stránku, neboť obsah je přizpůsoben každému jednotlivci, přestože zdroj je stejný. Nová média tak umožňují přizpůsobení masové komunikace jednotlivci, což bylo dříve nemožné pro zbývající dva komunikační modely. (Crosbie, 2015, online)

Posledním rysem webu 2.0 je dle Pavlíčka tzv. prozument. (Pavlíček, 2010, s. 95) Autorem termínu je Alvin Toffler, který termín definoval ve své knize *The third wave*. V té se zabývá třemi vlnami změn, které ovlivnily chování společnosti, ekonomiky a trhu, a právě prozument je dle Tofflera nyní na vzestupu a znovu spojuje historické rozdělení konzumenta a producenta. (Toffler, 1980, s. 27) První vlna začala dle Tofflera od 8000 st. př. n. l. a skončila vynálezem páry, kdy začíná Druhá vlna. Třetí vlna začala v USA v roce 1955, kdy pracovníci kanceláří („white-collar“) převálcovali zaměstnance pracující rukama jako farmáři či mechanici („blue-collar“). (Toffler, 1980, s. 30) Právě Druhá vlna dle Tofflera rozdělila lidstvo na producenty a konzumenty, čemuž tak dříve nebylo. V První vlně většinou každý produkoval to, co sám nebo jeho blízcí spotřebovali, ať už se jednalo o jídlo, zboží nebo služby. Autor rozdělil lidstvo do dvou sektorů: sektor A, ve kterém lidé produkovali zboží pro svou spotřebu a sektor B, ve kterém lidé produkovali zboží pro výměnu a prodej. Dříve sestával sektor A z většiny a sektor B byl minoritní, což se industrializací obrátilo. (Toffler, 1980, s. 53-55) Ve Třetí vlně, ve které se teď nacházíme, se ale znovu dostávají na výši právě prozumenty, který už byli v První vlně. Jako příklad uvádí Toffler změnu ve statistice prodeje nástrojů – v 70. letech kupovali 70 % nástrojů profesionální řemeslníci a pouze 30 % zákazníci, kteří si to raději udělali sami. O deset let později se ale tato statistika obrátila. (Toffler, 1980, s. 282-289) Prozument je tedy někdo, kdo není ani producent, ani konzument v běžném slova smyslu, ale je to obojí – tzv. prozument. (Toffler, 1980, s. 282)

1. 2. 3 Sociální sítě

Jak už bylo zmíněno výše, sociální sítě i web 2.0 se řadí mezi nová média. Jelikož jsou nová média těžko definovatelná, i na sociální sítě je nahlíženo více způsoby.

Pavlíček popisuje sociální síť jako systém, který lidem dovoluje utvářet si vlastní seznam vzájemně propojených kontaktů. Každý uživatel má vlastní profil, na kterém popíše své vlastnosti, jež jsou veřejně dostupné. Na sociální síti je také možnost vyhledávání, což umožňuje tvorbu komunit. Uživatelé také mohou tvořit příspěvky a publikovat tak veřejně fotografie nebo jiný obsah jako video či text. Mezi největší slabiny sociálních sítí patří bezpečnost a hodnověrnost uživatelů. (Pavlíček, 2010, s. 125)

Server MediaGuru.cz definuje sociální síť jakožto internetovou službu, díky které se mohou lidé virtuálně propojovat a komunikovat. (MediaGuru.cz, 2023, online)

Sociální sítě jsou v našem životě hluboce zakořeněné. Skoro každý v našem okolí se připojuje alespoň k jedné sociální síti denně. I přestože se sociální sítě vyvíjí skoro každý měsíc, některé z nich jsou tu už 15 až 20 let. Jsou flexibilní jak v komunikaci, tak i jako informační zdroj, a i proto není překvapivé, že je tolik lidí na světě používá. Už také existují generace, které ani život před sociálními sítěmi neznají. Pro ně je komunikace s rodinou a přáteli skrze obrazovku telefonu naprosto normální a běžná. Sociální sítě tak v dnešní době tvoří jednu z hlavních možností, pomocí které komunikujeme, vzájemně se propojujeme a konzumujeme informace či jiný obsah. (Carvill, MacRae, 2022, s. 10)

Mezi nejznámější sociální sítě patří v dnešní době Facebook, Youtube, Instagram, Twitter, LinkedIn, TikTok nebo Pinterest. Facebook používalo v roce 2023 skoro 3 miliardy obyvatel na světě, hned na druhém místě se umístilo Youtube s 2,5 miliardami aktivními uživateli a o třetí místo se dělí Instagram a chatovací služba Whatsapp, které používají 2 miliardy aktivních uživatelů měsíčně. (Dixon, 2023, online)

AMI Digital provedla výzkum v České republice a zjistila, že v roce 2023 denně tráví Češi na sociálních sítích dvě hodiny 47 minut. Zajímavé je, že 87 % se připojuje na sociální sítě pomocí mobilního telefonu. Podle AMI Digital není na sociálních sítích přítomno pouhých 5% internetové populace. Nejpopulárnější sociální sítí je stále Facebook, na druhém místě je Instagram, poté Pinterest a Tiktok, který překonal i Snapchat. Mezi hlavní důvody pro užívání sociálních sítí patří kontakt s přáteli, zábava a také je to pro až 77 % uživatelů zdroj informací. (AMI Digital, 2023, online)

1. 3 Instagram

Instagram je platforma, na kterou uživatelé mohou nahrávat fotografie a videa. Je to aplikace a web, která se neustále vyvíjí a změnila způsob, jakým dnes vnímáme fotografii. (Leaver a

další, 2020, s. 19).

Instagram byl založen v roce 2010 Kevinem Systromem a Mikem Kriegrem jako aplikace pro mobilní zařízení Iphone. Když byla aplikace spuštěna, nedovolovala uživatelům nahrávat fotografie z galerie, ale pouze přímo z fotoaparátu skrz aplikaci. Tím byl dán důraz na kouzlo okamžiku. Fotografie mohly být už v té době upravovány pomocí filtrů, uživatel mohl také komentovat či sledovat profily ostatních. (Leaver a další, 2020, s. 20).

V roce 2012 byl Instagram koupen společností Facebook za 1 miliardu dolarů. V té době byl Instagram 18 měsíců starý, měl 13 zaměstnanců a 30 milionů uživatelů. Aplikace pro Android byla pouze týden stará, a tak skoro všichni uživatelé se připojovali na Instagram prostřednictvím iPhone. Uživatelé se nejprve zalekli, že aplikace bude Facebookem rozebrána a přetvarována do své kopie, ale Systrom i Krieger je ujistili, že budou s Facebookem spolupracovat na tom, aby Instagram zůstal takový, jaký je, a že budou pouze přidávat nová vylepšení. Koupě Facebookem zhoršila vztahy Instagramu s ostatními sociálními sítěmi a například Twitter přestal s Instagramem spolupracovat. (Leaver a další, 2020, s. 23-25)

Autoři v díle *Instagram: Visual Social Media Cultures* varují, že hlavním cílem Facebooku nebylo podchytit konkurenční sociální síť, ale spíše získat další data uživatelů. Kritička sociálních sítí Sia Vaidhyathan popisuje Facebook jako největší sledovací systém na světě, který vlastnictvím Instagramu zvýšil svou schopnost čerpat data o svých uživatelích. Přestože se Instagram stal součástí Facebooku, jeho zakladatelé se snažili, aby se nadále od Facebooku odlišoval. Instagram narozdíl od sociální sítě Facebook láká především mladší věkovou kategorií. (Leaver a další, 2020, s. 23-25).

V roce 2016 také přišel s Instagram velkou změnou, podle které se řadí a zobrazuje obsah uživatelé aplikace na jeho hlavní stránce. Už se nezobrazuje chronologicky, ale dle tří kategorií: (Leaver a další, 2020, s. 29)

- Zájem – uživatelé se zobrazují příspěvky podle toho, o jaké příspěvky se na Instagramu zajímá
- Aktuálnost – uživatelé se zobrazí spíše nové příspěvky než starší
- Vztah – uživatelé se zobrazí spíše příspěvky toho profilu, se kterým nejvíce a nejčastěji interaguje (Leaver a další, 2020, s. 29-30)

Algoritmus, který rozhoduje, jaké příspěvky se uživatelé ukážou, je také ovlivněn tím, jak

často uživatel aplikace otevírá a kolik času zde stráví. (Leaver a další, 2020, s. 29-30)

Instagram v lednu roku 2023 používalo přes 2 miliardy aktivních uživatelů na světě. (Dixon, 2023, online) Nejčastěji ho používají uživatelé ve věku 18 - 34 let. (Dixon, 2023, online) V České republice najdeme okolo 4 milionů uživatelů sociální sítě Instagram v roce 2023. (Statista, 2023, online) Dle dat z roku 2022 používali Instagram hlavně lidé ve věku do 25 let a jednalo se přibližně o 1,6 milionů Čechů. (Klement, 2022, online)

1. 3. 1 Typy obsahu na Instagramu

Přestože Instagram byl vytvořen původně jako aplikace pro publikování fotografií, od té doby se dost vyvinul a uživatelé dnes mohou sdílet různé formáty příspěvků. V této kapitole bude podrobněji popsáno, jaký typ obsahu mohou uživatelé sdílet.

Prvním typem obsahu, který uživatel Instagramu může sdílet, je fotografie. Ta může být nahrána jak přímo z fotoaparátu telefon, tak i prostřednictvím galerie. Instagram podporuje formát čtverce nejlépe v rozměru 1080 obrazových bodů na šířku a 1080 obrazových bodů na výšku. Druhou možností velikosti fotografie je 1080 obrazových bodů na šířku a 1350 obrazových bodů na výšku. Třetí podporovaný formát je fotografie v poměru 1,91:1. Nejnižší možná kvalita, kterou Instagram povoluje, je 320 obrazových bodů na šířku. (Meta, 2023, online) Fotografie může uživatel upravit přímo v aplikaci pomocí filtrů, či přímým upravením kontrastu, barev nebo jasu.

Videa na Instagramu je možné publikovat ve dvou formátech – klasickém video formátu, který může být až 60 minut dlouhý, nebo vertikálním formátu, který se nazývá reels. (Stellar tech, 2023, online) Ty mohou být od roku 2023 maximálně 90 sekund dlouhé. V roce 2020 přitom mohli uživatelé nahrávat pouze 15sekundová videa. (Brian, 2023, online)

Ideální poměr stran reels je 9:16 nebo 1,91:1. Minimální rozlišení by mělo být 720 obrazových bodů a video by mělo mít 30 snímků za sekundu. (Meta, 2023, online)

Reels, které uživatelé nahrávají na svůj profil, jsou především důležitá kvůli organickému dosahu. Algoritmus Instagramu tento nový formát velmi podporuje a zobrazuje ho tak více uživatelům než klasický příspěvek ve formě fotografie. (Klement, 2023)

Kombinací fotografií a videa může být carousel, který uživateli dovolí publikovat více fotografií, videí či jejich kombinaci v jednom příspěvku. Carousel je publikován v těchto třech formátech: 1:1, 1,91:1 a 4:5. Je dalším typem příspěvku, který má vysoký dosah.

(Stellar tech, 2023, online)

Uživatelé také mohou nahrávat příběhy, které se zobrazují na jejich profilu pouze na 24 hodin. Publikovány jsou rovněž ve formátu 9:16 a jsou unikátní v tom, že se sledujícím ukazují hned na vrcholu hlavní stránky. Do příběhu je možné nahrát jak video, tak fotografii. Dříve mohla být videa pouze 15 sekund dlouhá, od roku 2022 už ale mohou být až 60 sekund dlouhá. Ke každému typu příspěvku lze přidat hudbu, kterou nabízí Instagram nebo která už může být součástí publikovaného formátu (například videa). (Stellar tech, 2023, online)

Důležitým prvkem Instagramových příspěvků je text, který může uživatel přidat ke každému typu obsahu, ať už se jedná o fotografii nebo video. Text je ale limitován 2 200 znaky a pokud text limit přesáhne, nebude publikován. Do textu mohou být vkládány také emotikony a hashtagy. (Summa, 2023, online)

1. 3. 2 Hashtag

Důležitým prvkem obsahu na Instagramu jsou hashtagy, podle kterých je obsah členěn do kategorií. Uživatelé poté mohou vyhledávat obsah podle daných hashtagů a dostávat se tak k obsahu, který je zajímá. Hashtagy mohou být přidány ke každému typu obsahu. Jejich počet u každého příspěvku je omezen na 30 hashtagů. (West, 2023, online)

Hashtagy jsou tvořeny slovy, emotikony a i speciálními znaky, pokud před ně uživatel umístí tento symbol #. Příkladem může být jeden z nejpoblárnějších hashtagů roku 2023 #love. (West, 2023, online)

Instagram tak tvoří ke každému hashtagu vlastní stránku, kde si uživatel může prohlížet daný obsah. O tom, jak se příspěvky na dané stránce hashtagu řadí, rozhoduje Instagram podle třech kritérií. (Meta, 2023, online)

- kdy byl příspěvek sdílen
- jak velký zájem, byl o příspěvek projeven ostatními
- zdali příspěvek neporušuje pravidla a doporučení Instagramu (Meta, 2023, online)

Instagramu se také dostává velké pozornosti kvůli třídění obsahu a blokování uživatelů či příspěvků, které jsou na internetu a sociálních sítích zakázány. Protože jsou ale příspěvky označovány hashtagy, které tam přidávají ještě samotní uživatelé, je to pro Instagram poměrně jednoduché. I přesto to není zdaleka perfektní, protože pokud je hashtag zakázán, uživatelé si najdou jeho jinou variantu pouhým pozměněním nebo přidáním jednoho

písmenka. (Leaver a další, 2020)

1. 4 Bookstagram

Cílem diplomové práce je porovnat uživatelské knižní recenze na Instagramu a v literárních časopisech, proto je nutné definovat i komunitu bookstagram, která je na sociální síti Instagram přítomna, a její členové publikují knižní recenze pod hashtagem #bookstagram. V České republice se konkrétně jedná o hashtag #czbookstagram a momentálně pod tímto hashtagem najdeme 133 tisíc příspěvků.

Důležité je určitě zmínit, že se jedná o poměrně nový fenomén, jemuž se věnovalo v České republice pouze několik bakalářských a diplomových prací. Komunita čtenářů také není přítomna pouze na sociální síti Instagram, ale také i na TikToku, kde ji najdeme pod hashtagem #czbooktok. Ta má dokonce tak silný efekt na její uživatele, že ovlivňuje prodej knih. (Reddan, 2022, online) I v českých knihkupectví najdeme knihy, které jsou označeny např. nálepkou „Senzace z TikToku“. Příkladem může být kniha *Hypotéza lásky* od autorky Ali Hazelwood. (Luxor, 2023, online)

Další sociální síti je Youtube, kde se komunita zabývajícími se knihami nazývá BookTube. Ta se vyvíjela již od roku 2009, ale větší vlně popularity se těšila až od roku 2011. Je tak vidět, že knihy si našly cestu ke čtenářům skrze sociální sítě a těší se stále větší popularitě, zvláště pokud vezmeme v potaz její rychlý vývoj na TikToku. Je tak možné, že se i Bookstagram bude vyvíjet a měnit. (Reddan, 2022, online)

Maarit Jaakkola ve článku *From re-viewers to me-viewers: The #Bookstagram review sphere on Instagram and the uses of the perceived platform and genre affordances* zmiňuje, že je důležité vnímat i to, že se sociální sítě stávají místem pro diskuzi o knihách či kultuře. To má následně vliv na publikum příspěvků, které se věnují tomuto tématu. Hlavní rozdíl mezi bookstagramem a jinými recenzními weby jako IMDB (u nás ČSFD) vnímá hlavně v tom, že se mění samotná recenze. Její podoba není pevně definována, a naopak se teprve na dané sociální síti utváří uživateli. Komunita tak udává, jak má vypadat kvalitní recenze, což je často omezeno technologickými možnostmi a pravidly dané sociální sítě. (Jaakkola, 2019, online)

Bookstagram je také unikátní v tom, že uživatelé nepublikují jen holý text, ve kterém kritizují přečtenou knihu, ale mají možnost zveřejnit i upravené fotografie knih, krátká videa s recenzí nebo grafiku zobrazující obálku knihy či seznam titulů, které si daný uživatel

chystá přečíst. Možnosti publikovatelného obsahu jsou na Instagramu opravdu široké, jak bylo definováno v předchozí kapitole. Díky tomu se z knihy stává něco víc a její život tak nekončí po jejím přečtení, ale častokrát ožívá v příspěvcích na Instagramu či v diskuzi v komentářích. (Reddan, 2022, online)

Bookstagram je místo, kde se uživatelé kreativně vyjadřují pomocí jazyka a fotografií. Jedním z důvodů, proč uživatelé rádi zobrazují veškeré aspekty čtení vizuálně, může být i to, že je to dnes díky Instagramu nebo i Pinterestu mnohem jednodušší. Druhým důvodem může být to, že tento druh vyjádření je plný emocí, čemuž se diskuze v literárním diskurzu spíše vyhýbá. Bookstagram také pomáhá překonat jeden paradox – čtení je určitý způsob socializace s hluboce asociálním prvkem. (Bronwen, 2021, online)

1. 4. 1 Příspěvky na Bookstagramu

Příspěvky na českém bookstagramu najdeme pod více hashtagy. Mezi nejvíce používané patří již výše zmiňovaný #czbookstagram, pod kterým se skrývá 133 tisíc příspěvků, dále je tu hashtag #kniznirecenze, kde najdeme 43,4 tisíce příspěvků. Nejvíce fotografií a videí se skrývá pod hashtagem #kniha, kde je až 532 tisíc příspěvků. Dále je to #knihomol, kde uživatelé publikovali už 326 tisíc příspěvků. Pod těmito dvěma hashtagy se ale neskrývají jen recenze knih, ale i další příspěvky, které souvisí se čtením či knihami.

Nejčastěji na Instagramu publikují uživatelé fotografie zavřených knih, aby byla vidět obálka. S dominantními barvami obálky jsou pak sladěny různé objekty, které se nachází na fotografii spolu s knihou a společně tak tvoří esteticky vyváženou fotografii. Mezi objekty se často objevují svíčky i hrníčky s horkými nápoji a tzv. komfortní jídla, mezi které se řadí např. čokoláda. Uživatelé tak zachycují oblíbenou kombinaci čtení a jídla. Cílem těchto fotografií může být i navození klidné atmosféry nebo probuzení představivosti, aby si uživatelé sami představili, jak by měl vypadat takový okamžik. (Bronwen, 2021, online)

Uživatelé fotí knihy nejčastěji ve vnitřních, uzavřených prostorech, které často vzbuzují pocit domova a mohou působit i žensky. Objevují se ale i venkovní prostory na pozadí fotografií, většinou se jedná o přírodu. Jednotlivé profily také ladí fotografie podle měnícího se ročního období. Knihy tak mohou být laděny do období Halloweenu nebo Vánoc. To dává důraz na aktuálnost příspěvku a sledovatel má tak pocit, že se to děje právě teď. Rovněž to může přivést i nové sledující, neboť na příspěvek mohou narazit i lidé, kteří hledají obrázky s vánoční či jinou tematikou. (Bronwen, 2021, online)

Lidé se na fotografiích s knihami zase tak často neobjevují. Pokud ano, tak nejčastěji drží daná osoba v ruce knihu a fotí se u své knihovny, jež figuruje v pozadí. Častěji než obličejové fotografie uživatelů, se u knih objevují ruce, či prsty, které knihu určitým způsobem drží. Uživatelé mají na fotkách i své nohy, na kterých knihy leží. Fotografie pak působí, jako by se sledující dívali na fotku očima fotografa. (Bronwen, 2021, online)

Zajímavým fenoménem jsou tzv. shelfies. Jedná se o fotografie knihovny nebo policek, kde má uživatel vystavené své knihy. Bookstagram také oslavuje čtení a knihy a ponouká uživatele k jejich nákupu. Často mají uživatelé svůj profil něčím specifický, aby se odlišili od ostatních profilů. (Reddan, 2022, online) Příkladem může být profil @rads_i_knihy, která každou přečtenou knihu rámuje do specifické grafiky a její příspěvky jsou tak okamžitě rozpoznatelné.

1. 4. 2 Uživatelé bookstagramu

Členové bookstagramu mohou být jak takzvaní bookstagrameři, tak i influenceri nebo samotní nakladatelé.

Instagram je sociální síť, která je přístupná hlavně z mobilního zařízení a v minulosti to byl jediný způsob, jak se lidé mohli na sociální síť přihlásit. To je podle Maarit Jaakkoly důvodem, proč je Instagram používán hlavně mladšími uživateli, a tak jsou i členové této komunity v mladší věkové kategorii. (Jaakkola, 2019, online) V roce 2022 v České republice Instagram nejčastěji používali uživatelé do 30 let a tvořili tak 89 % uživatelů. (AMI Digital, 2022, online)

Na Instagramu publikují knižní recenze především amatéři a milovníci knih, kteří svou radost chtějí sdílet s ostatními. Členové bookstagramu tak nejsou profesionální kritici literatury, ale jen její čtenáři. Lze tu aplikovat termín prozument, jehož autorem je Alvin Toffler nebo termín produser, který byl definován Alexem Brunsem. Oba termíny se zabývají uživateli, kteří obsah nejen konzumují, ale i ho aktivně produkují. (Jaakkola, 2019, online)

Hlavními členy komunity bookstagram jsou také influenceri. Influencer je někdo, kdo informuje cílovou skupinu o určitých produktech jisté značky. Značka si influencera najímá, aby publikoval příspěvky o jejích produktech nebo službách na svém profilu na sociálních sítích. (MediaGuru.cz, 2023, online)

Knižní influencer je tedy vášnivý čtenář, který na svém profilu sdílí radost ze čtení se svými

sledovateli, se kterými si tak vytváří unikátní vztah. Jsou takzvanými mikro celebritami a tvoří si tak vlastní čtenářskou identitu nebo značku, což poté používají k získání větší pozornosti a vylepšení společenského postavení. Základem jejich čtenářské značky a identity je schopnost vybudovat si důvěru a následně si ji také udržet. Tu budují pomocí sdílení knižních recenzí, ve kterých se snaží působit autenticky. Dalším důležitým prvkem je také to, aby se s nimi jejich sledující dokázali ztotožnit, což rovněž podporuje jejich důvěru v knižního influencera. (Reddan, 2022, online)

Mezi knižní influencery se řadí např. Lucie Zelinková. Ta publikuje příspěvky nejenom o knihách na svém profilu už přes deset let a momentálně ji sleduje 137 tisíc uživatelů. S Lucií Zelinkovou jsem vedla rozhovor na téma bookstagramu a zajímavé je, že přestože se cítí být knižní influencerkou, nepovažuje se za členku komunity bookstagram. Odůvodňuje to tím, že čte úplně jiné knihy a je věkově starší než většina bookstagramerů. (Sladovníková, 2022, online)

Na Instagramu jsou také aktivní nakladatelství nebo knihkupectví, které si budují vlastní komunitu fanoušků. Mají jak vlastní profil, kde sdílejí novinky, tak i navazují spolupráce s bookstagramery. Vztah mezi nakladateli a knižními influencery řešila Adéla Fejfarová ve své diplomové práci *Role knižních influencerů ve vztahu k nakladatelům, knihkupcům a čtenářům*. Určitým profilům nakladatelé poskytují recenzní výtisky za cenu sdílení recenze na svém profilu. Finanční ohodnocení ze strany nakladatelů se dle Fejfarové děje pouze výjimečně. Fejfarová ve své práci také zmiňuje, že největší motivací bookstagramerů pro tvorbu příspěvků na Instagramu je motivovat ostatní ke čtení knih a sdílet lásku ke knihám. (Fejfarová, 2022, online)

Mezi aktivní nakladatele na Instagramu patří např. Argo, Host, Albatros media s.r.o., Baobab, Grada a další. Najdeme zde i profily knihkupectví Luxor, Megaknihy.cz nebo Knihy Dobrovský. Nakladatelství Albatros se pyšní 28,6 tisíci sledovateli, Host 19,1 tisíci, Argo 11,2 tisíci, Baobab 3 711 a Grada 12,8 tisíci. Knihkupectví Luxor má profilů několik vždy dle dané prodejny, ale jejich hlavní profil má téměř 47 tisíc sledujících. Megaknihy.cz mají pouhých 8 732 sledujících.

1. 4. 3 Influencer marketing

Jak jsem zmínila výše, mnoho nakladatelství a knihkupectví navazuje spolupráce s bookstagramery a influencery nejenom na Instagramu. Řadíme je mezi takzvaný influencer

marketing. Ve slovníku webu Mediaguru.cz je influencer marketing definován jako „Strategie, kterou využívají firmy a značky k propagaci svých produktů a služeb prostřednictvím spolupráce s influencery.“ (MediaGuru.cz, 2023, online) a řadí ho mezi jeden z podoborů online marketingu. (MediaGuru.cz, 2023, online)

Dříve se mezi influencery řadily hlavně celebrity jako známí herci nebo zpěváci, dnes se ale influencery stávají i lidé, kteří se v offline světě za celebrity nepovažují. (Geyser, 2023, online)

Influencerem je někdo, kdo dokáže ovlivnit názor publika o určitém produktu nebo službě. Je mu to umožněno díky jeho vědomostem, respektu, autoritě nebo určitému vztahu, který navázal se svými sledujícími. Každý influencer má své specifické publikum, s kterým aktivně komunikuje a velikost daného publika se může výrazně lišit. (Geyser, 2023, online)

Ivo Veselý upozorňuje na fakt, že až 88 % generace Z se o nových produktech nejraději dozvídá na sociálních sítích. Uvedl také, že je influencer marketing na vzestupu a firmy do něj budou investovat stále více financí. Monika Jančová, která pracuje v Alze jako ředitelka marketingové komunikace zdůraznila, že influenceři pomáhají budovat důvěru publika k produktu. Oba dva si také myslí, že nejdůležitější je správná volba influencera. (MediaGuru.cz, 2023, online)

Tématu spolupráce mezi nakladateli a knižními influencery se právě věnovala Adéla Fejfarová ve své diplomové práci. Přináší zde dva pohledy na knižní spolupráci – jak ze stran nakladatelů a knihkupců, tak i stranu bookstragramerů. Zde uvádí, že díky spolupráci s influencery se nakladatelství Host podařilo jeden titul vyprodat, i přestože v něm moc potenciálu neviděli. Pro Knihy Dobrovský je influencer marketing jeden z klíčových faktorů, ve kterém vidí reálné dopady na prodej knih. (Fejfarová, 2022, online)

1. 5 Literární časopisy

Diplomová práce se zabývá komparativní analýzou knižních recenzí na Instagramu a v literárních časopisech, a tak v této bude definována podoba literárních časopisů a budou představeny vybrané literární časopisy.

Časopis je „tiskovina vycházející pravidelně, v určitém místě“ (Čeňková, Osvaldová, 2023, s. 58) a vychází nejméně jednou za půl rok a nejčastěji až jednou týdně. Není tak aktuální, ale zase jsou zde témata řešena do větší hloubky. Každý časopis je také zaměřen na úzký okruh čtenářů, kteří hledají detailnější informace, protože jsou už informováni z jiných

zdrojů. Časopisy se také odlišují grafickou podobou i rozměrem. Dnes najdeme i časopisy, které nevycházejí pouze v tiskové podobě, ale mají i svou internetovou verzi. V dnešní době v České republice vycházejí literární časopisy Host a Tvar. Za zmínku stojí rovněž časopis A2, který se ale nezaměřuje jen na literaturu, ale celkově na kulturu. (Čeňková, Osvaldová, 2023, s. 58)

Časopis Host je měsíčník, který svým čtenářům představuje jak českou, tak i světovou literaturu. Má okolo sto stran, kde se nachází rozhovory s autory, literární kritiky, eseje, literární reportáže a rovněž zde najdeme sloupky od vybraných autorů. „Věříme, že literatura není jen to, co je napsáno v knihách, ale způsob, jak se dívat na svět.“ (H7O, online) Časopis Host má i svoji internetovou podobu jakožto webový portál H7O, kde jsou publikovány články o aktuálním literárním dění. Šéfredaktorem časopisu je momentálně Jan Němec a kritice a recenzím se věnuje Ondřej Nezbeda. (H7O, online)

Literární časopis Tvar je obtýdeník, který vychází v České republice již od roku 1990. Je vydáván spolkem Klub přátel Tvaru. Rovněž má internetovou podobu jakožto online magazín Ravt. Šéfredaktorem je do roku 2023 Adam Borzič a literární redakci vede Simona Martínková Racková. (Tvar, online) Časopis Tvar se stal dle Karla Pioreckého, jedním z autorů knihy *V souřadnicích mnohosti*, hlavním médiem proměny literárního diskursu, díky které se začalo řešit propojení literárního světa s politickým a společenským. Autorka zdůrazňuje, že díky obrovské recenzní rubrice Tvar přináší veliký informační a kritický přehled knižních novinek. (Piorecký, 2014, s. 22)

Významným internetovým časopisem je v České republice webový portál iLiteratura, který se zaměřuje nejenom na literární kritiku, ale přináší i aktuální informace o literárních událostech. Časopis dává důraz na kritiku české literatury, ale prostor dává i zahraniční literatuře. Na webu najdeme i archiv všech publikovaných článků od roku 2000. (iLiteratura, online)

Literární časopis iLiteratura se od ostatních českých literárních časopisů odlišuje hlavně tím, že upustil od tradičního principu periodicity a vydává recenze a články okamžitě. (Piorecký, 2014, s. 30)

Časopis nemá žádnou tištěnou verzi, neboť využívá předností online média: (iLiteratura, online)

- možnost aktualizovat a publikovat články okamžitě

- neomezenost množství článků v jakémkoli rozsahu
- čtenáři si mohou číst časopis odkudkoliv
- nehmotná archivace článků (iLiteratura, online)

„Naším záměrem je ukazovat, že čtení neztrácí ve světě moderních technologií atraktivitu, naopak se s nimi vhodně doplňuje.“ (iLiteratura, online) Každý rok je na webu publikováno přes 700 článků ročně. Šéfredaktorkou je nyní Jovanka Šotolová. (iLiteratura, online)

Kulturní časopis A2 vychází každých 14 dní a snaží se reflektovat kulturu včetně aktuálního dění ve společnosti a politiky. Cílem časopisu A2 je kriticky informovat o hlavních událostech kultury a zasazovat kvalitní umění do kontextu. Pro časopis píšou nejenom novináři, ale i významní spisovatelé nebo výtvarníci. Články zde publikují i studenti, aktivisté nebo jiné významné osobnosti naší společnosti. Šéfredaktorem je nyní Lukáš Rychetský „Jsme přesvědčeni o tom, že není možné vnímat kulturu odděleně od společenského dění.“ (A2, online)

1. 5. 1 Literární časopisy na Instagramu

Sociální sítě jsou v dnešní době velmi důležité v propagaci produktu, a tak na nich najdeme i literární časopisy. V této kapitole bude popsáno, jakým způsobem na nich literární časopisy působí.

Časopis Tvar najdeme na Instagramu pod názvem *tvarmag*, kde ho sleduje 1290 sledujících. Na jeho profilu najdeme především fotografie jednotlivých čísel se stručnou upoutávkou, co v daném čísle čtenáři najdou. Občas se vyskytnou i fotografie z knižních akcí nebo oznámení novinek ze světa literatury. Měsíčně je publikováno okolo 2-4 příspěvků. Fotografie jsou jednoduché a převládají na nich fotografie titulní strany časopisu.

Časopis Host na Instagramu mohou čtenáři sledovat pod profilem *casopishost*. Ten již sleduje 2409 sledujících. Profil se věnuje jak novým vycházejícím číslům časopisu, tak i upoutávkám k podcastu, Masterclass nebo i aktuálním informacím, které souvisí s literaturou. Vizuální styl příspěvků je sladěn barevnou grafikou, která odlišuje jednotlivé příspěvky od sebe, a tak uživatel na první pohled pozná, zdali se jedná o příspěvek o novém čísle, podcastu, Masterclass či něčemu jinému.

Internetový časopis iLiteratura se rovněž nachází na Instagramu pod profilem *iliteratura.cz*. Na profilu mohou sledující nalézt i úryvky z recenzí či jiných článků, různé typy, které se

věnují čtení nebo upoutávky na jejich podcast. Profil sleduje 1597 sledujících a rovněž mají přítomnou jednoduchou barevnou grafiku, která od sebe odlišuje jednotlivé příspěvky.

Kulturní časopis A2 na Instagramu momentálně čtenáři nenajdou, aktuální informace o časopise mohou sledovat na Facebooku nebo Twitteru.

2. Metodologická část

V této kapitole popíše diplomová práce způsob a výběr sběru dat. Bude také definována kvalitativní obsahová analýza a její náležitosti, včetně popisu polostrukturovaného rozhovoru. Oba tyto postupy budou následně využity v praktické části.

2.1 Kvalitativní analýza knižních recenzí

Diplomová práce použije kvalitativní analýzu vybraných knižních recenzí, které se nacházejí jak na Instagramu, tak i v literárním časopise Host a internetovém časopise iLiteratura. Následně budou texty porovnány pomocí komparativní analýzy, a tak je nutné tyto dva postupy definovat.

2.1.1 Metodologie analytické části

Ke kvalitativní analýze knižních recenzí jsou vybrány recenze na první díl trilogie *Šikmý kostel* od autorky Karin Lednické, který vyšel v roce 2020. *Šikmý kostel 1* se řadí mezi historické romány a patří mezi současnou beletrii. Důvodem pro zvolení tohoto románu je to, že knižní recenze na dílo jsou přítomny jak v literárních časopisech Host a iLiteratura, tak i na sociální síti Instagram. Kvalitativní analýza bude probíhat pomocí deskripce textu, která se bude zaměřovat na kritéria komparace definovaná v kapitole **2.1.2 Definice komparativní analýzy**. Následně budou porovnány knižní recenze z literárních časopisů a z Instagramu dle daných kritérií. Vzhledem k tomu, že na Instagramu se nachází desítky uživatelských textů na zvolenou knihu, je k analýze použit takový počet recenzí, než dojde k teoretickému nasycení. Jan Hendl definuje koncept saturace tak, že jakmile další případy nepřinesou nové poznatky, bylo nasbíráno dostatečné množství informací, které poslouží k tvorbě teorie a je velmi malá pravděpodobnost, že nové případy by její znění ještě pozměnily. (Hendl, 2008, s.149-150)

Následně budou pomocí sémiotické analýzy definovány hlavní znaky fotografií, videí či grafiky, které se vyskytují na sociální síti Instagram. Sémiotická analýza rozloží jakýkoliv objekt, ať už se jedná o logo, reklamní sdělení nebo fotografii, na části, kterým následně

přisuzuje určité významy zasazené do kontextu a kultury. Soustředí se především na text, ne na čtenáře ani na jeho autora. Zjištění, které pomocí sémiotické analýzy výzkumník získá, nereflektuje to, co chtěl sdělit autor ani jak ho vnímají čtenáři, ale jedná se o jednu z možností, jak interpretovat daný objekt či text. (Sedláková, 2015, s. 330–331)

2.1. 2 Definice komparativní analýzy

Kroky pro přípravu komparativní metody jsou následující: (Sedláková, 2015, s. 389)

1) „Vymezení objektu komparace a časového období zkoumání“

Budou vybrány knižní recenze, které byly publikovány na Instagramu, v literárním časopise Host, Tvar a v internetovém časopise iLiteratura.cz v letech 2020–2023. Porovnávány budou knižní recenze na knihu *Šikmý kostel (léta 1894–1921)* od Karin Lednické.

2) „Stanovení cílů komparace včetně rozhodnutí o volbě synchronního či diachronního přístupu“

Pro výzkum bude použit synchronní přístup, neboť budou porovnávány knižní recenze ze stejného časového období. Cílem komparace je zjistit, zdali a v čem se knižní recenze na Instagramu liší od knižních recenzí a kritik v literárních časopisech.

3) „Určení kritérií komparace“

a. Jazyk

Bude porovnáno, jaký druh jazyka je používán v daných knižních recenzích. Především, zdali jsou v textu přítomny literární termíny či nespisovné výrazy.

b. Zasazení díla do kontextu

Součástí knižní recenze by mělo být i zasazení díla či autora do kontextu, jak bylo definováno v teoretické části a bude tak popsáno, zdali se kontext díla či autora objevuje v dané knižní recenzi.

c. Kvalita hodnocení knihy

Zohledněno bude i jakým způsobem je kniha hodnocena a zdali jsou hodnotící výrazy odůvodněné.

d. Témata & děj

Budou srovnány i témata, která se opakují v daných knižních recenzích a zdali se výskyt témat liší. Rovněž bude posouzeno, jak moc do hloubky se recenzenti věnují popisu děje.

e. Přítomnost médií

Porovnáno bude rovněž použití médií, které se vztahují ke knižní recenzi. Může se jednat o fotografie, obrázky, grafiku nebo video.

2. 2 Polostrukturovaný rozhovor

Kapitola se bude věnovat kvalitativní formě dotazování, mezi které je řazen právě polostrukturovaný rozhovor. Následně bude popsán postup tvorby otázek a výběr informantů.

2. 2. 1 Definice polostrukturovaného rozhovoru

Polostrukturovaný rozhovor je jedním z druhů kvalitativního dotazování a může být označován jako semistrukturovaný nebo řízený. Vzniká na základě žádosti tazatele, a tak se vždy jedná o uměle navozenou společenskou situaci. Výzkumný rozhovor je interaktivní proces, při kterém tazatel získává data v kontextu. Tazatel se tedy ptá na názory, postoje, přání nebo plány daného informanta. Rozhovor není řazen mezi neutrální nástroje sběru dat, neboť význam je tvořen mezi výzkumníkem a informantem skrz jejich interakci. Pokud je nutné sesbírat větší množství dat, je zapotřebí zapojení více tazatelů najednou a není tak reálné, aby rozhovory prováděl výzkumník sám. (Sedláková, 2015, s. 207-211)

Tazatel by měl mít dobré komunikační dovednosti a měl by být empatický, citlivý a otevřený. Je nutné, aby byl schopen vhodně reagovat na odpovědi informanta a případně pokládal i správné doplňující otázky. Základem je pečlivá příprava, zvláště vypracování scénáře neboli návodu rozhovoru. Ten se liší dle míry strukturovanosti rozhovoru, a tak se může jednat pouze o výčet témat nebo o seznam přesných otázek. (Sedláková, 2015, s. 209)

Polostrukturovaný rozhovor je mezi výzkumníky velmi oblíbený, neboť kombinuje všechny výhody standardizované a nestandardizované formy dotazování a zároveň minimalizuje jejich nevýhody. Řadí se tak mezi nejčastěji využívané formy kvalitativního výzkumu. (Sedláková, 2015, s. 211)

Přestože není žádný recept, díky kterému tazatel získá správná data, je alespoň několik zásad, které napomohou k úspěšnému vedení rozhovoru. Rozhovor by měl probíhat na

klidném místě a tazatel by měl informantovi vyjít vstříc v tom, kde a kdy bude rozhovor veden. Dalším kritériem je délka rozhovoru, která by měla být domluvena předem a neměla by být překračována. Základem dobrého rozhovoru je samozřejmě tazatel a jeho vystupování před informantem. Měl by být schopen pečlivě naslouchat, neprotiřečit si ve výpovědích a informantovi by měl nechávat dostatek prostoru. Důležitým prvkem je i neverbální komunikace, kterou by měl mít tazatel pod kontrolou a nevyjadřovat skrze gesta a mimiku svůj nesouhlas. „Tazatel nemá informanta opravovat, přesvědčovat nebo vychovávat;“ (Sedláková, 2015, s. 218-219) Klíčové je dávat si pozor na podsouvání odpovědi informantovi nebo na pokládání zavádějících otázek. (Sedláková, 2015, s. 217-219)

Součástí výzkumného rozhovoru je i informovaný souhlas, ve kterém informant souhlasí s podmínkami daného výzkumu. Většinou se jedná o zachování anonymity, souhlas s nahráváním rozhovoru a jeho archivací. (Sedláková, 2015, s. 221)

Po nahrání rozhovoru je důležitý i jeho přepis. Text je přepsán dle zvukové nahrávky včetně přerázků a nespisovných slov. Během přepisu by měl být rozhovor přepsán doslovně a pokud se výzkumník rozhodne číst odpovědi vynechat, je nutné tuto skutečnost viditelně zaznačit a mít pro to pádné odůvodnění – například opakování informací nebo odběhnutí od tématu. Pro snadnější orientaci v textu je doporučováno si jednotlivé řádky očíslovat. (Sedláková, 2015, s. 234-235)

2. 2. 2 Podoba otázek

Otázky, které budou pokládány při rozhovoru, by neměly být stejné jako ty, na které výzkumník odpovídá v závěru své práce. Míra připravenosti otázek se odvíjí od zvoleného způsobu dotazování. (Sedláková, 2015, s. 209)

Při přípravě polostrukturovaného rozhovoru je nutný návod, kde jsou rozlišeny dva druhy otázek – primární a sekundární (či sondážní). Primární otázky má tazatel předem připravené a sekundární otázky vznikají až během rozhovoru, kdy se tazatel doptává na informace dle odpovědi informanta. „Mohou mít podobu podpůrného projevu porozumění, souhlasu či zájmu nebo krátkého shrnutí informantovy výpovědi a žádosti o doplnění podrobností nebo zopakování primární otázky třeba její parafrází.“ (Sedláková, 2015, s. 211) Podobnou funkci jako mají sekundární otázky, mohou mít i různá gesta či mimika tazatele, které naznačují zájem o informantovy odpovědi a navádí ho k rozvinutí své odpovědi. (Sedláková, 2015, s. 211) Otázky by měly být jasně formulované, stručné a co nejvýstižnější. (Sedláková, 2015,

s. 220)

Důležité je i zvolit si správné pořadí otázek. Existují dva způsoby kladení otázek – trychtýřovité a hřebenové. Při trychtýřovitém způsobu pokládá tazatel nejprve obecné otázky a postupně se dostává ke specifickým nebo citově zabarveným otázkám. V hřebenovém způsobu je možné otázky z různých témat střídat a neustále se k určitým tématům vracet. Základním pravidlem je také informanta nezahltit více otázkami najednou, a především neformulovat otázku tak, aby informant nemusel odpovídat na více věcí najednou. Otázky nesmí být zavádějící, sugestivní, složité, hodnotící nebo negativně formulované. (Sedláková, 2015, s. 220)

2. 2. 3 Tvorba otázek

Otázky budou kladeny dle trychtýřovitého způsobu a budou rozděleny do několika témat, která souvisí s knižními recenzemi a literární kritikou na sociálních sítích, jako je pozadí literárního kritika/bookstagramera, podoba knižních recenzí,

Otázky jsou rozděleny do dvou skupin dle toho, komu budou pokládány. Otázky pro literární kritiky mají za cíl odhalit podobu knižních recenzí a otázky pro bookstagramery jsou více zaměřeny na sociální síť Instagram a komunitu bookstagramu. Některé otázky se shodují, neboť bude zajímavé porovnání jejich odpovědí.

2. 2. 4 Výběr informantů

Informanti byli vybráni z řad bookstagramerů a literárních recenzentů. Bookstagramskaři byli vybráni tak, aby se na sociální síti Instagram a v komunitě bookstagram pohybovali delší čas a měli tak o komunitě přehled. Zároveň byli vybráni bookstagramskaři, kteří se na Instagramu těší určité popularitě a mají tak relativně velký dosah na své sledovatele. Literární kritici byli vybráni z hlavních literárních časopisů – Host, Tvar, iLiteratura a A2.

Bookstagramskaři

@klariny.knihy neboli Klára Nováková sdílí knižní obsah na Instagramu již od roku 2015 a nyní knižní influencerku najdeme i na Youtube nebo Spotify s podcastem Klářin podcast. Přesto to všechno začalo založením blogu Klářiny knihy, který ale již není aktivní. Nyní má na Instagramu přes 10 tisíc sledujících a spolupracuje s několika nakladatelstvími. Na jejím profilu se ale nevěnuje pouze knihám, ale se svými sledujícími sdílí i cestovatelské zážitky nebo soukromé události ze svého života (např. zakončení studia na Univerzitě Karlově).

Sabina Bobková se věnuje profilu @knizni_pristaviste už okolo pěti let a momentálně ji sleduje 6 775 sledujících. Je také stále aktivní na svém blogu Knižní přístaviště, kam také publikuje knižní recenze. Na jejím blogu mohou čtenáři najít i příspěvky z knižních akcí nebo informace o spisovatelích, se kterými se autorka blogu osobně setkala. Autorka má také Youtube kanál, kde ale již není aktivní (poslední video bylo přidáno před 5 lety).

Jakub Pavlovský stojí za profilem @bookscalling, kde ho sleduje 14,4 tisíc lidí. Na Instagramu publikuje knižní příspěvky již od roku 2014 a mnozí ho mohou znát dle ikonických fotografií, na kterých sedí v tureckém sedu s knihou v ruce na všelijakých místech. Dnes už od těchto fotografií upustil a věnuje se i jiným projektům, než je jen Instagram, 4 roky například působil jako editor webu H7O.cz.

Denisa Falešnicková povídá o knihách na Instagramu pod profilem @lapetitedeny a těší se 1 690 sledujícím. Má i svůj knižní blog tazrka.cz, na kterém publikuje články od roku 2013. Na Instagramu působí až od roku 2016.

Dalším významným bookstagramerem je Michaela Faktorová, která vystupuje jak na Instagramu, tak na Youtube. Má dokonce i vlastní e-shop a fanoušci ji mohou podpořit na platformě Hero Hero, kde se zaměřuje na podcast. Její profil @rads_i_knihu má na Instagram přes 20 tisíc lidí. Na Youtube vydává videa o knihách pro necelých 15 tisíc sledovatelů. Knižnímu obsahu se věnuje od roku 2017.

Literární kritici a recenzenti

Z Tvaru byla vybrána vedoucí recenzní rubriky Simona Martínková Racková, která v literárním časopise připravuje i rozhovory s významnými spisovateli jako je například Iva Hadj Moussa nebo Miloš Doležal. Martínková Racková je také autorka několika sbírek básní nebo knihy pro děti *Papírová kočka*. Knižní recenzím se věnuje už přes 18 let, ať už jako začínající recenzentka v časopisu A2 nebo nyní jako vedoucí recenzní rubriky ve Tvaru.

Dalším informantem je Anna Fremrová, která publikuje knižní recenze v tištěné verzi časopisu Host a v internetovém literárním časopise iLiteratura.cz. Přispívá rovněž do Deníku N, kde píše spíše kulturní recenze. Je také spoluzakladatelkou platformy *Klacek*, která sloužila jako prostor pro studenty publicistiky, již ale není aktivní. Knižním recenzím se naplno věnuje od roku 2018.

Kryštof Eder publikuje knižní recenze i literární kritiky do tištěného časopisu Host. Je známý také pod jménem Daniel Mukner, pod kterým publikuje knižní recenze na ČT Art nebo na

iLiteratuře. Knižní recenze píše od roku 2016.

Kamila Drahoňovská je součástí redakce internetového literárního časopisu iLiteratura a první knižní recenze psala už v roce 2014. Nyní je editorkou rubrik non-fiction, komiks a audioknihy.

Petra Schwarzová Žallmannová je recenzentkou v časopise Tvar, kde se zaměřuje na knižní recenze dětské literatury. Má svůj vlastní blog, Instagram a Facebook, kde ji lidé znají pod názvem Opičí matka. Pořádá také různé semináře nebo veřejné čtení o dětských knihách.

3. Analytická část

3. 1 Kvalitativní analýza knižních recenzí

V kapitole budou pomocí přímé deskripce a komparativní analýzy rozebrány knižní recenze na knihu *Šikmý kostel 1* od autorky Karin Lednické.

3. 1. 1 Literární recenze v literárních časopisech

Kapitola se bude zaměřovat na tři knižní recenze v literárních časopisech Host, Tvar a iLiteratura.cz.

3. 1. 1. 1 Literární recenze v časopisu Host

Knižní recenze na první díl knihy *Šikmý kostel* (léta 1894 – 1921) vyšla v čísle 8 časopisu Host v říjnu 2020 a autorem knižní recenze je Radomil Novák. V literárním časopise ji najdeme na straně 62 pod titulkem *Osudy pod vrstvami uhelného prachu*. Autor udělil knize všech 5 hvězd, což může být vnímáno jako první subjektivní hodnocení knihy, a shrnul ho slovy „Dojemný, leč nesentimentální román, který se bude líbit“. (Novák, 2020, s. 62) Knižní recenze má celkově 469 slov. (Novák, 2020, s. 62)

Po titulku, hvězdičkách a krátkému heslu následuje obrázek obálky knihy, pod kterým si čtenáři mohou přečíst základní informace o knize – jméno autorky, celý název knihy včetně podtitulku, nakladatelství, místo a rok vydání. (Novák, 2020, s. 62)

Novák začíná knižní recenzi popisem silného obrazu z knihy, který dle mého názoru okamžitě vtáhne čtenáře, a tak má chuť pokračovat ve čtení. Vyzdvihuje taky starý kostel se šikmou střechou, jehož motiv je možné najít nejenom v příběhu, ale i na knižní obálce a v samotném názvu knihy. Dle autora recenze kniha varuje před lidskými vlastnostmi jako je

dobyvačnost a nenasytnost a zdůrazňuje, že obraz, který kniha vykresluje, je o to silnější, neboť se v budoucnosti může vyplnit. (Novák, 2020, s. 62)

Novák následně pokračuje ohodnocením autorčina stylu vyprávění, které hodnotí jako neobyčejně působivé a realisticky zasazené do míst, které sama velmi dobře zná. Čtenáři recenze představí hlavní místa, která se v knize vyskytují, jako Karviná, Orlová, Ostrava a další. Vysvětluje, že autorka se věnuje zobrazování hornických kolonií, které v dnešní době již neexistují, a skrz zážitky jejich obyvatel představuje zajímavou část české historie. Dle Nováka se Karin Lednické daří předat čtenářům jemně a nenásilně i dialekt obyvatel a pomocí všech prvků se tak snaží najít identitu místa, které během knihy prochází jak vzestupy, tak pády. (Novák, 2020, s. 62)

Hned v dalším odstavci popisuje Novák tragickou událost (důlní neštěstí), která se stane v úvodu příběhu a silně ovlivní hlavní postavy. Zmiňuje ale, že se bohužel nejedná o jedinou tragickou událost v knize, neboť se příběh odehrává za časů válek a občanských střetů, ke kterým docházelo při určování hranice mezi Československem a Polskem. (Novák, 2020, s. 62)

Novák dále popisuje způsob, kterým autorka předává čtenáři historická fakta. Čtenář totiž není nucen, aby se postavil na jednu stranu konfliktu, ale autorka se více soustředí na lidské osudy a ukazuje tak historii bez jakéhokoliv soudu. Dále Novák zmiňuje autorčinu snahu propojit individualitu s národem nebo rozebrat budování identity jednotlivce. Povedlo se jí také poukázat nejen na negativní aspekty lidského chování, které Novák popisuje jako *zvířecost*, ale i na ty pozitivní jako je solidarita. Novák je také toho názoru, že uvedenou historií v příběhu začíná autorka debatu o mnohonárodnostním soužití nejenom v románu. (Novák, 2020, s. 62)

V dalším odstavci se Novák ptá, co je na vyprávění tak působivého, když se v příběhu nevyskytují ani vypravěčské finesy nebo rafinované postupy a vše je vyprávěno poklidně skrz tradiční naraci. Důvody, které Novák následně uvádí, jsou dle něj především jednoduchost a samozřejmost, kterou jsou popsány jednotlivé lidské příběhy, čistotný a jednotný vypravěčský styl, a dokonce i laskavost, pomocí které autorka představuje své postavy. Také Novák vysvětluje, že autorce se daří vyprávět životní situace skrz pohledy více postav, a tak má čtenář možnost více pochopit jejich motivaci chování. Postavy se také nedostávají do střetu jen se svým okolím, ale i s Bohem nebo samy se sebou. Lidské příběhy také dle Nováka zobrazují neuvěřitelnou dřinu a nikdy nekončící snahu o zajištění živobytí.

Novák dodává, že i dnes je toto téma aktuální. (Novák, 2020, s. 62)

Na závěr shrnuje Novák hlavní motivy příběhu: „Vrátit se ke kořenům, hledat vlákna spojující naše životy s ozvuky dávných životů našich předků, rozumět moudrosti tohoto hledání jako opodstatnění naší vlastní existence, vnímat vrstvení času, střídání tich a hluku dávných generací (nejen Karvinska),...“ (Novák, 2020, s. 62) To dle literárního recenzenta vystihl i Jan Skácel ve své básni, jejíž citací zakončuje celou recenzi na knihu *Šikmý kostel* od autorky Karin Lednické. (Novák, 2020, s. 62)

Novák se tedy soustředí na úhlavní motivy, které mohou čtenáři najít v knize a které dle něj dělají knihu unikátní a působivou. Zmíní i jednu z hlavních událostí příběhu a nastíní tak, co se v knize odehrává z hlediska děje, ale samotný děj knihy je v recenzi upozaděn. Knihu zasadí do prostoru i času, zhodnotí styl psaní autorky a vysvětluje, že kniha je aktuální i dnes, a navíc se věnuje důležitým historickým událostem. V knižní recenzi je zmíněno několik odborných termínů jako *narace* nebo *finesa*. Je také znát jistá poetičnost textu, který obsahuje bohatou slovní zásobu a složitou konstrukci vět. Přestože je knižní recenze pouze na jedné straně, její obsah je hutný a já osobně jsem musela číst určité části víckrát. Jediné, co zmíní o autorce díla je, že zná místa vyskytující se v knize. Nenajdeme zde ani zasazení díla nebo autora do kontextu. Hodnocení knihy je kvalitně vyargumentováno či jsou uvedeny příklady, ale přímé citace z knihy se v recenzi nenachází.

3. 1. 1. 2 Literární recenze v časopisu iLiteratura

V internetovém časopise byla publikována knižní recenze v listopadu roku 2020 od literární recenzentky Kamily Drahoňovské. Recenze je poměrně rozsáhlá a obsahuje 1631 slov. Na webu ji čtenáři najdou pod titulkem *Přátelství posvěcené soli*. Knižní recenze také obsahuje perex a 3 podtitulky a text je tak členěn na tři části zaměřující se na určitá témata. Vedle titulku a perexu je také obrázek knižní obálky, pod kterým je zmíněna autorka a název knihy. Na boční straně stránky je také celý název knihy včetně názvu nakladatelství, místa a roku vydání. První subjektivní hodnocení je možné najít pod jménem autorky recenze a je vyjádřeno pomocí procentuálního hodnocení. Recenzentka ohodnotila knihu 80 %. (Drahoňovská, 2020, online)

Drahoňovská v perexu knižní recenze shrnuje nejdůležitější motivy knihy, čas a místo, kde se příběh odehrává a rovněž zde najdeme první hodnocení autorky, která knihu *Šikmý kostel* nazývá „působivým debutem“. (Drahoňovská, 2020, online) Čtenář se tak okamžitě dozvídá,

že kniha vypráví o více postavách, jejichž osudy byly ovlivněny historickými událostmi na přelomu 19. a 20. století. Zmiňuje také hlavní motiv hornictví a spor o československo-polské území Těšínsko. (Drahoňovská, 2020, online)

První část knižní recenze se věnuje autorce knihy Karin Lednické, kterou v pár větách přiblíží čtenáři. Následně se Drahoňovská věnuje knize jako takové a upozorňuje, že se jedná o plánovanou trilogii. Zopakuje rovněž celý název knihy včetně podtitulku a časového období, kdy se příběh odehrává. Poté zmiňuje, že příběh vypráví o několika postavách a zasadí příběh do Karwiné, ale rovněž varuje, že název místa je z části smyšlený. Drahoňovská popisuje, že autorka vybrala název k většímu zdůraznění jednoho z hlavních témat knihy – dvojjazyčnosti území. Drahoňovská dále shrnuje hlavní historické události všech třech dílů a také poukazuje na to, že na textu je nejenom vidět, že autorka z daného regionu pochází, ale je i znát, že si nastudovala mnoho primárních zdrojů. I přesto se dle Drahoňovské podařilo autorce napsat přirozený a živý text. (Drahoňovská, 2020, online)

Drahoňovská se poté soustředí na hlavní událost – důlní neštěstí, které nastane na začátku knihy. Zmiňuje jednu z hlavních postav, Barboru, která byla touto tragickou událostí ovlivněna. Autorka knihy příběh uvádí cestou žen do solného dolu Wieliczka, k čemuž Drahoňovská přidává odkaz na video autorky knihy a doplňuje tak další kontext její tvorby. Literární recenzentka hodnotí scénu jako působivou a upozorňuje, že tvoří srdce celého příběhu. (Drahoňovská, 2020, online)

Druhá část knižní recenze nese podtitulek *Protichůdné principy* a Drahoňovská se hned věnuje oné solné pouti, kterou zmiňovala výše. Vysvětluje její symboliku pro postavu Barboru, pro kterou představuje určitou verzi jejího života a během jejího příběhu se k ní neustále vrací. Solná pout' je dle Drahoňovské také důležitá pro vytvoření silného přátelství mezi Barborou a další postavou Julkou. „Vzniklé pouto se potom táhne celou knihou, podílí se na její kompozici a do příběhu vnáší dynamiku a řadu podstatných témat.“ (Drahoňovská, 2020, online)

Následně se Drahoňovská vrací k celkové podobě knihy a vysvětluje, že je celá kniha dělena na čtyři části. Každá část je pojmenována podle čtyř hlavních postav: Barbora, Julka, Ludwik a Barka. Drahoňovská také vysvětluje podnázev knihy (románová kronika), pod kterým se skrývá náznak, že osudy postav jsou silně propojeny jak příbuzenskými, tak rodinnými vztahy. Drahoňovská také hodnotí autorčinu pečlivost, kterou proplétá jednotlivé osudy postav, jež se podívají do různých míst regionu i za hranice, což je důležité pro závěr románu,

kde se Lednická věnuje historicko-politické rovině. (Drahoňovská, 2020, online)

Drahoňovská se posléze vrací k přátelství Julky a Barbory, které nastiňuje rozdílný pohled na život z hlediska víry, což dokazuje na rozdílném přístupu postav k jejich životním osudům a dokládá to i pomocí citace z knihy, kterou zakončuje část nesoucí podtitulek *Protichůdné principy*. (Drahoňovská, 2020, online)

Třetí část knižní recenze Drahoňovská odděluje podtitulkem *Množení motivů*. Literární recenzentka se tak věnuje dalším motivům, které mohou čtenáři v knize najít. Poukazuje na další kontrast mezi Barborou a Julkou – státnost Barbořina života a naopak progresivitu a emancipaci Julčina osudu. Dějová linka Julky dle Drahoňovské právě poukazuje na proměňující se poměry mezi lety 1894 – 1921. Drahoňovská také hodnotí vypravěčský styl Lednické jako velmi zdařilý, neboť autorka knihy přirozeně popisuje témata, která měla přímý dopad na historický vývoj regionu. Čtenáři tak není představen význam témat skrz okaté situace s cílem ho poučit, ale spíše je mu poskytnut skrz množení jednotlivých motivů a životních událostí, což hned dokládá příklady. Čtenář se tak setkává s rozdílnými řešeními na podobné situace a jsou mu tak představovány motivy víry, měnící se styl života, zodpovědnost, a dokonce i národní sebeuvědomění. (Drahoňovská, 2020, online)

Drahoňovská si všimá i opakujících se obrazů v knize, jako je kostel se šikmou střechou, který je strůjcem názvu trilogie, nebo již zmíněná solná pouť. Symboliku kostela dokazuje na příkladu Ludwikova otce nebo na Žofii, jejíž sen o kostelu cituje v recenzi. Dle Drahoňovské je starý kostel symbolem celého regionu. „Ukazuje se tak specifičnost kraje, který z velké části upustil od hospodaření, řemesla a tradičního způsobu života, místa proměněného i díky mužům přicházejícím za hornictvím z nejrůznějších krajů, jehož obraz je ale přesto stále obraz venkova.“ (Drahoňovská, 2020, online)

Poslední část knižní recenze je část nazvaná *Jazyky a politika*. Drahoňovská zde zasazuje dílo do kontextu a poukazuje na to, že události 20. století se těší v knihách velké oblibě. Drahoňovská dává důraz na to, že Karin Lednická se věnuje tématu, o kterém se v dnešní společnosti tolik neví. Zmiňuje také knihu na podobné téma *Hornické vdovy* od autorky Kamily Hladké. Znovu zdůrazňuje důležité téma, které je dle Drahoňovské bilingvnost prostředí, a tak i postav. Drahoňovská poukazuje na to, že přestože se kniha odehrává za doby první světové války, věnuje se spíše událostem po ní a takovým, které nejsou čtenářům tolik známé. Autorce se dle Drahoňovské podařilo udržet nestrannost sporu a to je ukázáno i na postavě Ludwika, který si není jistý svou národností. (Drahoňovská, 2020, online)

Drahoňovská zakončuje knižní recenzi zhodnocením celkového dojmu z knihy, která dle ní předává ucelený obrázek na historicko-politické události. Na konci románu se čtenář dozví všechny pohnutky postav, a dokonce se objeví i nové vedlejší postavy, které pomohou dokreslit onen výsledný obrázek. „Jakkoliv se toho ale čtenář dozví spoustu, Karin Lednická napsala především poctivý román, který je s ohledem na svou poutavost a autorčiny plány příjemným příslibem do budoucna.“ (Drahoňovská, 2020, online)

Drahoňovská se tak v recenzi soustředí nejenom na hlavní motivy knihy, ale i události, které příběh utváří a formují vývoj postav. Věnuje se tak nejenom důlnímu neštěstí, ale i solné pouti, která pro ni nesla taky silný význam. Zmíněny jsou i hlavní postavy, a dokonce jsou popsány jejich charakterové vlastnosti, které jsou pro čtenáře důležité, neboť mu sdělují úhlavní motivy knihy. Drahoňovská vše dokazuje na příkladech, ať už na chování postav nebo konkrétními citacemi z knihy. Vyjadřuje se také ke kompozici knihy, kontextu autora i jeho tvorby či kontextu samotného díla. Rovněž hodnotí styl psaní autorky a předpokládá, jakým způsobem může příběh působit na čtenáře. Vše je doloženo argumenty nebo příklady. Informuje také nejenom o prvním dílu, ale i o připravovaných dalších dvou, aby se čtenáři měli na co těšit. Knižní recenze rovněž obsahuje širokou slovní zásobu a objevují se v ní odborné termíny.

3. 1. 1. 3 Literární recenze v časopisu Tvar

Knižní recenze vyšla rovněž v časopisu Tvar v čísle 15 v září v roce 2020. Autorem je Erik Gilk a recenzi nazval titulkem *Naivní kronika v přepychovém hávu*. Knižní recenze má necelých 832 slov. Před začátkem knižní recenze je vypsáný název knihy spolu s podtitulkem, jméno autorky, nakladatelství, místo a rok vydání. Rovněž je přiložen obrázek knižní obálky v černobílé podobě. (Gilk, 2020, s. 20)

V první odstavci se recenzent věnuje základním informacím o spisovatelce, a tak zmiňuje její místo narození, které souvisí i se samotnou knihou, a založení nakladatelství Domino a Bíla Vrána. Uvádí i samotnou knihu, kterou nazývá ambiciózním rozjezdem, a dále vysvětluje, že se jedná o první knihu trilogie. Jmenuje i kmotry knihy, kterými byly Alena Mornštajnová a Martha Isová. Hodnotí rovněž typografickou stavbu knihy jako skvělou, kladně hodnotí i obálku knihy a doplňuje, že kniha obsahuje i dvě mapy a doslov. Chválí i korektora, který dle něj odvedl perfektní práci, ale samotný text hodnotí hůře. (Gilk, 2020, s. 20)

Negativně hodnotí název města Karwiná a následně cituje vysvětlení autorky knihy. Recenzent dále píše, že to vypadá, jako by se autorka nemohla rozhodnout, zdali je věrná historickým pramenům nebo jestli píše historickou fikci, neboť pro název města, které je založeno na skutečnosti, použila vlastní neologismus. Recenzent považuje za zajímavé i to, že to autorka sama vysvětlovala v doslovu, přestože pozorní čtenáři si toho během čtení všimnou sami. (Gilk, 2020, s. 20)

Následně se Gilk věnuje výstavbě románu, a tak popisuje rozdělení na čtyři části dle čtyř hlavních postav. Všechny postavy pojmenuje, a dokonce propojí i s hlavní postavou Barborou dle příbuzenského vztahu, který je spojuje. Vysvětluje i jak pojmenování kapitol dle let, ve kterých se příběh odehrává. Zmiňuje také dvě hlavní historické události – důlní neštěstí a česko-polský konflikt. Překvapivé je, že zmíní i smrt hlavní postavy Barbory, což může prozrazovat klíčovou informaci čtenáři. Komentuje také, že autorka příběh popisuje nerovnoměrně během let, což ale nekritizuje, neboť očekává, že by měla spisovatelka dát prostor čtenáři si chybějící pasáže domyslet. Později je ale zklamán, protože autorka doplňuje chybějící části pomocí retrospektivních pasáží a čtenáři tak nezůstane nic skryto. Pojmenovává i styl vypravěče jako vševědoucího a připodobňuje ho k venkovským realistům. „V obsáhlých retrospektivních pasážích jsou všechny cézury pečlivě zaplněny tak pevným pojívem, že čtenář nedostane ani jednu příležitost pro vlastní iniciativu.“ (Gilk, 2020, s. 20) dodává Gilk, což hodnotí jako největší nedostatek autorčiny prvotiny. Poukazuje to i na to, že se autorce záměr knihy úplně nepodařil. To vysvětluje i tím, že čtenáři nepotřebují detailní historii místa, protože tu si mohou případně dohledat, ale podstatné je pro ně „promyšlená konstrukce vytvořeného světa, který má svoje specifika a udržuje si jisté fluidum“. (Gilk, 2020, s. 20)

Kritizuje i opakování dialogů a jiných pasáží, které by bylo funkční pouze v případě, že by byly vyprávěny z jiné perspektivy, ale to v knize není k nalezení. To vede i k tomu, že část s názvem „Julka“ se nevěnuje pouze perspektivě této postavy, ale z poloviny vypráví i o Barboře, což rovněž recenzent negativně kritizuje. Gilk hodnotí i jazyk textu jako převážně neutrální, ale zmiňuje i lašské nářečí a havířský slang v dialozích postav. Znovu upozorňuje na návodnost autorky, protože slova dialektu jsou vyznačena kurzívou. To se ale v druhé části vytrácí a recenzent tak označuje autorku za nedůslednou. Kritizuje i úvahy, do kterých se autorka knihy pouštěla, a její snahu o napsání mouder, což dokládá citací z knihy. (Gilk, 2020, s. 20)

Upozorňuje i na dějinnou věrohodnost, ve které Gilk vidí mezery. Přestože si Lednická nastudovala historické prameny, nepodařilo se jí v knize zachytit důsledky první světové války. To Gilk dokazuje na několik příkladech z knihy a zmiňuje například popíjení kávy nebo Ludwikovo narukování během první světové války. (Gilk, 2020, s. 20)

V závěru autor recenze píše, že dle pozitivních ohlasů si kniha své čtenáře našla, což hodnotí kladně, neboť *Šikmý kostel* „je přesně tím dílem, které dokáže kultivovat dějinné znalosti a jazykové dovednosti běžného čtenáře“. (Gilk, 2020, s. 20) Umělecké literatury to ale dle recenzenta nedosahuje. (Gilk, 2020, s. 20)

Knižní recenze ve Tvaru je velmi obsáhlá a zaměřuje se především na zasazení knihy a autorky do kontextu. V celé recenzi je *Šikmý kostel* ostře kritizován, ale vše je podpořeno argumenty nebo přímými citacemi či příklady z knihy. Citace z knihy jsou vždy označeny kurzívou a příslušnou stranou, odkud byla citace vyjmuta. Autor se především zaměřoval na kompozici díla, historickou věrohodnost příběhu a styl vyprávění. V textu jsou použity literární a jiné odborné termíny jako *neologismus*, *cézura*, *fluidum* nebo *retrospektiva*. K ději samotnému se autor moc nevyjadřuje, zmiňuje akorát hlavní postavy, místo příběhu a časové období ohraničené dvěma hlavními událostmi. I přesto v textu zmíní konec jedné z hlavních postav, což mohou někteří čtenáři považovat za přílišné odhalení. Recenzent hodnotí i jazyk, který byl v knize použit. Motivy nebo témata knihy recenzent nezmiňuje. Jazyk samotné recenze je formální, ale čte se příjemně a nepůsobí příliš odborně.

3. 1. 1. 4 Shrnutí

Knižní recenze v literárních časopisech Tvar, iLiteratura a Host byly všechny publikovány na podzim roku 2020. Rozsah recenzí se od sebe silně odlišuje, v Hostu je napsána nejkratší knižní recenze s 469 slovy, ve Tvaru obsahuje knižní recenze 832 slov a nejdelší recenze je publikována v iLiteratura s 1631 slovy. Dvě ze tří recenzí byly výrazně pozitivní.

Ve všech knižních recenzích je nastíněn děj, ale nejvíce se ději věnuje Drahoňovská na iLiteratura, což nejspíš může být vysvětleno tím, že má mnohem větší prostor pro text, neboť není limitována rozsahem. Ve dvou recenzích jsou rovněž vysvětleny čtyři linie knihy, ale v Hostu se tímto tématem recenzent nezabývá, pouze upozorňuje na několik postav, jejichž osudy jsou v knize odvyprávěny. Ostatní recenzenti vyjmenovali hlavní postavy i dle jména a detailněji vypráví o jejich charakteristice a chování.

Témat a motivů se v knižních recenzích objevuje opravdu veliké množství, a tak je vidět, že

recenzenti rozebrali knihu do hloubky. Témata a motivy, která se opakovaly, byly: historické události, krutý život, víra, emancipace žen, národnost, rodinné vztahy, individualita.

Zajímavé je, že recenze publikované v Hostu a na webu iLiteratura se shodují v tom, že historické události a faktičnost se autorce podařilo předat čtenáři nenásilně a jemně. Oba recenzenti jsou také toho názoru, že se jí podařilo nevynášet soudy, a tak se čtenář nemusí postavit na jednu stranu určitého konfliktu. Oproti tomu recenze ve Tvaru kritizuje předání historických faktů jako přehnaně detailní, recenzent je totiž toho názoru, že čtenáře zajímá spíš konstrukce příběhu než historická fakta, která si může dohledat.

Ve všech knižních recenzích jsou názory dokládány argumenty, přímými příklady nebo dokonce citacemi knih. Úryvky z knihy neobsahuje pouze recenze v Hostu, kam se kvůli malému rozsahu nejspíše nevešly. Jazyk recenzí je formální, bohatý na slovní zásobu, a jsou použity i odborné a literární termíny. Texty neobsahují jakékoliv osobní detaily o recenzentovi, a tak je z textu poznat odstup a objektivní přístup k hodnocení knihy. Popsána je i kompozice knihy, členění textu a vypravěčský styl.

V recenzi ve Tvaru a na iLiteratura je kniha pečlivě zasazena do kontextu a jsou popsány podobné knihy nebo fakta o autorce, která její tvorbu ovlivnila. V Hostu tolik prostoru nebylo, ale i tak autor zmíní základní fakta o autorce. Všichni tři zmiňují, že danému tématu se v České republice nikdo moc nevěnoval, což může otevírat novou debatu na toto téma. Všichni rovněž chválí autorku za předání informací o regionu a událostech, pouze ve Tvaru upozorňuje recenzent na určité nedostatky.

Číselné hodnocení je uvedeno v recenzi na iLiteratura pomocí procentuálního hodnocení, v Hostu je uveden počet hvězd, pouze ve Tvaru není uveden žádný podobný typ hodnocení. Ve všech recenzích je obrázek knižní obálky, ale jiná média nejsou v časopisech k nalezení. Pouze iLiteratura využívá možností webu, a tak jsou přiloženy hypertextové odkazy.

3. 1. 2 Knižní recenze na Instagramu

Na Instagramu najdeme pod hashtagem #sikmykostel okolo 2400 příspěvků, ale ne všechny se vyjadřují ke knize. Do diplomové práce budou vybrány příspěvky v českém jazyce, které obsahují rozsáhlejší názor na knihu a nejsou pouhým výkřikem.

První text, který se ke knize vyjadřuje, byl publikován 5. dubna 2021, tedy skoro rok po vydání prvního dílu. Příspěvek je na profilu @barboramarsicek, který má 5 392 sledujících. Profil se věnuje jak knihám, tak i kavárnám a dobrému jídlu.

Příspěvek je velmi osobní a neformální. První subjektivní hodnocení knihy vyjadřuje autorka příspěvku pomocí věty „I když jsem si z toho na zadek úplně nesedla...“ (@barboramarsicek, 2021), což vysvětluje tím, že měla kvůli velkým ohlasům na knihu veliká očekávání. I přesto knihu hodnotí jako „příjemný čtenářský zážitek“ (@barboramarsicek, 2021) a píše, že má v plánu číst i další díly plánované trilogie. Vysvětluje také, že se k trilogii vyjádří podrobněji až poté, co ji přečte celou. Chybí zde jakékoliv další odůvodnění, proč se jí kniha líbila či nelíbila, nebo témata, která se zde vyskytují. Na konci textu autorka pouze doporučuje knihu těm, které baví historické romány z Česka. Zasaduje tak knihu alespoň do žánru a prostředí a rovněž připodobňuje *Šikmý kostel* ke knize *Hornické vdovy*.

Fotografie přiložená k příspěvku se soustředí na obálku. Vedle je rovněž vidět druhý díl, a tak čtenář může hned z fotografie zjistit, že se jedná o vícedílnou sérii. Knihy jsou vyfoceny společně se svíčkami, které v člověku mohou vzbuzovat klid a pohodlí. Někdo si může i představit, že si svíčky ke čtení autorka zapálí, což umocní pocit tepla, bezpečí a relaxace. Celkově fotografie působí velmi útulně, i proto, že jsou barvy velmi jemné a nejsou na fotografii další objekty, které by rušily. Knihy jsou vyfoceny v knihovně, a tak fotografie zachycuje přirozené domácí prostředí, což opět může vyzařovat komfort.

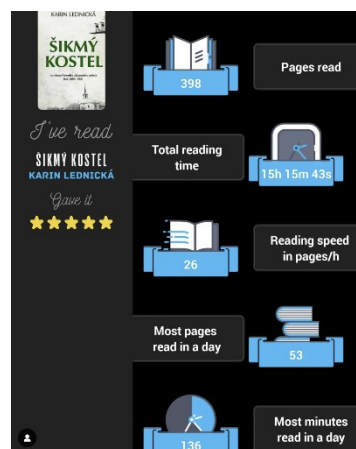
Zdroj: Instagram, @barboramarsicek

Další příspěvek vyjadřující se ke knize *Šikmý kostel* je od profilu @iwikovaknihovna z 8. 11. 2023. Jedná se o instagramový profil knižní blogu Iwíkova knihovna, kam autorka publikuje nejenom knižní recenze, ale i další články jako rozhovory s autory. Blog vlastní redaktorka webu Chrudimka.cz.

Text recenzentka začíná hned tím, že knihu přečetla už potřetí, což můžeme považovat za první hodnocení. Četbu hodnotí jako *luxusní*, což odůvodňuje tím, že kniha představuje čtenáři náročný život havířů a Ostravska. Zdůrazňuje historii, na kterou se kniha zaměřuje a oceňuje autorku knihy za to, že spolupracovala jak s pamětníky, tak i s historiky. V textu dále píše, že „Příběh je čtivý, dojemný a hodně silný.“ (@iwikovaknihovna, 2023), ale blíže toto tvrzení nerozvádí. Zmiňuje také přítomnost dialektu a finálně doporučuje knihu těm,

kterí mají rádi historickou literaturu a životní příběhy. K hodnocení knihy používá i počet hvězd, kdy knize udělila plný počet (pět hvězd).

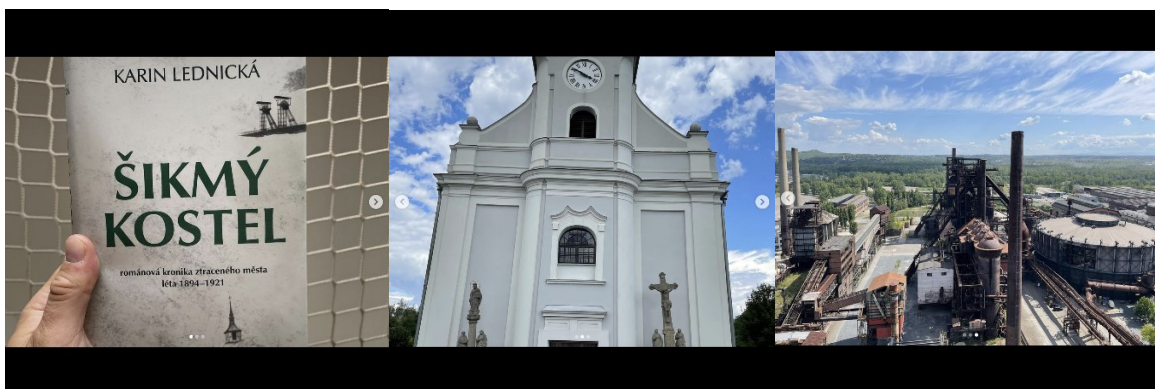
S textem souvisí i obrázek, který je snímkem obrazovky z knižní aplikace bookly, kterou autorka označila v příspěvku. Je na ní tak zobrazena knižní obálka, název knihy a jméno autorky. Knize je také přidělen počet hvězd, které hodnotí knihu jako takovou. V obrázku je rovněž zobrazen počet stran, čas čtení, průměrná rychlost čtení, nejvyšší počet přečtených stránek denně a nejvyšší počet minut strávených čtením denně. Dle mého názoru může působit obrázek zmateně a nepřehledně, neboť na první pohled člověk neví, kam směřovat svůj pohled.

Zdroj: Instagram, @iwikovaknihovna

Další knižní názor je možné najít na profilu @knihogram, který byl publikován 18. 1. 2023. Profil se věnuje hlavně knihám a má 597 sledujících. První věta připodobňuje autorku či knihu ke spisovateli Karlu Klostermannovi, což později autor příspěvku odůvodňuje podobností jeho vyprávění ze Šumavy.

Knihu hodnotí jako poutavou a zasazuje ji do místa a času, kdy se příběh odehrává. Také dodává, že kniha vypráví o jedné rodině natolik poutavě, že se od čtení čtenář neodtrhne. Témata vyskytující se v knize jsou jmenovány pomocí stručného výčtu: „Drsný kraj, pohraniční problémy, neutuchající práce a vyrovnání se s lidským osudem.“ (@knihogram, 2023) bez jakéhokoliv doplnění příkladů či detailního rozebrání. Text autor zakončuje osobním dodatkem, ve kterém vysvětluje, že i jeho pradědeček byl horníkem na Radnicku. Knihu dokonce četl v Beskydech, a tak text doprovází nejenom fotografie kniha, ale i Dolních Vítkovic a kostela se šikmou střechou.

Zdroj: Instagram, @kn1hogram

Fotografie k příspěvku se tedy soustředí nejenom na román, ale i na místa, kde se příběh odehrává. První fotografie je velice jednoduchá, pouze kniha, kterou autor drží v ruce. Vzhledem k tomu, že je fotografie oříznutá velmi nevhodně, působí fotografie poměrně amatérsky. To samé platí i o fotografii kostela, jehož šikmá střecha kvůli oříznutí fotografie nevyznívá, a tak by to uživatele ani nemuselo napadnout, že se jedná o kostel z knihy, pokud by to autor přímo nezmínil v příspěvku. Fotografie Dolních Vítkovic je povedená o něco více a díky velkému množství světla působí vesele a hřejivě, což se k tématu knihu zase moc nehodí. I tak autor přinesl k recenzi něco navíc, neboť zahrnul i realistické fotografie míst, která čtenáři najdou v knize.

Další knižní recenzi najdeme na profilu @cisty_vzdy_a_vsude, kde byla recenze publikována 16. 2. 2023. Jedná se o knižní profil s 805 sledujícími a příspěvky jsou laděny do jednodušší grafické podoby.

Příspěvek začíná názvem knihy s pěti emotikony zvednutého palce, což se dá brát jako hodnocení knihy, jen místo hvězdiček autorka zvolila emotikony. V úvodu autorka řadí knihu do žánru a do časového období, kterému se kniha věnuje. Následně upozorňuje, že kniha byla bestsellerem roku 2020 a již vyšel druhý díl.

Poté se autorka příspěvku zasahuje příběh do místa, kde se odehrává, a zmiňuje rovněž hlavní téma knihy – důlní průmysl. Vysvětluje, že má kniha více dějových linií, které se protínají. Je zajímavé, že předpokládá, že ji většina lidí zná, a tak se k ději dále nevyjadřuje, i ze strachu, že by mohla prozradit více, než by chtěla. Důraz dává na dobré zpracování politických změn, které se v příběhu odehrávají a ovlivňují osudy hlavních postav. Chybí ale příklady oněch politických změn, aby si čtenář mohl více představit, o čem autorka textu mluví. Příspěvek autorka zakončuje tím, že ráda čte romány odehrávající se v minulém

století a české autory. Doporučuje ji dalším čtenářům a tvrdí, že úspěch si kniha určitě zasloužila. Znovu zde chybí odůvodnění.

Zdroj: Instagram, @cist_vzdy_a_vsude

Příspěvek byl zvolen ve formátu carousel, tedy více fotek dohromady, který může mít lepší dosahy, jak bylo zmíněno v teoretické části. Na první fotografii je vyfocena kniha v dece se svíčkou, což znovu navozuje pocit domácího pohodlí. Barvy byly utlumeny do černobílé podoby, a tak dle mého názoru zaniká obálka jako taková. Fotografie také působí smutně a staře, což může navozovat atmosféru historického románu. V pravém rohu je také přidána malá šipka, která upozorňuje uživatele, že po přetáhnutí doprava se mu zobrazí další obsah. Na druhém obrázku je jednoduchá grafika s knihami a teplým nápojem, který může být káva, ale i čaj. Barvy jsou laděny do jemných tónů, a tak podporují pocit harmonie. Je zde rovněž zobrazena obálka knihy a v pravém rohu najde uživatel název „BOOK 6“, který udává pořadí přečtené knihy knižního profilu. Rovněž je zde přidána šipka. Na posledním obrázku je také grafika, která barevně ladí s tou předchozí. Pozadí je stejné, ale místo knih a hrníčku je zde zobrazena čtenářka sedící v křesle s knihou v ruce. Dále je tu fotografie tiráže knihy, kde si uživatel může přečíst všechny potřebné údaje jako název nakladatelství nebo rok vydání knihy.

Knize *Šikmý kostel* se také věnuje @bubi_knihomolka, která recenzi na knihu publikovala 20.4. 2023. Profil má 625 sledujících a věnuje se především knižnímu obsahu.

Uživatelská recenze začíná názvem knihy a autorky společně s dvěma emotikony v podobě srdce a kostela. V úvodu je kniha rovnou hodnocena jako povedená. Příběh je dle autorky silný a věnuje se několika lidem a místům z české historie, ale jaká místa či postavám už autorka nezmíní. Stěžuje si na zvláštní členění obsahu, což vysvětluje chybějícím označením kapitol. I přesto knihu přečetla rychle a nedokázala se od čtení odtrhnout. Také zmiňuje, že

i přestože příběh vypráví o více postavách a přeskakuje mezi vyprávěním, ve čtení se neztrácela. Neodůvodňuje to stylem psaním autorky, ale tím, že příběh měla zmapovaný, což může znamenat mnohé. Znovu opakuje, že ji čtení pohltilo.

Text zakončuje tím, že se chystá na druhý díl, neboť čtení o české historii, které je zpracována pomocí osudů rodin, je něco, co ji baví. Knihu četla autorka příspěvku ve společném čtení s dalšími knižními profily, které v příspěvku rovněž označuje. V závěru je k dispozici i hodnocení pomocí hvězd, ve kterém kniha dostala plný počet.

Příspěvek je doprovázen fotografií tulipánů ve váze. Vzhledem k tomu, že @bubi_knihomolka četla elektronickou verzi knihy, přidala do fotografie pouze obrázek obálky. Pozadí je jednoduché bílé, a tak může fotografie působit lehce sterilně. Tulipány ale dodávají fotografii barvy, hravost a útulnější dojem.

Zdroj: Instagram, @bubi_knihomolka

Příspěvek hodnotící knihu *Šikmý kostel* je publikován i na profilu @terezasliteraryescape (7. 9. 2023). Jedná se o nový profil, který má zatím pouze deset příspěvků o přečtených knihách a má 49 sledujících.

Text se ze začátku věnuje Karin Lednické, kterou představí jako aktuálně nejoblíbenější českou spisovatelku. Kniha dle autorky textu obohacuje život „o mnoho znalostí a poznatků, jež jsou do děje významně zasazeny“ (@terezasliteraryescape, 2023). Z knihy byla čtenářka nadšena hlavně proto, že historii ostravského regionu a oblasti Karviné neznala, a tak ji vývoj události překvapil. Příběh měl na ní silný dopad, což odůvodňuje tím, že se dokázala vcítit do hlavních postav. Autorce přisuzuje velký talent ke psaní, hlavně kvůli propletení osudů postav, které se na první pohled zdají vzdálené. Vyprávění ji hluboce zasáhlo svým prostým stylem a vysvětluje, že se věnuje především těžkému životu jedné rodiny, důlní katastrofě a problematice na česko-polských hranicích. Upozorňuje, že by se na historii Česka nemělo zapomínat. Zmiňuje také čtivost příběhu, přestože je sám o sobě náročný. Znovu chválí autorčinu práci a úsilí, které do knihy musela vložit. Text zakončuje větou „Fenomenální knižní dílo, které českou literární scénu opět posouvá o kus výš.“ (@terezasliteraryescape, 2023)

Na fotografii je zachycena čtenářka, jak drží knihu v náručí. Vidíme její vlasy a na sobě má bílý svetr, který ladí s bílou obálkou knihy. Barvy jsou utlumené, není zde žádný velký kontrast, a tak fotografie působí příjemně. Zároveň je fotografie díky přítomnosti fotografky osobnější a někdo může přemýšlet nad tím, jak autorka asi vypadá. V centru pozornosti se ale stále drží knižní obálka.

Další příspěvek, který se věnuje knize *Šikmý kostel*, publikoval 7. října tohoto roku profil [@knihy_na_matersky](#), který má 233 sledujících a také se jedná o nově založený knižní profil.

Zdroj: Instagram, [@terezasliteraryescape](#)

Autorka příspěvku hned na začátku píše, že o knize *Šikmý kostel* už určitě všichni slyšeli. Sama ji hodnotí natolik pozitivně, až si po přečtení e-knihy musela zakoupit i tištěnou verzi. V dalším odstavci knihu shrnuje dvěma větami, ve kterých zmiňuje proplétající se linky hlavních postav, uvádí oblast, kde se příběh odehrává a osudová témata vyskytující se v knize. Rovněž dodává, že příběh čtenářům nenásilně představuje historii regionu.

Dále autorka textu jmenuje hlavní důvody, kvůli kterým hodnotí knihu kladně. Mezi důvody řadí surový popis hornického života, časové období příběhu, styl psaní a čtivost. Oblíbila si především více dějových linek, neboť mohla vidět stejnou postavu z více úhlů pohledů. Uvádí také propracovaný vývoj postav a jako příklad uvádí Barboru, jejichž charakter se v příběhu silně proměnil.

Rovněž řeší historičnost textu, díky které se recenzentka dozvěděla nová fakta o regionu, o němž moc nevěděla. Povšimla si i dialektu, který se v textu objevuje. Knihu doporučuje všem, co se chtějí dozvědět něco nového a zároveň si přečíst čtivý příběh. Na konci recenze je i hodnocení pomocí hvězd. Celkově na mě recenze působí povedeně, protože uvádí argumenty podporující její tvrzení, že se jedná o kvalitní román. V textu se ale vyskytují neformální výrazy jako *super*, nespisovné výrazy či osobní vsuvky, které celkový dojem z textu snižují.

Celý text je zakončen otázkou pro sledující podněcující konverzaci v komentářích. Rovněž se zde nachází hashtagy vztahující se k *Šikmému kostelu* nebo čtení jako takovému a hvězdičkové ohodnocení.

Fotografie přiložená k příspěvku zachycuje knihu na dece společně se svíčkou. Znovu se tak objevují předměty, které jsou součástí domova a zároveň mohou představovat onen čtecí okamžik, kdy se čtenář zachumlá do příjemné deky a ke čtení si zapálí knížku. Fotografie je nejspíše upravená jemným filtrem, což jde poznat dle jiného zbarvení knižní obálky.

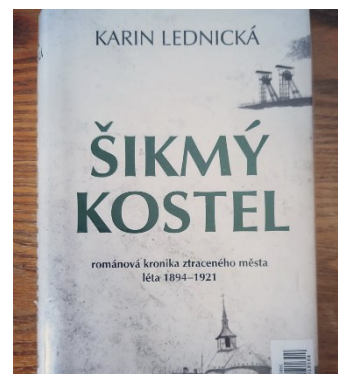

Zdroj: Instagram, @knihy_na_matersky

Další knižní recenze je zveřejněna na profilu @andvejka17 a jedná se o osobní profil uživatelky. Text byl publikován 19. 11. 2022.

Text začíná názvem a podtitulem knihy. Následně autorka zmiňuje, že se ke knize dostala k četbě s odstupem, neboť se bála příliš velikého očekávání. Kniha byla totiž velmi chválena a doporučována, a tak se bála zklamání, které pro čtenářku nastalo i tak.

Příběh hodnotí jako autentický a čtivý a scény si dokázala díky povedenému popisu hezky představit. Knihu hodnotí ale negativně hlavně z toho důvodu, že se postavám nestalo nic hezkého a příběh je plný tragických událostí. Komentuje to také tím, že kroniky by měly zaznamenávat i veselé příhody a nejen ty smutné, na které se soustředila autorka knihy. Z tohoto hlediska text nelze považovat za recenzi knihy, ale opravdu jen jako dojmy či pocity, které v autorce textu kniha zanechala.

Zdroj: Instagram, @andvejka17

Text je doprovázen jednoduchou nepovedenou fotografií knihy bez jakékoliv kompozice. Vypadá to, že fotografie byla focena bez většího přemýšlení.

Další recenze je k nalezení na profilu @spolu_s_polu a byla publikována 2. 11. 2023. Profil má 437 sledujících a věnuje se nejenom knihám, ale i dobrému jídlu nebo tvoření. Text se knize věnuje pouze v jednom odstavci a je nadepsán názvem knihy a jménem autorky.

Znovu se objevuje, že kniha je všude doporučována, a tak si ji autorka textu musela přečíst také. První subjektivní hodnocení se objevuje, když zmiňuje, že ji nezklamala. Následně se věnuje dvěma postavám – Barboře a Julce a stručně píše o tragické události v hornickém dole v Karvinsku. Vysvětluje, že jejich osudy se navzájem proplétají i s dalšími postavami, jejichž blízcí zemřeli v dole. „Kniha popisuje krutý a nelehký život obyčejných dělnických rodin na Ostravsku a Karvinsku.“ (@spolu_s_polu, 2023) píše dále, čímž shrnuje hlavní

téma knihy a místo, kde se příběh odehrává. Poslední kapitola dělala čtenářce problém, protože se zde řeší česko-polská hranice a týdenní válka mezi Čechy a Poláky. Varuje, že kniha je depresivní, ale že i přesto by si ji měli lidé přečíst. Přestože je text stručný, vystihuje autorka hlavní témata knihy, zmíní i dvě hlavní postavy a přiblíží i děj. Chybí zde ale jakékoliv hodnocení knihy jako takové a spíše se text soustředí na obsah knihy.

Fotografie u příspěvku je laděna do podzimu. Objekty, které jsou ke knize doplněny, souvisí přímo s podzimem a jedná se tak o dýni, kaštiny nebo věnec ze šišek a šípků. Kniha je ve středu fotografie, a tak k sobě přitahuje pozornost nehledě na větší množství objektů. Pod ní je otevřená další kniha, jejíž název neznáme, ale dokresluje tak fotografii s knižní tematikou. Nechybí zde ani svíčka, která je zapálená, a tak fotografii celkově otepluje.

Zdroj: Instagram, @spolu_s_polu

Další příspěvek je od @tady_je_stepancino, jejíž profil se věnuje knihám a i boji proti rakovině. Momentálně má 5 499 sledujících.

Text začíná recenzentka tím, že ji kamarádka vynadala za to, že knihu ještě nečetla, a tak se do ni pustila. Píše také, že se jí knihu číst nechtělo, protože jí celé téma knihy (havíři a 19. – 20. století) nezajímá. Radši totiž čte českou literaturu věnující se současnosti a nynější problematice. Příspěvek o *Šikmém kostelu* nechtěla ani prvně publikovat, protože už ho všichni četli, ale reakce na její příběhy ji přesvědčila o opaku. Více než polovina textu je tak osobní omáčkou, která o knize nikterak nevypovídá a věnuje se spíše samotné recenzentce a její čtecí preferenci.

V závěrečném odstavci autorka textu předpokládá, že už všichni ví, že *Šikmý kostel* je dobrá kniha a že ani děj připomínat nebude. Recenzentka dále zmiňuje hlavní témata knihy, které jsou pro ni ženy a jejich síla. Chválí barvitost hlavních postav a dává důraz na Julku, kterou si velmi oblíbila. Již se ale nedozvídáme proč. Píše také o autentickém jazyku, který byla ale dostatečně srozumitelný a lehký. I přesto dává knize nižší hodnocení, neboť samotné téma knihy ji tolik nezajímá, ale upozorňuje, že pokud někoho téma zajímá, zklamaný nebude. Celý text obsahuje mnoho nespisovných koncovek a výrazů, a tak působí ležérním dojmem. Text je zakončen číselným hodnocením knihy.

Fotografie je znovu soustředěná na knihu, ale zajímavé je, že autorka fotografie sundala přebal knihy. Nejspíše to udělala za cílem sladění zelené, která dominuje jak knize, tak i psacímu stroji. Ve fotografii jsou tak přítomné pouze dvě hlavní barvy – zelená, hnědá, které jsou doplněné černou a bílou. Celkový dojem je tak uhlazený a harmonický, a dle mého dokonce až přírodní, neboť kombinace zelené a hnědě evokuje prvky přírody jako les, tráva nebo hlína. Psací stroj dodává fotografii jistou historičnost, nehledě na to, že se nejedná o skutečný psací stroj. Světlo na fotografii navíc krásně upozorňuje na název knihy, které z fotografie přímo září.

Zdroj: Instagram, @tady_je_stepancino

Další recenzi je možné najít na profilu @pavelakniha, který má 1 191 sledujících a věnuje se hlavně uživatelským příspěvkům na knihy. Příspěvek byl zveřejněn 5. 6. 2023. Text začíná recenzent názvem knihy a jménem autorky. Následně shrnuje v jednom odstavci děj, který se soustředí především na postavu Barbory a na onu tragickou událost v dole, která život postav ovlivní.

V druhém odstavci zasazuje knihu do časového období a zmiňuje jak důlní neštěstí v roce 1894, tak i první světovou válku a konflikt na česko-polských hranicích. Vysvětluje, že autorce knihy se podařilo popsat reálné historické události a lidské osudy pomocí čtivého románu. Autor textu také píše, že se zaměřuje především na postavy, které se u vyprávění střídají a sledujeme tak jejich rozdílné perspektivy na život a společnost. Recenzent zdůrazňuje postavu Julky, která ho zaujala především proto, že je jejím prostřednictvím popsána „počínající ženská emancipace v konzervativní a nábožensky založené společnosti“ (@pavelakniha, 2023). Dále autor textu píše, že příběh se nezaobírá historickými událostmi a tématy dostatečně detailně, což zdůvodňuje tím, že se autorka kniha snažila o napsání přístupného textu. Spisovatelka se tak dle něj věnuje především vnitřním pochodům postav, jež jsou dle recenzenta zjednodušené nebo popisují pocity, jež je čtenář schopen poznat z kontextu. Emoce jsou prý také popsány pouze do určité hranice s cílem dojmout.

Autor textu si tento názor drží i u stylu knihy, která na něj působí čtivě a nenáročně. „Celý text na mě působí jako taková promyšlená sázka na jistotu, bez většího zapojení kreativity,“ (@pavelakniha, 2023) vysvětluje dále recenzent. V závěru tak hodnotí knihu průměrně, neboť Karin Lednická napsala především knihu pro co nejvíce čtenářů, a tak pro autora textu nepřináší nic převratného, až na skvělé zpracování historických událostí. Za něj je tento styl

psaní v pořádku a chápe, že kniha dostala tak vysoké hodnocení. Text zakončuje rovněž číselným hodnocením. Dle mého názoru se jedná o poměrně povedenou uživatelskou recenzi, která se již blíží literární recenzi, neboť autor textu dostatečně argumentuje a zároveň je z textu jasně vidět, jaký názor na knihu má.

Zdroj: Instagram, @pavelaknihy

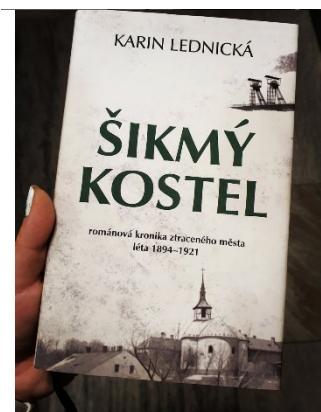
Autor příspěvku k recenzi přiložil rovnou tři foto, všechny s pozadím kostela. Přestože se nejedná o onen kostel se šikmou střechou, dokresluje budova atmosféru knihy. Autor rovněž v příspěvku zmiňuje, že i tento kostel má dost zajímavou historii, a tak je krásně propojen příběh knihy s fotografií. Jen na jedné fotografii je dán důraz na kostel jako takový, neboť autor zaostřil na budovu a knižní obálka je tak rozmazaná (druhá fotografie). Je zajímavé, že je to také jediná fotografie, kde kniha nestojí na kameni nebo dřevě, ale drží ji autor v ruce. Můžeme mít tak pocit, že si autor u kostela četl a pouze pozvedl knihu na zachycení momentu. Také můžeme mít pocit, že se díváme pohledem fotografa. V pozadí je jak kostel, tak také tráva nebo stromy a znovu nás může napadnout, jestli si autor na tomto místě také knihu četl. Barevně ladí jak kamenitá zídka, tak i staré dřevo s obálkou knihy. Fotografie jsou pouze decentně upraveny, ale nebyl použit žádný přehnaný filtr soustředící se jen na určité barvy nebo ostrý kontrast. Díky tomu působí fotografie realisticky a autenticky, což je také tématem knihy.

Další příspěvek popisující čtecí zážitek z knihy je od @kamilaliskova, jejíž profil je plný fotografií háčkovaných zvířátek či postaviček nebo knih. Profil má 2 194 sledujících a příspěvek byl publikován 19. 3. 2023.

Na začátku textu je napsáno číslo „2/2023“, což si můžeme vyložit jako označení pro druhou přečtenou knihu tohoto roku. Autorka v jednom odstavci popisuje témata a dojem, který na ní četba udělala. Není uveden název knihy či autorka, pouze podtitul knihy. Následně píše

autorka o příběhu, který se věnuje historickým událostem, jež nebyly ještě zpracovány. Vysvětluje, že příběh má dramatické tempo a je natolik autentický, až se text může proměnit ve film ubíhající před očima čtenáře. Zdůrazňuje, že se kniha věnuje událostem, které zůstaly skryty „ve třinácté komnatě české historie“ (@kamilaliskova, 2023). Podtitul knihy dle autorky shrnuje celý příběh, a tak ho znovu v textu zopakuje. Také odkryje další prvky děje a témat, které se v románu objevují, jako život v pastevecké vesnici, těžba uhlí, rozkvět i zánik. Text zakončuje tím, že dnes už z budov či katedrál nezůstalo nic. Jediné, co můžeme spatřit jako subjektivní hodnocení díla je poslední věta, ve které autorka textu píše, že se těší na druhý díl.

Fotografie působí jako zachycení okamžiku po dočtení knihy. V centru pozornosti je znovu knižní obálka na jednoduchém černém pozadí. Autorka drží knihu v ruce a tak máme pocit, že knihu dočetla, zavřela, vyfotila a nahrála na Instagram. Na fotografii byl aplikován poměrně výrazný filtr s tak silným kontrastem, až se obálka knihy zdá skoro bílá.

Zdroj: Instagram, @kamilaliskova

Další příspěvek vyjadřující se ke knize *Šikmý kostel* byl publikován na profilu @romina_hrozna, který se věnuje knihám a cestováním po přírodě. Nyní má 840 sledujících. Příspěvek byl publikován 4. 2. 2023.

Recenzentka v úvodu popisuje, jak se kniha stala natolik populární před dvěma lety, že si knihu ani nemohla půjčit v knihovně. A tak na ni zapomněla, než se ji ozvala její kamarádka, která jí *Šikmý kostel* darovala. Následně vyjadřuje autorka příspěvku své překvapení, protože jediné, co o příběhu věděla, je, že se věnuje historickým událostem hornické oblasti Karwiné. Popisuje, že četba ji plně pohltila nehledě na náročné období, ve kterém se momentálně recenzentka nachází. Používá také hashtag #doporucenickojakhovado, která obsahuje i vulgární výraz.

V dalším odstavci shrnuje obsah knihy, popisuje tak časové období, místo, hlavní historické události, které se v příběhu odehrávají a témata hrající velkou roli jako uhlí, železnice, ideály a vlastenectví. Chválí autorku knihy zvláště kvůli spolupráci s pamětníky a hledání informací o událostech. Velmi také oceňuje část příběhu, která se věnovala osudům hornických rodin. Pro recenzentku má toto téma osobní váhu, neboť při studiu genealogie zjistila, že i její část rodina pracovala v dolech, jen v jiné oblasti. Vyzdvihuje těžká témata,

kteřá se v knize objevují, jako starost o rodinu, dřinu, smrt blízkých nebo domluvené sňatky. V textu se objevují nespisovné výrazy a neformální vyjadřování.

Znovu opakuje, že ji čtení bavilo a zmiňuje, že ji i namotivovalo k přihlášení na seminář genealogie. V závěru se ptá svých sledujících, jestli i je motivovala určitá kniha k nějaké činnosti. Autorka textu se těší na další díl a vybízí své sledující, že pokud se druhého dílu někdo zbavuje, ať ji určitě kontaktuje.

Zdroj: Instagram, @romina_hrozna

Fotografie v příspěvku jsou dvě, a tak se znovu jedná o carousel. Na první fotografii je kniha vyfocena na stolku spolu se sušenkami, hořící svíčkou a hrnkem čaje. Fotografie tak nejspíše zachycuje okamžik čtení, což dokládá i chybějící přebal, který byl nejspíše odložen, aby se při čtení nepoškodil. Díky svíčke, z které sálá teplo a jemné světlo, působí fotografie velmi útulně. V pozadí je vidět domácí prostředí, čímž je moment čtení ještě více podpořen.

Na druhé fotografii je vyfocena kniha v přebalu, a tak vyniká knižní obálka. Recenzentka drží knihu v ruce před svou knihovnou, a tak může mít uživatel znovu pocit, že se na knihu dívá jejím pohledem. Celkově tak fotografie sálá pohodlím a čtecím prostředím.

Další recenzi na knihu je možné najít na profilu @ancees_kozinova, která má 1 902 sledujících a její obsah je plný knih. Příspěvek byl publikován 14. 2. 2021.

Názor na knihu je shrnut pouze v jednom odstavci a autorka textu rovnou začíná tvrzením, že se jedná o jednu z nejlepších knih roku 2021. Dokázala se sžít s postavami a zajímal ji tak jejich osud. Autorku knihy označuje v příspěvku a hodnotí její styl psaní jako poutavý. Zajímavé je, že píše směrem ke čtenářům příspěvku, a tak používá výraz jako „kniha vás do poslední stránky nepustí“ (@ancees_kozinova, 2021). Vysvětluje také, že je příběh dělen do

více částí a každá seznamuje čtenáře s jinou postavou, jejíž vývoj sleduje čtenář během několik let. Nezmiňuje ani časové období, místo nebo historické události, kterým se kniha věnuje a chybí argumentace podporující její názor na knihu. Text zakončuje otázkou pro své sledovatele, aby podnítila diskuzi v komentářích. Vzhledem k tomu, že v příspěvku označila knihkupectví Megaknihy a děkuje za knihu, můžeme předpokládat, že se jedná o spolupráci.

Fotografie zachycuje knihu odloženou na stole. Vedle stojí hrníček s kávou a uprostřed leží i čerstvý tulipán. Na obrázku jsou vidět i prsty fotografky, a tak znovu může mít uživatel pocit, že se na stůl dívá on a ne fotografka. Může se také jednat o zachycení okamžiku

Zdroj: Instagram, @ancees_kozinova

čtení, při kterém autorka popíjela kávu. Tulipán přidává fotografii určitou ženskost či něžnost. Fotografie je také silně upravena pomocí filtru, který snižuje kontrast barev a vytahuje především hnědé tóny, a fotografie tak působí staře, což se může vázat k tématu knihy

Další recenze je publikována na profilu @knihoholka_po_materske, která má 674 sledujících a najdeme zde jak knižní obsah, tak i příspěvky s osobní tematikou. Příspěvek byl publikován 26. 4. 2023.

Na začátku textu se opět objevuje číslo „21/65“, což může být vysvětleno jako 21. přečtená kniha ze 65, a název knihy a jméno autorky. Následuje několik odstavců, kdy každý z nich je oddělen emotikonem kostela. Na začátku zmiňuje recenzentka, že se ke knize dostala se zpožděním, kterému nerozumí, neboť ji kniha lákala. Odůvodňuje to tím, že na knihu musel přijít ten správný čas.

V dalším odstavci shrnuje děj a kompozici knihy. Píše tak o důlním neštěstí, časovém období, regionu a třech hlavních postavách, kdy každá má vlastní dějovou linku. Příběh je dle ní vystavěn dramaticky a upozorňuje, že popisuje skutečné historické události, kterým se zatím v českých románech nikdo nevěnoval.

Dále hodnotí knihu a píše, že ji překvapilo velké množství neštěstí, kvůli kterým si čtení musela dávkovat, protože to na ni mělo silný dopad. Kritizuje to, že text nebyl rozdělen na kapitoly a je to pro ni možná také další důvod, proč ji četla tak dlouho. K samotnému ději nebo stylu psaní nemá recenzentka žádnou výtku, i přesto si bude muset nechat časový odstup, než si přečte další díl. Knihu doporučuje všem čtenářům.

V textu najdeme i úryvek z knihy, který recenzentku zaujal. Knihu četla ve společném čtení a text zakončuje otázkou pro své sledující. Text se recenzentce celý nevešel do příspěvku, a tak finální hodnocení pomocí hvězd najdeme až v komentáři.

Fotografie knihy je vyfocena ve venkovním prostředí a na pozadí je vidět historická budova. Sice se nejedná o kostel z Karviné, ale i tak dokresluje prostředí téma knihy. V popředí stále dominuje kniha, která je položena na lavičce. Barvy jsou přirozené a fotografie tak působí realisticky a autenticky.

Další knižní recenze je na profilu @kristi_heklova, která má 3 445 sledujících a věnuje se knižnímu obsahu. Příspěvek byl publikován 24. 3. 2020.

Zdroj: Instagram, @kniholka_po_materske

Recenzentka rozdělila knižní recenzi do tří částí. Text nazvala pomocí názvu knihy a jména autorky a uvádí celou recenzi větou, že se nechala ovlivnit k přečtení všemi doporučeními. První odstavec věnuje informacím o Karin Lednické a stručně tak představuje samotnou autorku knihy. Zmiňuje také, že *Šikmý kostel* je autorčinou prvotinou.

V dalším odstavci stručně popisuje obsah knihy. Píše o havířích a časovém období, kdy se příběh odehrává, a o prolínajících se osudech hlavních postav. Žádné další detaily o ději zde nepopisuje.

Následuje část recenze, kterou autorka textu nazvala „Můj názor“. Zde se věnuje svým pocitům a dojmům z knihy. Nejprve opakuje, že jí kniha byla doporučována, a tak se na ni těšila. Píše, že z četby rozhodně zklamaná nebyla, spíše naopak. „Už od prvních stran jsem se dokázala do knihy začíst a okamžitě se sžila s postavami, s čímž mívám často problém, protože nejsem zrovna citlivá, co se lidských osudů týče“ (@kristi_heklova, 2020) vysvětluje recenzentka, proč se jí kniha líbila, ale dodává i velmi osobní dovětek.

Dále se vyjadřuje ke stylu vyprávění, se kterým byla recenzentka spokojená. Bavila ji i doba příběhu, oblast a události, které byly specifické pro region. Jako příklad uvádí solnou pouť, které se účastnily ženy a vydávaly se do Wieliczky. Srovnává ji se *Slepou mapou* od Aleny Mornštajnové. *Šikmý kostel* se ale recenzentce líbil ještě více, protože příběh se odehrával v kratším časovém úseku a zaujala ji i více oblast slezského pohraničí. Ke konci tedy doporučuje knihu všem čtenářům, kteří mají rádi Mornštajnovou a i těm ostatním, neboť dle

ní by si *Šikmý kostel* měli přečíst všichni. V závěru je uvedeno i číselné hodnocení, kdy knihu hodnotí plným počtem.

Fotografie u příspěvku na první pohled působí velmi žensky a nevinně, za což může přemíra bílé a růžové barvy. Kniha je položena na bílé látce a okolo ní se nacházejí různé objekty včetně umělých květin, které evokují jemnost a ženskost. Znovu se zde nachází hrnek s horkým nápojem, tentokrát s čajem. Dalším objektem, který si mnozí spojují se čtením, jsou brýle, které jsou umístěny vedle knihy. V centru fotografie je ale stále knižní obálka. Fotografie je rovněž upravena barevným filtrem.

Zdroj: Instagram, @kristi_heklova

Na Instagramu se pod hashtagem #sikmykostel skrývá mnoho dalších příspěvků věnujících se jak prvnímu dílu, tak i druhému. Z důvodu opakujících se témat, rozsahu a hloubky argumentace, nemohou být analyzovány všechny uživatelské texty, neboť saturace kvalitativního výzkumu byla naplněna. Příspěvků, které se ke knize vyjadřují pouze několika větami, je na Instagramu také mnoho, ale z důvodu zaměření diplomové práce nebyly do výzkumu zařazeny.

3. 1. 2. 1 Shrnutí

Bookstagramů vyjadřujících se k *Šikmému kostelu* od spisovatelky Karin Lednické je na Instagramu mnoho. Do diplomové práce bylo vybráno 16 příspěvků, které obsahují názory recenzentů a jejich obsah byl pomocí přímé deskripce zanalyzován.

Jazyk, který uživatelé na Instagramu používají, je většinou neformální a mohou se objevovat i nespisovné tvary. Pouze v jedné recenzi se objevilo vulgární slovo. Odborné literární termíny se v textech neobjevovaly, ale někteří recenzenti používali poměrně bohatou slovní zásobu.

Hlavní témata, která recenzenti o knize zmiňovali, byla především: tragické události, historické události, těžba uhlí, krutý život, lidský osud, emancipace, poměry v tehdejší společnosti. Více recenzentů také zmínilo, že kniha je velmi zajímavá hlavně kvůli tomu, že se věnuje historii a oblasti, jež nebyla v české literatuře ještě zpracována nebo o ní oni osobně nevěděli. Zmiňována byla také realističnost a autenticita příběhu, díky čemuž se mnozí dokázali sžít s postavami. V mnohých bookstagramerech vyvolal příběh také silné

emoce, jedna recenzentka musela knihu během čtení odkládat a pro druhou byl příběh natolik depresivní, že knize dala nízké hodnocení a do dalšího dílu se již pouštět nebude. Zmíněny byly také hlavní postavy, zvláště Barbora a Julka, ale ostatní se v recenzích neobjevovaly. Julka se stala pro mnohé velmi oblíbenou.

Zajímavé bylo, že mnoho autorů textů se ději či obsahu knihy tolik nevěnovali, neboť předpokládali, že stejně všichni vědí, o čem román je. I přesto drtivá většina zmínila jak časové období příběhu, tak i oblast, ve které se příběh odehrává. Nejčastěji bylo popisováno důlní neštěstí, které ovlivnilo hlavní postavy, nebo politické problémy na česko-polských hranicích. Solná pout' je zmíněna pouze v jednom příspěvku.

Velkého ohlasu se dostalo i samotné autorce knihy, kterou recenzenti chválili za spolupráci s pamětníky a dohledávání informací v historických pramenech. O autorce se recenzenti jinak moc nevyjadřovali, pouze v jednom příspěvku ji bylo věnováno více rozsahu. Román byl vícekrát kritizován za zvláštní členění příběhu, což mnohým ubíralo zážitek ze čtení.

Byl občas zasazen do kontextu, neboť recenzenti zmiňovali knihy věnující se podobné tematice jako *Hornické vdovy* nebo *Slepá mapa*. Autoři textů také zmiňovali, že kniha je unikátním díky tomu, že se věnuje určité oblasti a historii Česka, jež v literatuře nebyla ještě zpracována. Mnozí také zmínili, že se jedná o prvotinu autorky a že se jedná o trilogii.

Argumenty podporující názory ale často chyběly a dojmy byly odůvodněny nedostatečně. Kromě jednoho příspěvku nikdo neuvedl úryvky či citáty z knihy a byla rozebírána spíše povrchně. Mnozí recenzenti také hodnotili knihu negativně jen kvůli svým osobním preferencím, typu téma knihy mě nezajímá nebo kniha pro mě byla moc depresivní, což nijak nevypovídá o kvalitě knihy a předkládá to uživatelům tak dosti zkreslený pohled. Ve třetině příspěvcích bylo také použito číselné hodnocení, nejčastěji v podobě udělení počtu hvězd.

V textech se také často objevovaly osobní informace o recenzentech, které souvisely s čtenářským zážitkem, a často tak negativně či pozitivně ovlivňovaly hodnocení knihy. Recenzenti mohou vepisovat osobní detaily proto, aby pro své sledující působili více autenticky, a tak jim lidé více důvěřovali.

Fotografie se vždy soustředily na knihu a knižní obálku. Častokrát byla kniha vyfocena v knihovně nebo u knihovny, opakující se objekt byl také svíčka nebo květina, ať už umělé nebo živé. Několik čtenářů knihu vyfotilo venku před historickou budovou, což se vázalo k tématu knihy. V jednom příspěvku vyfotil autor i kostel se šikmou střechou. Vícekrát se

také objevil hrnek s horkým nápojem (kávou či čajem). Fotografie byly také často upraveny pomocí barevných filtrů. Pouze jedna fotografie byla laděna dle ročního období a kniha tak byla doplněna podzimními objekty. Na několika fotografiích jsou také vidět ruce autorů fotografií, a tak mohl mít uživatel pocit, že se na knihu dívá skrz oči fotografa. Ani na jedné fotografii nebyl vidět obličej recenzenta, nejbližší tomu byla fotografie slečny, která knihu objímá, ale jsou jí vidět pouze vlasy. Převažovaly především příspěvky s pouze jednou fotografií, ale často se objevovaly i carousely, neboli příspěvky s více fotografiemi či obrázky.

3. 2 Komparativní analýza knižních recenzí

Pomocí přímé deskripce byly zanalyzovány jak knižní recenze v literárních časopisech, tak i ty na Instagramu. Tato kapitola srovnává výsledky obou analýz dle aspektů, které byly definovány v metodologické kapitole.

Jazyková úroveň literárních recenzí a bookstagramových textů

Jazyk textů se v textech na Instagramu a v literárních časopisech silně liší. Recenzenti, kteří pravidelně přispívají do literárních časopisů, používají literární i odborné termíny. V příspěvcích na Instagramu ale dominuje neformální vyjadřování, objevují se nespisovná slova, a dokonce v jednom z příspěvků se objevil i vulgární výraz. Občas se na Instagramu vyskytují gramatické chyby, jako jsou chyby ve shodě podmětu s přísudkem či chybná interpunkce. V literárních časopisech je text kolikrát na hraně uměleckého textu, neboť obsahuje metafory, přirovnání či knižní výrazy.

Zasazení díla do kontextu

Kontext byl v knižních recenzích na Instagramu zmiňován málokdy, ale i přesto se některé příspěvky vyjadřovaly k autorce díla a většina z nich uváděla region, kde se příběh odehrává, a autorčinu inspiraci jak z historických pramenů, tak i konzultace příběhu s pamětníky. To také zmiňují knižní recenze v literárních časopisech, přestože například v časopisu Tvar byl autorce věnován celý odstavec a bylo uvedeno i její nakladatelství, což nevedl žádný recenzent na Instagramu. V obou typech médií se objevovalo, že se jedná o první díl trilogie, rok vydání či název nakladatelství. Více recenzentů také uvedlo, že se jedná o autorčinu prvotinu. Pouze jedna recenzentka na Instagramu věnovala celý odstavec autorce, který ale obsahoval pouze základní informace.

Dílo bylo přirovnáváno ke knihám jako *Hornické vdovy* od Kamily Hladké nebo *Slepá mapa*

od Aleny Mornštajnové. Jeden z uživatelů Instagramu přirovnal autorku ke spisovateli Klostermannovi, ale většina uživatelů Instagramu neuváděla podobné tituly.

Hodnocení románu *Šikmý kostel*

Zde je vidět další rozdíl mezi literárními recenzemi v literárních časopisech a na bookstagramu. Přestože přispěvatelé na Instagramu uvádějí argumenty, které podporují jejich tvrzení, souvisí s jejich osobní preferencí, která by se v recenzi neměla objevovat. Více recenzentů na Instagramu hodnotilo knihu negativně jenom proto, že je téma příběhu nezajímá nebo že na ně kniha byla tak depresivní, že se jim nelíbila. Recenzenti v literárních časopisech zakládali své názory nejenom na pádných argumentech, ale i na konkrétních příkladech (např. dle chování postav) či přímo citovali úryvek. V jednom textu na bookstagramu se sice objevil citát, ale ne z toho důvodu, aby podpořil autorčino tvrzení.

I přesto se objevovaly podobné názory recenzentů jak na Instagramu, tak v literárních časopisech. Většina hodnotila knihu kladně kvůli regionu a historii příběhu a způsobu podání historických faktů, které na čtenáře nepůsobily příliš násilně. Postavy byly hodnoceny rovněž pozitivně, rovněž i způsob, jakým se autorce podařilo odvyprávět lidské osudy. Recenzenti v literárních časopisech se více věnovali textu knihy jako takovému a hodnotí vypravěčský způsob, jazyk textu či kompozici příběhu. To se v knižních recenzích na Instagramu objevovalo sporadicky, ale více recenzentů zmínilo, že jim nevyhovovalo zvláštní členění příběhu dle hlavních postav.

Velká část recenzí na Instagramu také obsahovala číselné hodnocení, podle kterého hodnotili recenzenti knihu. Většinou se jednalo o počet hvězd, což používal i literární časopis Host. iLiteratura rovněž obsahovala číselné hodnocení, akorát procentuální.

Témata & děj

Dle mého názoru je v tomto oddíle poznat povrchnost knižních recenzí na Instagramu. Většina totiž poukazuje na menší počet důležitých témat a motivů objevujících se v knize, zatímco literární recenzenti rozebírají text tak do hloubky, že témat uvádějí mnohem více a i ve vztahu k jednotlivým postavám.

Témata, která zdůraznily obě skupiny, jsou především tragické události, krutý život, lidské osudy, horníci, emancipace a poměry v tehdejší společnosti. Literární recenzenti ale otvírali i další motivy jako víra v Boha, národní identita nebo domluvené sňatky. Zamýšleli se také i nad samotným symbolem šikmého kostela, neboť se objevuje několikrát v ději i na obálce

knihy.

Děj románu *Šikmý kostel* je rozdělen mezi 4 hlavní postavy, podle kterých je členěn na čtyři části. Toto vysvětlovali především literární recenzenti. Drahoňovská se postavám věnuje více do detailu, především Barboře a Julce. Právě Barboru a Julku rovněž zmiňovali i uživatelé na bookstagramu, ale Ludwik ani Barka už uvedeni nebyli. Většinou byla popsána tragická událost v dole, protože ovlivnila osudy hlavních postav, a tak ji stručně popisují jak v literárních časopisech, tak na Instagramu. Na Instagramu se uživatelé ale často ději a samotnému obsahu knihy nevěnovali, protože předpokládali, že to už všichni znají.

Přítomnost médií

Literární časopisy obsahovaly pouze obrázek knižní obálky, ve Tvaru byla knižní obálka i černobílá. Jiná média se zde nevyskytovala. iLiteratura využila hypertextové odkazy, a tak se čtenář mohl dostat na video na Youtube či na informace o knize, kterou Drahoňovská připodobňovala k *Šikmému kostelu*.

Na Instagram se dají nahrát jak fotografie, tak i videa, přestože recenzi ve videu jsem nenašla, využívali uživatelé možnost nahrání více fotografií najednou. Jeden příspěvek tak často obsahoval více fotografií knihy v různorodém prostředí. Fotografie na Instagramu se velmi lišily kvalitou, některé byly prosté, pouze vyfocené narychlo a některé byly naopak promyšlené, vyfocené s objekty vztahující se ke knize, čtení nebo k danému časovému období, kdy byla kniha focena. I přesto byla vždy v centru dění právě knižní obálka.

3. 3 Polostrukturované rozhovory s literárními redaktory a bookstagramery

3. 3. 1 Informace o autorech

První část otázek se zaměřovala na profesní zařazení autorů a jejich přesné znění je uvedeno v části **Přílohy** na konci diplomové práce.

Literární recenzenti

Kryštof Eder píše recenze do Hostu a na server České televize již od roku 2016. Anna Fremrová působí jako recenzentka rovněž v Hostu a také na webu iLiteratura, kam přispívá od roku 2018. Kamila Drahoňovská je členkou redakce iLiteratura a recenze publikuje od roku 2014. Simona Martínková Racková se knižním recenzím věnuje přes 18 let, nejprve psala recenze poezie do A2, později začala psát i do Tvaru. Nyní už moc knižních recenzí

nepíše, ale vede recenzní rubriku literárního časopisu Tvar. Petra Schwarzová Žallmannová přispívá knižními recenzemi do Tvaru od roku 2018. Všichni literární recenzenti tak mají minimálně pětiletou zkušenost s psaním knižních recenzí.

Literární recenzenti mají přehled jak o literárních časopisech, tak i o recenzních rubrikách, které jsou součástí jiných médií. Většina čte nejen časopis, do kterého sami přispívají, ale i hlavní české literární časopisy jako je Host, Tvar, A2 a iLiteratura. Fremrová například také čte knižní recenze v Deníku N, Eder zmiňoval recenzní rubriku i na Aktuálně.cz, SeznamZpravy.cz nebo Alarm. Více informanty byl také zmíněn Protimluv nebo Souvislosti. Schwarzová Žallmannová dává přednost spíše podcastům, které publikuje iLiteratura nebo nakladatelství Meander, ale zmínila i časopis Knižní klub, který rovněž zařadila do literárních časopisů, přestože se jedná spíše o katalog knihkupectví.

Na otázku, co je nejvíce motivuje pro psaní recenzí, více informantů uvedlo, že je to takzvané užítkování jejich koníčku a zájmu. Všichni se považují za vášnivé čtenáře a baví je sledovat nové knihy, které vychází a vyhledávat kvalitní literaturu. „Miluji literaturu, sama píšu, takže je to můj svět, který mám ráda, moje práce mě baví,“ (Martínková Racková, 21. 11. 2023) uvedla Martínková Racková nebo Drahoňovská: „Ale důvod je asi ten, že jsem celoživotně vášnivý čtenář, což asi nepřekvapí. Literaturu jsem studovala, a knihami se tak zabývám celý svůj život, včetně toho dospělého profesního...“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023) Schwarzová Žallmannová to vidí stejně: „Když si večer čtu před spaním, tak je to pro mě oddechovka, ale zároveň vím, že to nějakým způsobem mohu užítkovat hned další den.“ (Schwarzová Žallmannová, 4. 12. 2023)

Mnozí ale také mají potřebu přispět do diskuse a věnovat prostor knihám, které si to dle jejich názoru zaslouží. Fremrová i Martínková Racková se věnovaly či věnují recenzím poezie, a tak pro ně bylo velikou motivací recenzovat právě tu, neboť v literárním světě tolik prostoru nemá. Drahoňovská se z tohoto důvodu zase věnuje dětským knihám a audioknihám, kterým dle jejího názoru chybí kvalitní reflexe i pro odbornou veřejnost. Fremrová uvedla i konkrétně feminismus, protože to je pro ni jedno z témat, které by chtěla šířit dál. „Probíhají diskuse, do kterých chci vstupovat i víc než z pouhé čtenářské pozice,“ (Eder, 23. 11. 2023) uvedl také Eder.

Přestože Eder potřebuje vstupovat do diskuse a být součástí literárního světa, zmínil také, že je to pro něj spíše servisní služba. To dále vysvětloval tím, že kdyby přestal psát literární recenze, literární svět by nebyl něčím ochuzen. „Je to spíše fascinací než potřebou něco

sdělit.“ (Eder, 23. 11. 2023)

Bookstagrameři

Z bookstagramerů také byli vybráni ti, kteří na Instagramu působí delší dobu. Denisa Falešníková stojící za profilem @lapetitdeny se věnuje psaní recenzí už přes 11 let. Stejně dlouho se tomu věnuje i Klára Nováková (@klariny.knihy). Necelých deset let publikuje na svém knižním profilu Jakub Pavlovský (@bookscalling) a Sabina Bobková (@knizni_pristaviste). Můžeme sem zařadit i Petru Schwarzovou Žallmanovou s jejím Instagramovým profilem @opicimatka, na kterém působí od roku 2019. Michaela Faktorová působí na Instagramu už skoro 7 let (@rads_i_knihy).

Zajímavé je, že čtyři z šesti informantů začínali na blogu a až poté se přesunuli na bookstagram. Zároveň polovina z nich je na blogu stále aktivní, zatímco druhá polovina ho má spíše jako archiv.

Většina informantů zná literární časopisy, a někteří je pravidelně čtou. Jmenovali literární časopisy Host, Tvar, Lógr i iLiteratura. Bobková a Falešníková jmenovaly marketingové časopisy Luxor nebo magazín Knihupec, Faktorová rovněž zmínila tyto dva časopisy, ale uvedla, že ani jeden neřadí mezi literární časopisy. Pavlovský navíc zmínil i A2 nebo online recenze na Aktuálně.cz a iDNES.cz. Nováková a Falešníková uvedly, že je pravidelně nečtou a spíše do nich občas nahlédnou, což Falešníková odůvodňuje i tím, že je knižním obsahem natolik přehlcena, že nemá sílu ani čas číst něco dalšího. Čte také spíše Young Adult knihy, které v literárních časopisech nejsou. Michaela Faktorová literární časopisy nečte z toho důvodu, že čte pro zábavu a nemá potřebu tak detailně sledovat veškerou knižní produkci. Rovněž dodala, že konzumuje už tolik knižního obsahu, že nemá potřebu číst něco dalšího.

Pro většinu bookstagramerů je hlavní motivací to, že je to baví. Falešníková a Bobková také zmínily, že se psaní recenzí věnují tak dlouho, že už by si nedokázaly představit to nedělat. Schwarzová Žallmanová ve spojení se svým Instagramovým profilem také uvedla, že jí k psaní recenzí motivuje zpětná vazba jejich sledovatelů. „Mám opravdu radost z toho, když se ke mně dostane zpátky reakce mluvící o tom, že to mělo pozitivní vliv na konkrétní dítě,“ (Schwarzová Žallmanová, 4. 12. 2023) vysvětlovala ve spojení s rozečtením dětí tou správnou knihou. S tím souhlasí i Nováková a Faktorová, které rovněž nejvíce motivuje zpětná vazba a snaží se předávat svou lásku ke knihám. „Ráda říkám, že rodiče se mnou sdíleli svou lásku ke knihám a já to jenom posílám dál.“ (Faktorová, 8. 12. 2023)

Jakuba Pavlovského nejvíce baví předávat a šířit informace o knihách, které si to dle něj zaslouží a měly by mít více pozornosti. „Často to jsou knihy, které jsou vidět i jinde, ale občas se mi podaří tam dát i něco, co tolik prostoru nemá, například knihy z menších nakladatelství nebo nějaká zapomenutá kniha.“ (Pavlovský, 28. 11. 2023)

Nováková, Pavlovský a Faktorová jsou často označováni za knižní influencery svými fanoušky. Pavlovský i Nováková se neradi za knižní influencery označují. Pavlovský vysvětluje, že už není tolik aktivní, a tak už se za tak velkého influencera nepovažuje. Nováková zmiňuje, že je pro ni slovo influencer spojené s negativním významem. „Protože v dnešní době, když se řekne influencer, tak 90 % lidí řekne: „Fuj, influencer to je jenom člověk, co nic nedělá a má jenom spolupráce.“ Nechci tím být. Já mám spoustu dalších věcí, kterým se věnuji a tohle je vyloženě moje zábava a záliba.“ (Nováková, 13. 11. 2023) Faktorová naopak nemá problém s tím, že je označována za knižního influencera. „Je to někdo, kdo ovlivňuje lidi v tom, co čtou, a hlavně je motivuje k tomu, aby četli.“ (Faktorová, 8. 12. 2023)

3. 3. 2 Podoba literární a uživatelské recenze

Dále byly otázky směřovány na strukturu a podobu knižní recenze. Bookstagrameri byli dotazováni i na to, jestli texty na bookstagramu považují za knižní recenze a jakým typům příspěvků se na svém knižní profilu nejčastěji věnují.

Literární recenzenti

Literární recenzenti se shodli na tom, že přestože by text knižní recenze měl být strukturovaný, je důležitější, aby měl text určitou myšlenku, směr nebo byl krásně napsaný. Pro mnohé čtenáře je svěžejší, když je knižní recenze něčím ozvláštněna. „Základní postřeh, se kterým tu recenzi píšete, je mnohdy důležitější než si odškrtnout políčka osnovy.“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023) Eder také vysvětluje, že jelikož se nejedná o recenzi na běžné zboží, tak je nutné k recenzi přistupovat určitým způsobem a neustále text něčím oživovat. Ani jeden se neřídí podle určité struktury, ale Drahoňovská vysvětluje, že text musí dávat smysl čtenáři, a tak zmínit například děj knihy na konci je nesmyslné. Schwarzová Žallmanová například knižní recenzi vidí spíše jako beletristický než žurnalistický útvar, a tak se nechává vést recenzí, aniž by měla určitou strukturu.

Dle Martínkové Rackové musí knižní recenze splňovat dva protichůdné požadavky – reflektovat knihu a zároveň by měla být strhující a čtivá. „Tak jako tě baví číst si román nebo

báseň, tak aby tě úplně stejně bavilo číst si i recenzi.“ (Martínková Racková, 21. 11. 2023) Recenzenti také zmiňovali důležitost interpretace a hodnocení, které musí být jasné a srozumitelné. Eder i Martínková Racková zmiňují, že by recenze měla obsahovat i subjektivní faktory, které musí být ale následně dobře a kvalitně zdůvodněné. Fremrová a Schwarzová Žallmanová dávají velký důraz na překladatele a nakladatele, kteří se na knize podíleli, neboť je pro čtenáře důležité vědět, že kniha nestojí pouze na autorovi.

Všichni se rovněž věnují popisování děje v knižní recenzi, ale například Schwarzová Žallmanová ho využívá k tomu, aby na něm ukázala svou hloubkovou analýzu. „Ve Tvaru se mi prolíná dost zásadním způsobem popis děje s určitou informací a s hloubkovou sondou. Spíš na příkladech nebo na pasážích z děje, ať už přímo nebo nepřímo citovaných, se snažím demonstrovat to, co o té knize chci vypíchnout.“ (Schwarzová Žallmanová, 4. 12. 2023) Shodují se i na tom, že děj by neměl zabírat polovinu textu, ale měl by být stručně shrnut. Martínková Racková v literárních recenzích je toho dojmů, že by recenze neměla prozrazovat příliš děje, aby si čtenář i po přečtení recenze stále mohl knihu užít. Schwarzová Žallmanová naopak nemá problém vyrazit v recenzi spoilery, ale vysvětluje, že je to tím, že se věnuje dětské literatuře, kde je nutné rodiče a pedagogy upozornit na to, co se v knize nachází.

Recenzenti rovněž upozorňují na důležitost zasazení do kontextu jak dílo, tak i samotného autora. „Je fajn, když autor recenze zasadí dílo do kontextu toho, co na podobné téma už vyšlo, i do kontextu dosavadní tvorby daného autora. Jestli se někam posunul, nebo jenom splnil očekávání, anebo jestli je to naopak krok směrem, který mu nesvědčí.“ (Martínková Racková, 21. 11. 2023) Eder je ale toho názoru, že informace o autorovi jsou kolikrát zbytečné a je to první, co případně v recenzi škrtá. „Přijde mi, že když se už píše o autorovi knihy, tak jsou to často zbytečné informace, které můžou natáhnout rozsah, ale pro samotné vyznění textu a pro jeho strukturu nejsou úplně důležité.“ (Eder, 23. 11. 2023)

Drahoňovská také zdůrazňuje, že recenzenti by měli k autorovi chovat úctu, nehledě na to, jak moc chtějí dílo zkritizovat. „Člověk může kritizovat, může i tvrdě kritizovat a u toho pořád můžete psát s úctou k tvorbě toho druhého člověka.“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023) Dále zmiňuje, že každá kniha má svého čtenáře, a tak je důležité v recenzi pohlížet i na tento aspekt a hodnotit knihu z pohledu její cílové skupiny. „Neexistuje žádný balíček literatury, který je výš a žánrový autor je níž. Ne, každý z nich se pohybuje v rámci polí svého žánru.“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023)

Mezi základní aspekt kvalitní knižní recenze řadí literární recenzenti pádné argumenty, které podporují recenzentovu interpretaci a rovněž jazykovou úroveň textu. Drahoňovská se vyvaruje recenzí, které neobsahují pádné argumenty nebo kde chybí kontext. Pro Edera vypadá kvalitní recenze tak, že recenzent interpretoval dílo jinak, než by jeho samotného napadlo, zároveň ale interpretace zůstává v mezích daného díla. „Je s ním v souladu, ale zároveň se na něj dívá jinak a neotřele.“ (Eder, 23. 11. 2023)

Několikrát bylo také zmíněno, že knižní recenze má sloužit hlavně čtenářům, což Eder definuje jako „servisní funkce“. (Eder, 23. 11. 2023) Ti by si především měli vytvořit obrázek o tom, zdali je ta kniha pro ně a jestli si čtení užijí. Eder popisuje i druhou funkci recenze, která slouží lidem, jež si knihu už přečetli a chtějí zjistit, jaké názory na knihu mají ostatní. „Mělo by to být z obou stran díla a nabízet tak čtenářskou inspiraci i konfrontaci.“ (Eder, 23. 11. 2023) S tím souhlasí i Fremrová, která je toho názoru, že čtenář by se díky recenzi měl s knihou seznámit, a měl by mu být nabídnut určitý interpretační pohled. Dle Martínkové Rackové má knižní recenze sloužit nejenom čtenářům, ale i knize samotné. Drahoňovská také vidí přínos recenzí v tom, že se čtenáři zorientují v produkci a budou si schopni vybrat správnou knihu. „Recenze by tedy měla pomoci se zorientovat v knižní produkci a správně si vybrat to, co si on od toho čtenářského zážitku představuje.“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023)

Bookstagrameři

Podoba knižních příspěvků na Instagramu je poměrně různorodá a důležitou otázkou je, zda samotní bookstagrameři vůbec považují texty o knihách za recenze. Čtyři ze šesti dotazovaných jsou rozhodně proti tomu, že by se jednalo o literární recenze, ale spíše to považují za subjektivní názor. „U nás blogerů to jsou názory na knihy, říkáme tomu recenze, ale jsou to spíše pocity než strukturovaná recenze, která by měla mít určité náležitosti. Ty podle mě rozhodně nesplňujeme,“ (Faktorová, 8. 12. 2023) uvedla například Faktorová. „Já bych řekl, že to je spíš dojemové zhodnocení knihy na krátkém prostoru, vystižení toho hlavního, co se v té knize děje a nějaké nalákání,“ (Pavlovský, 28. 11. 2023) vysvětloval Pavlovský na dotaz, o co se tedy jedná. Vzhledem k tomu, že většina bookstagramerů se přesunula z blogu na Instagram, ptala jsem se, jestli alespoň na blogu považují své texty za literární recenze. „I na blogu mám problém tomu říkat recenze, protože si uvědomuji, že to asi nevypadá tak, jak by recenze měla vypadat,“ (Falešníková, 30. 11. 2023) uvedla Falešníková. I přesto se ona snaží rozebírat knihu na blogu více do hloubky a zahrnout i

technické náležitosti knihy. „Já vím, že to není nic odborného, vyloženě tam sdílím svůj názor, je to můj pocit z té knížky a je autentický,“ (Nováková, 13. 11. 2023) uvedla Nováková.

Nováková rovněž poukazuje na problematiku nahlížená literárních odborníků na bookstagram jako takoví, neboť zdůrazňuje, že oni se do literárních recenzentů nikdy neprofilovali a že pouze sdílí svou lásku ke knihám. „I přestože vyšlo více článků, kde nás kritizovali, že se stylizujeme do nějakých odborných knižních recenzentů. My to nebereme tak, že jsme vystudovaní knižní recenzenti a víme všechno o všem.“ (Nováková, 13. 11. 2023)

Schwarzová Žallmannová a Bobková na to ale měly jiný názor a Schwarzová Žallmannová označila své knižní příspěvky jako „minirecenze“. „Je to určitý odraz recenze a není to jenom anotace. Řekla bych, že je to nějaký formát recenze, ale v běžné recenzi je větší rozsah a větší hloubka,“ (Schwarzová Žallmannová, 4. 12. 2023). Bobková považuje knižní příspěvky za určitý formát moderní recenze. I přesto ale vysvětluje, že se nejedná o recenzi v pravém slova smyslu, neboť nesplňuje všechny náležitosti. „Myslím si, že se na Instagramu dá napsat kvalitní krátká recenze, ale musí tomu člověk věnovat čas, a ne to jenom odbýt dvěma nebo třemi větami.“ (Bobková, 15. 11. 2023)

Všichni recenzenti na Instagramu se rovněž shodli, že žádnou strukturu jejich příspěvky nemají. „Ke každé knize přistupuji individuálně, a tak ke každé recenzi přistupuji jinak. Nemám žádnou strukturu,“ (Faktorová, 8. 12. 2023) řekla Faktorová. Schwarzová Žallmannová a Faktorová zároveň uvedly, že na začátku recenze vždy uvádějí název, nakladatele a další náležitosti knihy. Schwarzová Žallmannová se tímto způsobem snaží edukovat své sledovatele a ukazuje jim, kdo za knihou všechno stojí, včetně překladatele, který je za ní velmi důležitý, s čímž souhlasí i Bobková. Faktorová také uvedla, že každou recenzi se snaží zakončit doporučením či otázkou formulovanou tak, aby její sledovatelé psali do komentářů tipy na podobné knihy. Schwarzová Žallmannová zakončuje recenzi určitou myšlenkou, komentářem či přímou citací z knihy, pokud je forma jazyka specifická.

Bookstagramaři také uvedli, že na Instagramu jsou velmi subjektivní a neformální. Bobková například používá i hovorový jazyk. Díky tomu ale bookstagramaři působí více autenticky, důvěrněji a sledovatelé si k nim mohou vytvořit vztah. „Na Instagram si můžeme dovolit napsat úplně cokoliv svými slovy.“ (Nováková, 13. 11. 2023)

Informanti se vyhýbají zahrnutí anotace do příspěvku, neboť jsou toho názoru, že může o

knize prozradit více, než je nutné. Faktorová anotaci sdílí do komentáře pod daný příspěvek. „Kdo si ji chce přečíst, tak si ji najde. Dost často se totiž stává, že anotace vyžradí polovinu knihy.“ (Faktorová, 8. 12. 2023) Většina se snaží shrnout děj svými slovy a stručně definovat, o co v knize jde. „Děj by se ale měl shrnout stručně a celý příspěvek by neměl být prodloužená anotace.“ (Falešníková, 30. 11. 2023) Kromě Schwarzové Žallmannové se všichni straní spoilerů a pokud je tam chtějí napsat, vždy své sledovatele náležitě upozorní.

Celkově bookstagrameri uvádí, že by v každé recenzi měly být hlavně pocity a dojmy z knihy a nejlépe uvést i konkrétní důvody, proč se jim kniha líbila či nelíbila. „Je to taková delší verze věty „To se mi líbilo.“ nebo „Bylo to dobré.“, protože to by bylo jinak hodně málo,“ (Pavlovský, 28. 11. 2023) uvedl Pavlovský. „Myslím si, že to primární, co vlastně ten instagramer nebo recenzent má předat tomu čtenáři, je to, jak se mu to líbilo. Jedná se o ten osobní prožitek z knížky, jestli se mu to četlo dobře, špatně, jestli u toho brečel nebo jestli chtěl s tou knížkou hodit o zeď. Tohle je to nejzajímavější pro ty lidi, aby si tu knížku pořídili.“ (Nováková, 13. 11. 2023) Faktorová se věnuje rovněž aspektům, které ji na knize zklamaly, což odůvodňuje tím, že někomu by se to naopak mohlo líbit. Nováková se snaží knihy mezi sebou i porovnat dle různých přístupů autorů k určitým tématům.

„Recenze pro sociální sítě je založena na té vizualitě, a tak tam přidávám všech 10 fotek, které mě Instagram nechá tam dát a napíšu recenzi, která je primárně směřovaná na člověka, který to jenom přeletí očima a který nehledá podrobnou literární analýzu,“ (Schwarzová Žallmanová, 4. 12. 2023) vysvětlovala Schwarzová Žallmannová, která dále zmínila, že její sledující ani neočekávají hlubší analýzu, ale krátký text.

Pavlovský a Schwarzová Žallmannová nepřidávají na Instagram kritické knižní recenze. „Protože nechci dávat prostor špatným knihám. Radši ten prostor využiji na něco pozitivního.“ (Pavlovský, 28. 11. 2023) „Já jsem se od začátku rozhodla, že nebudu psát o knihách, které se mi nelíbí, protože je to ztráta času. To, co ze mě vychází, je tak hlavně doporučení toho, co já považuji za dobré a jenom se snažím na sociálních sítích specifikovat, pro koho to ideálně je,“ (Schwarzová Žallmanová, 4. 12. 2023) doplňuje Schwarzová Žallmannová, která se tak soustředí v recenzích hlavně na to, pro koho je kniha určena i z hlediska věku nebo jestli je kniha pro zdatného čtenáře.

Ostatní nemají problém s publikováním kritických recenzí ani pokud se jedná o spolupráci s nakladateli. Nikdo z nich neměl problém, že by se nakladatel zlobil a přikázal jim recenzi nepublikovat. „Když se mi nějaká kniha nelíbí nebo zjistím, že se ta kniha prostě nepovedla,

„tak mě to mrzí, ale vždy píšu pravdu.“ (Bobková, 15. 11. 2023) Nováková také doplňuje, že i negativní recenze na někoho mohou zafungovat a kniha ho zaujme.

Pavlovský také zmiňuje, že mnozí bookstagrameři přidávají hvězdičkové či číselné známky, které ale on sám nepoužívá. Faktorová je také kdysi používala, ale dnes už je v příspěvcích neuvádí. „Měla jsem pocit, že to sklouzlo k tomu, že každá kniha měla 3,5 hvězdičky a už mi nepřišlo, že to má výpovědní hodnotu. Hvězdičky jsou pro mě i hodně zkratkovité, kdy sledující pak koukají pouze na to, ale recenzi už nečtou.“ (Faktorová, 8. 12. 2023)

Všichni bookstagrameři také sdílejí na svůj profil nejenom knižní recenze, ale i střípky ze svého osobního života. Většina k tomu používá především formát stories, ale například Nováková je toho názoru, že to ke knižnímu profilu patří. „Mám hrozně ráda, když vidím za tím profilem i toho člověka, co má rád, třeba má rád zpívání nebo ho baví filmy a seriály. Já si potom připadám blíž tomu člověku, takže i z toho důvodu to sdílím i já sama.“ (Nováková, 13. 11. 2023) Faktorová sdílí jiná témata z toho důvodu, že se sama věnuje dalším věcem, její sledující to baví, a navíc se nechce škatulkovat pouze do knih. I přesto většina příspěvků bookstagramerů jsou knižní recenze.

Pro všechny je rovněž omezující počet povolených znaků v příspěvku. I tím bookstagrameři zdůvodňují, že se nemůže jednat o literární recenze, neboť prostor pro hodnocení je tak malý, že nikdy nemohou jít pořádně do hloubky.

Kvalitní uživatelské recenze podle bookstagramerů vypadá tedy tak, že tam jsou konkrétní důvody, proč se uživateli kniha líbila či nelíbila. Děj by měl být shrnut stručně a krátce a rozhodně nemusí příspěvek obsahovat anotaci, protože si ji uživatel může dohledat sám anebo by mohla prozradit zbytečně moc děje. „Chci tam ale nějakou přidanou hodnotu od konkrétního člověka, děj může shrnout kdokoliv, kdo si knihu přečte.“ (Falešnicková, 30. 11. 2023). Falešnicková i Faktorová ale také uvedly, že každý si pod kvalitním knižním profilem může představit něco jiného. Někdo vyhledává hezké fotografie a někdo zase touží po kvalitních textech. Pro Faktorovou je kvalitní bookstagramer někdo, komu může plně důvěřovat. Pro Pavlovského je zase důležité, aby měl knižní profil stejný knižní vkus jako on, poté je mu už jedno, jakým způsobem knihy hodnotí. Nováková také uvádí, že jí vadí gramatické chyby v příspěvcích. Schwarzová Žallmannová dále vysvětluje, že kvalitní knižní profil je pro ni i takový, který nerecenzuje pouze knihy v rámci spolupráce, protože pak na ni nepůsobí objektivně. „Líbí se mi, když k tomu někdo přispěje i svým talentem či

jinou nstavbou, že jde za rovinu toho literárního významu, nebo je to někdo, komu tak důvěřuji, že ať už dá jakýkoliv příspěvek, tak mu věřím,“ (Schwarzová Žallmanová, 4. 12. 2023) dodává rovněž Schwarzová Žallmannová.

3. 3. 3 Bookstagram

Literární recenzenti

Literárních recenzentů jsem se především ptala, zdali jsou aktivní na sociálních sítích a sdílí svou tvorbu, jestli znají pojem bookstagram a pokud ano, tak jak na něj nahlíží. Rovněž byli dotazováni, jestli by se literární časopisy měly více zapojit do komunity bookstagram a zdali by tak bookstagram mohl mít vliv na podobu literárních časopisů.

Čtyři z pěti informantů sdílí svou tvorbu na sociálních sítích především z toho důvodu, aby upozornili na konkrétní knihu, pomohli nakladateli, podpořili svůj literární časopis anebo svým přátelům doporučili kvalitní literaturu. Martínková Racková dokonce sdílí na Facebooku fotografie přečtených knih s větou, že si čtení užila. „Jednu dobu jsem k těmto svým soukromým avízům ve stručnosti psala, čím mě kniha tak dostala, byly to třeba čtyři věty, ale pak mi to přišlo moc povrchní a uvědomila jsem si, že to tak nechci,“ (Martínková Racková, 21. 11. 2023) uvedla Martínková Racková a hodnocení na Facebooku se tak raději vyhýbá.

Přestože nejsou všichni literární recenzenti na bookstagramu aktivní, bookstagram znají a pokud ne, znají určité knižní profily. Martínková Racková například pojem bookstagram nezná, ale sleduje profil Opičí matky a zná Lucii Zelinkovou. Často se k ní příspěvky z knižního Instagramu dostanou i přes její přátele, kteří příspěvky sdílí. K působení profilu @opicimatka se vyjádřila následovně: „Ji jedinou sleduji na Facebooku i na Instagramu, o knihách umí psát moc hezky, i pokud je to stručný text. Je to osobní, ale nikdy to není hloupé nebo přehnaně zjednodušené. Naláká tě to na tu knihu a zaujme tě to. Dělá to chytře, se zápallem a espritem. Pořád ale v první řadě slouží knihám a dělá to proto, že to je její vášeň.“ (Martínková Racková, 21. 11. 2023) Martínková Racková rovněž říká, že knižní profily nabízí spíše přehled knih než kritickou analýzu. Rozhodně to také podle ní nejsou recenze, ale spíše osobní názor či avízo.

Drahoňovská sledovala knižní profily dříve, ale dnes už tolik ne, což odůvodňuje tím, že pro ni příspěvky nemají velkou vypovídající hodnotu a jsou příliš subjektivní. „Jde o to, že pokud pracujete s texty, tak vám to dá úplně jinou výbavu, jak psát o knihách, než když jste

„pouhý“ vášnivý čtenář. Někdy i stačí mít dost načteno, protože pokud máte hodně načteno, opět máte kontext,“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023) dodává Drahoňovská. Fremrová dále zmiňuje, že i výběr knih je úplně jiný, a tak nemá koho sledovat.

Pojem bookstagram definují literární recenzenti jako „Čtenářské reflexe knih na Instagramu.“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023). Fremrová ale upozorňuje na to, že přestože si pod bookstagramem představí lidi, kteří se snaží psát recenze na Instagramu v kratší a přístupnější verzi, stále je dán větší důraz na estetiku fotografií knih a knihoven. „Do popředí se dostává více ta estetika než obsah knížky. Text je pořád vedlejší.“ (Fremrová, 14. 11. 2023)

Zároveň ale souhlasí, že by literární časopisy mohly být aktivnější na sociální síti Instagram, neboť by jim to zaručilo více čtenářů a větší dosah. Fremrová má ale obavy, aby pak nemusely sklouznout k tomu, že by byl dán větší důraz na vizuální než obsahovou stránku. „Takže je to asi taková těžká pozice pro média se do toho zapojit, vizuálně zajímavě, ale u toho si udržet hodnoty, které tam má.“ (Fremrová, 14. 11. 2023) Drahoňovská zavzpomínala na dobu před pár lety, kdy pociťovala určité pnutí mezi bookstagramem a literárními časopisy. „Proti sobě stojí vzdělání v oboru s pečlivě prokomponovanými texty a charisma konkrétního bookstagramera, který má nějaký dosah, ale postrádá erudici.“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023) Přestože je k přímému zapojení do komunity skeptická, věří, že by se mohly tyto dvě sféry vzájemně obohatit. „Mnoho knižních účtů, které ze začátku nabízely víc dojmů než erudici, se proměnily. Čím víc čtete, tím víc kontextu můžete získat. Takže si myslím, že oba světy se postupně více prostupují a bude se to dít i dál.“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023) Eder má vůči Instagramu odmítavý postoj, neboť si není jistý, jestli je to správná platforma pro tvorbu komunity a diskuse, které knihy vyžadují. Za vhodnější považuje Twitter či Facebook.

Martínková Racková vidí výhodu v bookstagramu tu, že nabízí barevné obrázky, které zaujmou, a rovněž vyzdvihuje přímočarost, kterou lidé na Instagramu mohou mít. „Já naopak své recenzenty musím leckdy povzbuzovat k tomu, aby přidali na hodnocení. Hlavně mladší a noví recenzenti se často velmi bojí, protože mají velký respekt vůči knihám a autorům.“ (Martínková Racková, 21. 11. 2023) Dále uvádí to, že knižní influenceři umí hezky pracovat se svou cílovou skupinou. „Myslím, že zvlášť ti, kteří se orientují na různé žánrovky, třeba fantasy nebo young adult, se v tom dobře orientují, takže když něco napíšou, jejich sledující hned vědí, co a jak. U nás ve Tvaru tahle zkratka nefunguje, a ani tedy není cílem.“

(Martínková Racková, 21. 11. 2023)

Bookstagrameři

Na dotaz, co znamená bookstagram, odpovídali informanti dvěma způsoby. Pro někoho je to komunita, která miluje knihy a svou lásku sdílí s ostatními a pro někoho to může být i konkrétní profil na Instagramu, který se věnuje především tipům na knihy. Faktorová do komunity bookstagram zahrnuje nejenom tvůrce, ale i ostatní, kteří obsah sledují a komentují. „Komunita čtenářů a milovníků knih na Instagramu, ať už tvůrců nebo konzumentů. Myslím, že jde především o tu komunitu lidí, kteří mají společného koníčka, nebojí se o tom mluvit, nebojí se to sdílet a nebojí se to žít.“ (Faktorová, 8. 12. 2023) Schwarzová Žallmannová se do komunity bookstagram neřadí, neboť bookstagram mají podle ní hlavně lidé okolo 20 let, především dívky, které se zaměřují na mainstreamovou tvorbu velkých nakladatelství jako je Euromedia nebo Albatros media. Rovněž tam jsou podle ní čtenáři, kteří přečtou mnoho knih, čemuž se ona vymezuje, protože se snaží oslovovat spíše lidi, kteří motivaci ke čtení teprve hledají.

Většina informantů jsou toho názoru, že je dobré, že bookstagramerem může být kdokoliv, protože o tom sociální sítě jsou. Je to platforma, kam si každý může dávat, co chce a je i jednoduché si profil založit. Nováková je ale toho názoru, že by měl bookstagramer dodržovat základní pravidla jako gramatika, dobré vyjadřování a schopnost sdělit svůj názor na knihu. Pavlovský zase zmiňuje, že je pak Instagram přehlcen knihami, které by tolik prostoru mít neměly, protože se neřadí mezi kvalitní literaturu. „Samozřejmě má to fanoušky a fanyanky, ale myslím si, že to není nutné.“ (Pavlovský, 28. 11. 2023)

To, co je těžší, je se na Instagramu prosadit, neboť počet knižních profilů prudce stoupá. „Bookstagramerů je tak čím dál víc, pamatuji si, jak nás byla hrstka a teď už nás je několik stovek,“ (Pavlovský, 28. 11. 2023) vysvětluje Pavlovský. Dle informantů je tak důležité, aby recenzent něčím vyčníval a získal si tak pozornost uživatelů. Bobková rovněž zmiňuje, že je důležitá i vytrvalost, protože ne všichni lidé na Instagramu vydrží déle než rok.

Členem komunity bookstagram může být podle Faktorové kdokoliv, kdo tvoří knižní obsah na Instagramu nebo ho sleduje. Dle Bobkové do bookstagramu patří jak instagrameři, tak i nakladatelé, autoři nebo jiní influenceři, kteří se nevěnují pouze knihám.

Na to, proč je k publikování knižních recenzí či názorů využívána sociální síť, odpovídali informanti různě. Pavlovský považuje za poměrnou náhodu, že jsou knižní recenze na

Instagramu tak populární. Myslí si, že blogy jsou mrtvé a na Instagramu se knižnímu obsahu pozornosti dostává. „Na Facebook dávám to stejné, jenom to trochu upravím, ať to není tak Instagramové a smažu hashtagy, ale ta odezva je úplně minimální,“ (Pavlovský, 28. 11. 2023) doplňuje Pavlovský. Falešníková jako jeden z důvodů vidí jednoduchost sociální sítě a vysvětluje, že TikTok zase není pro každého, neboť tam se text nevejde a převažují zde mluvená videa. Faktorová uvedla následující: „Já mám pocit, že Instagram je výborná platforma, která je někde mezi Youtubem, TikTokem a blogem. Je instantní, ale je to tak akorát.“ (Faktorová, 8. 12. 2023) Faktorová rovněž zmínila funkci uložení příspěvku, kterou sledovatelé mohou využít, když je kniha zaujme a chtějí se k ní později vrátit.

Bookstagrameré rovněž zmiňovali i důležitost fotografií, které jsou na Instagramu podporovány, neboť se stále jedná o především vizuální platformu. „Myslím si, že fotka je v tom důležitá, protože člověk, když si čte o knížce, tak si to potřebuje spojit s vizuálem knihy.“ (Faktorová, 8. 12. 2023) Falešníková také poukázala na důležitost fotografií: „Já se přiznám, že více koukám na fotky než na texty, ale záleží jak u koho. Na fotky koukám vždy a když mě zaujme kniha, tak si přečtu i text.“ (Falešníková, 30. 11. 2023)

Schwarzová Žallmanová vysvětluje proměnu čtenářství ze soukromé aktivity v silně společenskou, i proto lidé dle ní sdílí knižní obsah na Instagramu. „Literatura se taky velmi odlišně vnímá, kniha už dávno není jenom kniha. Je kniha a pak je její ohlas v různých médiích a v jiných rovinách. Myslím si, že ta potřeba sdílet to, co čtu, je proměna čtenářství na významně silnou sociální aktivitu a možná pro spoustu lidí velmi komfortní zónou.“ (Schwarzová Žallmanová, 4. 12. 2023)

Instagram oproti literárním časopisům nabízí především autentičnost, rychlý mediální obsah, větší přehled o tom, co momentálně vychází, osobnost recenzentů a neformálně napsané texty. „Myslím si, že výhoda je to, že se to dostane mezi více lidí, je to psané přátelštější češtinou a je tam ten důraz na osobní dojem,“ (Pavlovský, 28. 11. 2023) uvedl Pavlovský, který přidanou hodnotu vidí i v tom, že s každou další knižní recenzi se více odhalí recenzent, kterého tak můžou lidé sledovat i kvůli jeho jiným zálibám a názorům. Faktorová zmiňuje i vytvoření vztahu a určité důvěry k bookstagramerovi. „Je to přirozenější, než když si vezmu časopis a přečtu si, že tahle kniha je dobře napsaná podle erudovaného recenzenta. Na někoho to může fungovat, ale na mě ne. Na mě funguje to, že si sednu s kamarádkou na kafe a řekne mi, jaká kniha se jí líbila a přesně o tom Instagram je, akorát v online verzi. Obecně si myslím, že lidé více fungují na ten lidský kontakt a osobní doporučení, kdy toho

člověka v uvozovkách znáš.“ (Faktorová, 8. 12. 2023) Schwarzová Žallmanová společně s Bobkovou zdůrazňuje i větší výseč recenzovaných knih v porovnání s literárními časopisy. „Literární časopis chce vypíchnout něco konkrétního, Instagram chce spíše vytvořit přehled o tom, co v Česku vychází.“ (Schwarzová Žallmanová, 4. 12. 2023) „Literární magazíny jsou většinou měsíční nebo čtvrtletní, a tak se tam toho nevejde tolik jako do bookstagramu. Můžeš tam dát recenzi na každou knihu, což v literární časopise nejde.“ (Bobková, 15. 11. 2023)

Na dotaz, zdali by se literární časopisy měly více začlenit do komunity bookstagram, odpovídali recenzenti především kladně, přestože upozorňovali na to, že cílová skupina bookstagramu a literárních časopisů je jiná, ale jsou toho názoru, že jejich cílová skupina tam je také. „Je pravda, že na Instagramu jsou všichni, co se týče generací či tím, co koho baví. Lidé tam jsou, jde jenom o tom, jak to komunikuješ a jak se k nim dostaneš.“ (Faktorová, 8. 12. 2023) „...mohlo by jim to pomoci v propagaci, protože magazíny nejsou moc vidět a přijde mi to škoda,“ (Bobková, 15. 11. 2023) uvedla také Bobková. Nováková a Schwarzová Žallmanová jsou k větší aktivitě literárních časopisů na sociálních sítích trochu skeptičtější, neboť sociální sítě mohou být v určitých ohledech problematičtější. „Pokud by se to rozhodly dělat, tak by bylo potřeba, aby do určité míry odrážely to, co ta komunita, která sociální síť používá, žádá. Pokud chtějí zasáhnout více lidí, tak určitě je to cesta, ale že bych řekla, že je problém, že oni na tom Instagramu nejsou, tak to ne,“ (Schwarzová Žallmanová, 4. 12. 2023) řekla také Schwarzová Žallmanová, která ale dále uvedla, že by literární časopisy nemusely měnit svůj obsah, pouze by stačilo ukázat, jak pracují v zákulisí na nových číslech. Pavlovský je zase toho názoru, že literární časopisy působí na sociálních sítích tak, jak nejvíce mohou. „... jde asi spíš o lidskou kapacitu. Oni by asi byli víc na Instagramu a sítích, kdyby na to měli čas. Ten čas, který na to mají, ale věnují obsahu čísel a už jim nezbyvá nic navíc,“ (Pavlovský, 28. 11. 2023) uvedl Pavlovský a upozornil na fakt, že ne všechny literární časopisy mají člověk na marketing, natož na sociální sítě.

Všichni také mají kladný přístup ke spolupracím s nakladateli a váží si, že pro ně mohou recenzovat knihy. Zároveň se ani jednomu z informantů nestalo, že by nemohli publikovat negativní recenze na knihu, kterou získali ve spolupráci, jak již bylo zvýšeno výše. Většina si ale vybírá knihy ke spolupráci natolik pečlivě, že se jim moc nestává, že by se jim kniha opravdu nelíbila. Bobková oceňuje především akce pořádané nakladateli, kde jim jsou představeny novinky v příštím kvartálu. Váží si důvěry, kterou do nich nakladatelé vkládají,

když tyto novinky neoznamují pouze novinářům, ale nyní už i bookstagramerům. Je si ale vědoma toho, že se jedná především o marketing. Jediná Schwarzová Žallmanová má k tomu opatrnější přístup, neboť na ni recenze v rámci spolupráce nepůsobí příliš objektivně.

3.3.4 Budoucnost knižních recenzí

Literární recenzenti

Vliv bookstagramu na podobu knižních recenzí si literární recenzenti nedokážou představit, spíše vidí určitý průnik bookstagramerů do literární sféry a Fremrová tak zmiňuje Jakuba Pavlovského a Martínková Racková zase Petru Schwarzovou Žallmanovou. Eder s Drahoňovskou vidí vliv bookstagramu spíše v tom, že se proměňuje mediální prostor a jsou přinášeny nové formáty. Drahoňovská rovněž upozorňuje na fakt, že lidé přestávají být schopni číst delší texty a spíše je zajímají právě videa a obrázky. „Nicméně si nejsem úplně jistá, jestli pokud bychom to začali víc reflektovat, jestli bychom zůstali sami sebou,“ (Drahoňovská, 26. 11. 2023) dodává Drahoňovská. Jinak se informanti shodují v tom, že podoba knižních recenzí zůstane stejná. „Jsou to podle mě dva odlišné světy i žánry. Zároveň si nemyslím, že žánr časopisecké recenze je konzervativní či zastaralý. Odlišná bude z velké části i cílová skupina.“ (Martínková Racková, 21. 11. 2023) „Už několik desítek let se drží literární časopisy v celkem jasně ohraničeném a elitním prostoru, kde asi je třeba pouštět nové trendy, ale ne úplně se diskreditovat roli, kterou literární kritika má po několik staletí.“ (Eder, 23. 11. 2023)

Významnou proměnu podobu recenzí literární kritici nezaznamenali. Eder vidí proměnu pouze v tom, že se mění významní literární kritici a recenzenti, kteří v poli působí, a tím se může proměňovat diskuze. „Člověka, který se v tom orientuje, napadnou dvě nebo tři jména. Myslím si, že konkrétní jména se za tu dobu proměnila. Tim pádem se proměnila diskuze, ale že by nastala klíčová změna v psaní literárních kritik, to si myslím, že ne.“ (Eder, 23. 11. 2023) Zmiňuje také akcentaci společenskopolitických témat v recenzích, ale není si jistý, jestli se nejedná o pouhé marginální téma. Autoři nadále ctí tradici a styl, kterým se knižní recenze píšou, neboť je to funkční a čtenáře to s knihou seznamuje.

V budoucnu dle literárních recenzentů rovněž zůstane podoba recenzí stejná. Fremrová vidí posun pouze v tom, že by se literatura mohla propojovat s aktuálními tématy. „To si myslím, že k tomu by to mohlo spět více, že se budou snažit zapojit recenzi do kontextu toho, proč to lidé mají aktuálně číst.“ (Fremrová, 14. 11. 2023) Drahoňovská uvádí možnou změnu

způsobu, jakým dostávají knihy a recenze mezi čtenáře. Eder odůvodňuje stejnou podobu recenzí tím, že nehledě na změny v médiích, literární časopisy si budou stát za tím, že to dělají správně, neboť to tak už dělají dlouho. „Není to tak, že by se toho lidé drželi, protože je nic jiného nenapadá nebo protože nechtějí experimentovat. Ono to zkrátka funguje. Navíc to asi píšou lidé, které baví psát, ale i čist tenhle typ textů, něco jim to přináší,“ (Martínková Racková, 21. 11. 2023) dodává rovněž Martínková Racková.

Bookstagramsmeři

Bookstagramsmeři se shodli na tom, že určité ovlivnění literárních časopisů bookstagramem by se mohlo stát, ale pouze z hlediska začlenění recenzentů na Instagramu do redakcí časopisů. Jakub Pavlovský a Petra Schwarzová Žallmanová jsou příklady, neboť Pavlovský působil 4 roky jako web editor v H7O a Schwarzová Žallmanová píše pravidelně od roku 2018 knižní recenze do časopisu Tvar, přestože začínala na blogu. Nováková i Bobková rovněž publikovaly své literární recenze v různých literárních časopisech Host nebo v Lógru, kde Pavlovský působil i jako šéfredaktor.

„Zase si nefandím, ani nám, bookstagramsmeřům, že bychom nějak ovlivňovali podobu literární kritiky, to si myslím, že určitě ne,“ (Pavlovský, 28. 11. 2023) uvedl ale následně Jakub Pavlovský, který se spíše zamyslel nad ovlivněním z druhé strany – tedy recenzenti z literárních časopisů by mohli ukázat bookstagramsmeřům, jak psát dobré recenze. Sám se už snažil o propojení těchto dvou sfér, ale nakonec to nikdy nedopadlo. Faktorová na to pohlíží rovněž pozitivně a myslí si, že by se mohly přizpůsobit svým způsobem a neshazovat tak svou hodnotu či vážnost. „Myslím, že je nejvyšší čas se tomu začít přizpůsobovat a trochu s tím pracovat.“ (Faktorová, 8. 12. 2023) Ostatní informanti se ale k tématu nedokázali vyjádřit, ať už z toho důvodu, že literární časopisy nečtou nebo že neznají odpověď.

Podoba uživatelských textů na Instagramu se dle informantů výrazně neproměnila a pokud ano, tak se jedná spíše o proměnu formátu a fotografií nežli textu. Pavlovský například zmiňuje minimalistickou podobu fotografií a méně přítomných rušivých objektů, které kolikrát zakrývaly celou knihu. Falešníková zmiňuje nové trendy příspěvků v podobě fotodumpů či větší zaměření na cosplaye postav. Nováková vidí proměnu především v tom, co nyní čte za knihy. Bobková si všimá celkového zkracování textů a toho, že lidé už nemají takovou kapacitu číst delší texty. „Občas si ale přečtou jeden řádek, což mě mrzí. Když dám do příspěvku otázku, kolik z nich mi na to odpoví? Skoro nikdo.“ (Bobková, 15. 11. 2023)

Proměnu recenzí jako takových vidí bookstagramsmeři především v tom, že začínali na blozích,

nyní jsou na Instagramu a momentálně začíná být populární i TikTok.

3. 3. 5 Shrnutí

Kvalitní knižní recenze dle literárních recenzentů se má zaměřovat na interpretaci a hodnocení, která by měla být jasná a srozumitelná. Jazyk recenze by měl být poutavý a čtivý a i samotná knižní recenze by měla být krásně napsaná. Důležité jsou rovněž argumenty, které podporují danou interpretaci díla. Knižní recenze by rovněž měla obsahovat kontext díla i autorovy tvorby, přestože jeden z informantů nepovažoval informace o autorovi za tak důležité. Děj by měl být pouze stručně shrnut či případně používán k hloubkové analýze. Strukturu knižní recenze dle informantů recenze nemá, naopak by mělo být žádoucí, aby autoři přistupovali k recenzím stejně jednotlivě jako ke knihám, které interpretují. K čtenáři by se měl tak dostat svěží a poutavý text, ze kterého by si měl odnést především to, jestli je ta kniha pro něj nebo by měl pomocí ní konfrontovat svou vlastní interpretaci díla. Motivaci ke psaní recenzí měli recenzenti hlavně tu, že chtěli zužitkovat svou lásku ke čtení a také, že chtěli svými názory přispět do literární diskuze či představit čtenářům kvalitní literaturu.

Bookstagramsmeři se s literárními recenzenty shodli v tom, že ani oni nepopisují zdlouhavě děj v příspěvcích a snaží se soustředit na svůj názor či dojem, který je ale velmi subjektivní a neformální. Bookstagramsmeři také uvedli, že nejdůležitější je předat důvody, proč se jim kniha líbila či nelíbila. Nepovažují své texty na Instagramu za plnohodnotné knižní recenze, pouze někteří je vidí jako jakousi moderní formu recenzí či jako minirecenzi. Bookstagramsmeři ale vysvětlovali, že uživatelé sociálních sítí ani nežadají hloubkovou analýzu, ale pouze jakési nalákání na knihu a získání informací o knižní produkci. Přestože literární recenzenti upozorňovali na povrchovost a subjektivitu recenzí na Instagramu, zmiňovali i to, že knižní influenceři umí hezky pracovat se svou cílovou skupinou a mají často tolik načteno, že ovládají i kontext děl. Strukturu textů bookstagramsmeři spíše nemají a text píšou tak podle toho, co je na knize nejvíce zasáhlo. I jejich motivací pro tvorbu příspěvků je láska ke knihám a rovněž zpětná vazba, kterou jim posílají jejich sledovatelé, protože jejich cílem je motivovat lidi ke čtení.

Pojem bookstagram definovali všichni informanti velmi podobně, tedy jako profil nebo část Instagramu, která se pokouší psát recenze na knihy. Bookstagramsmeři ale dávali na důraz komunitu, která na Instagramu působí a její pozitivní vliv na čtenáře knih. Členové bookstagramu jsou všichni, ne jenom tvůrci, ale i sledovatelé knižního obsahu, nezáleží tedy na to, jestli se jedná o knižní profil, nakladatelství, autora či „pouhého“ sledovatele. Bylo

také zmíněno, že čtení se díky tomu proměnilo ze soukromé aktivity na společenskou a že kniha už dávno nekončí přečtením, ale pokračuje ohlasem v médiích a na sociálních sítích. Instagram je pro knižní recenze vhodnou platformou z toho důvodu, že umožňuje sdílet jak text, tak i fotografie a videa. Dále se tu nachází skoro všichni a založení účtu je velmi jednoduché, i proto se dle informantů počet bookstagramů tolik zvýšil. Více informantů také uvedlo, že bookstagram je spíše o vizualitě a estetice a že text je kolikrát vedlejší.

To, co Instagram přináší navíc oproti literárním časopisům je především autentičnost, upřímnost a větší množství knižních recenzí, díky kterým si může uživatel vytvořit přehled o knižní produkci. V literárních časopisech je upozorněno pouze na několik knih, zatímco na sociální síti je k nalezení mnohem větší množství. Bylo také zmíněno větší variabilita médií a lidský přístup k textu, který je tak přístupnější pro více čtenářů. Lidé si také mohou k danému knižnímu influencerovi vybudovat vztah a důvěru, což je k literárnímu recenzentovi skoro nemožné.

Velkým rozdílem mezi literárními recenzenty a bookstagramery je také to, že na bookstagramu je možné najít kritické uživatelské recenze, které hodnotí knihu velmi negativně. Takové recenze nejsou ale v literárních časopisech běžné.

Překvapivé zjištění bylo, že literární recenzenti i bookstagraměři uváděli, že by se literární časopisy měly více zapojit do dění na Instagramu, neboť i jejich cílová skupina je zde přítomna, přestože se nejedná o konkrétně bookstagram. Literární časopisy by tak mohly získat nové čtenáře a oslovit více lidí. Někteří ale upozorňovali na to, aby literární časopisy nebyly donucené ke změně obsahu a následně ke snížení uměleckého vyjádření.

Vliv bookstagramu na podobu knižních recenzí v literárních časopisech není možný ani dle bookstagramerů, ani dle literárních recenzentů. Důvodem je to, že knižní recenze se drží svých kvalit a hodnot už několik staletí a bookstagraměři čtou jiné knihy nebo míří na jinou cílovou skupinu. Informanti ale uvedli to, že tyto dvě oddělené sféry se propojují pomocí lidí, kteří sdílejí knižní obsah jak na Instagramu, tak působí v literárních časopisech či nakladatelství, nebo sami publikují knižní recenze do jiných médií. Bookstagram by také mohl ovlivnit literární časopisy tím, že by se mohly naučit zasáhnout svou cílovou skupinu lépe a například právě skrz sociální síť.

Podoba knižních recenzí zůstává stejná bez významných změn a informanti očekávají, že její podoba zůstane i nadále stejná. Na bookstagramu si recenzenti všimají nových formátů a popularizaci cosplaye, text dle nich ale zůstává stejný.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo popsat a porovnat podobu knižních recenzí v literárních časopisech a na Instagramu, k čemuž byly použity recenze na knihu *Šikmý kostel* a polostrukturované rozhovory s literárními recenzenty i s bookstagramery, díky kterým byl zjištěn i pohled tvůrců na vzestup bookstagramu a jeho možný vliv na podobu literárních recenzí.

Výsledky komparativní analýzy knižních recenzí potvrdily, že texty na bookstagramu jsou velmi různorodé. Některé příspěvky jsou krátké a obsahují pouze povrchní analýzu děl s velmi subjektivními názory. Některé texty nehledě na svou délku přinášejí poměrně kvalitní názory na knihu a upozorňují na podobná témata jako literární recenzenti. Stále ale převládá neformální jazyk plný nespisovných výrazů a příliš osobní zhodnocení díla, ve kterých je kniha hodnocena negativně jen kvůli svému tragickému tématu. Děj je ale v příspěvcích poměrně upozaděn a bookstagrameri se soustředí spíše na svůj osobní názor a pocity z knihy, které ale nejsou důkladně vysvětleny či odůvodněny. Více bookstagramerů také uvádělo kontext díla i autorky a doplňovali důležité informace, které zmiňovali i literární recenzenti. Ve více jak třetině příspěvků bylo uvedeno číselné hodnocení.

Literární recenzenti hodnotili velmi podobné aspekty, přestože literární recenze v Hostu, Tvaru a na iLiteratura jsou rozsáhlejší, a tak se k určitým tématům rozepisovali více či méně. Témat a motivů z knihy bylo zmíněno mnohem více a rovněž byly rozebrány detailněji, pokud je srovnáme s recenzemi na Instagramu. Recenzenti se také více zaměřili na jednotlivé postavy vystupující v knize a poukazovali na nich další důležitá témata. V knižních recenzích také dokazovali své hodnocení pomocí pádných argumentů a příkladů, buď přímou citací z knihy nebo na chování postav. Děj byl často shrnut stručně nebo byly určité scény použity k hodnocení díla. Recenzenti se zaměřovali i na hodnocení formátu knihy, jejího jazyka a kompozice. Román byl zařazen do kontextu, ale kromě Tvaru se informacím o autorce recenzenti nevěnovali o moc více než recenzenti na Instagramu. V Hostu a na webu iLiteratura bylo rovněž uvedeno hvězdičkové či procentuální hodnocení knihy.

Bookstagram a literární recenzenti se tak poměrně často protínali ve zmínění důležitých témat knihy, informacích o autorce a i dílu. Hodnocení knihy ale bylo již postavené na jiných aspektech a literární recenzenti se tak věnovali i výstavbě jazyka a kompozici, což

okomentovala pouze hrstka recenzí na Instagramu. Celkově jsou recenze na bookstagramu subjektivnější, neformálnější a *Šikmý kostel* je hodnocen podle osobních preferencí autora, což nenalezneme u literárních recenzentů.

Byly rozebrány i fotografie na Instagramu, neboť sociální síť Instagram je především vizuální médium. Většina uživatelů nahrávala do jednoho příspěvku více fotografií najednou a v centru dění byla vždy knižní obálka. Focena byla často s objekty, které se vztahovaly k ději knihy nebo u předmětů, které symbolizovaly dané roční období. Často byla kniha vyfocena i venku před historickou budovou, což bylo nejspíše kvůli tématu knihy. Na fotografiích se nejčastěji vyskytovaly objekty jako svíčky, hrnek s horkým nápojem, květiny, brýle nebo deka. Všechny tyto předměty souvisí s čtecím okamžikem. Kvalita fotografií se často lišila, některé fotografie byly vyfocené rychle bez většího přemýšlení a některé byly vyfocené v hezkém světle s naaranžovanými předměty a promyšlenou kompozicí. Grafické příspěvky byly v menšině.

Polostrukturované rozhovory přinesly podobné poznatky, které vzešly z analýzy recenzí. Bookstagramaři se shodli, že jejich recenze jsou napsané přátelským jazykem a jsou subjektivní. Vysvětlovali ale, že publikum na sociálních sítích je vyžaduje a nehledají hloubkové analýzy knih. Recenzenti na Instagramu tak své texty nepovažují za opravdové knižní recenze, ale spíše za názor na knihu, nalákaní na knihu nebo „minirecenzi“. Za kvalitní recenzi na Instagramu považují bookstagramaři takovou, ve které je jasný názor recenzenta, není tam přepis anotace či děje a je napsána gramaticky správně. V tom se v určitém ohledu shodují i s literárními recenzenty, kteří kromě jasného hodnocení a kvalitní interpretace, zmiňují i kontext díla a autora, pádné argumenty, a především krásný a čtivý jazyk. Ani jedna strana nepovažuje popis děje za důležitý aspekt a ani jedna skupina nemá pevně danou strukturu při psaní recenze. Více informantů rovněž uvedlo, že na Instagramu je dán větší důraz na estetiku fotografií či videí než na text.

Hlavním cílem literárních recenzentů je nabídnout čtenáři interpretační pohled, skrz který může konfrontovat svůj názor na knihu, nebo mu knihu představit takovým způsobem, aby si byl čtenář jistý, zdali kniha pro něj je či není. Motivace recenzentů k psaní recenzí je poměrně podobná, všichni jsou vášniví čtenáři, kteří chtěli sdílet své názory na čtení. Literární recenzenti navíc chtějí přispět do literární diskuze a dávat prostor knihám, které si to zaslouží. Bookstagramery zase často motivuje zpětná vazba jejich čtenářů, které chtějí přimět ke čtení knih.

Bookstagram byl definován podobně jak literárními recenzenty, tak i bookstagramery. Přestože bookstagram literární recenzenti příliš nesledují, vědí, o co jde a je vidět, že se o dané téma zajímají. Bookstagram informanti definovali jako část Instagramu, která se věnuje knižnímu obsahu a snaží se psát recenze. Členové bookstagramu jsou všichni, kteří obsah sledují a nejsou to tak pouze tvůrci obsahu. Řadí sem jak knižní influencery, tak i nakladatele, autory knih a jednotlivé uživatele sledující jejich profily.

Výhody, které informanti viděli v recenzích na Instagramu, je především upřímnost, neboť na sociální síti si mohou napsat opravdu cokoli, a autentičnost, která je tvořena právě osobním hodnocením knih. Zmíněna bylo i větší množství recenzí na knihy, díky čemuž si mohou čtenáři vytvořit přehled o knižní produkci a lépe si vybrat to, co si chtějí přečíst. Knižní influenceři také umí hezky pracovat se svou cílovou skupinou a dosáhnout tak lepších dosahů.

Popularita bookstagramu byla odůvodňována tím, že se z čtení stává společenská aktivita a že kniha už nekončí pouhým dočtením, ale pokračuje dále v mediálním ohlasu a diskusi. Založit si knižní profil je rovněž velmi jednoduché a nejsou potřeba žádné znalosti, a tak se komunita bookstagram neustále zvětšuje.

Skoro všichni informanti uvedli, že by se literární časopisy měly více účastnit dění na Instagramu, neboť by tak mohly získat nové čtenáře a zvýšit povědomí o jejich působení. Někteří se bojí, jaký vliv by to mělo na jejich obsah a hodnoty, přestože by dle jiných informantů mohly pracovat se svou cílovou skupinou tak, jak oni chtějí, aniž by byly nuceni snížit své hodnoty. Literární recenzenti si také uvědomují důležitost sociálních sítí a cítí, že určitá změna by tam nastat měla.

Vliv bookstagramu na podobu knižních recenzí nevidí ani bookstagramsmeři, ani literární recenzenti. Jediné propojení a ovlivnění literárních časopisů je dle informantů skrz konkrétní osoby, které dříve působily pouze na Instagramu, ale dnes přispívají do časopisů svými recenzemi nebo v nich působí i jiným způsobem. Literární recenzenti už nepohlíží na bookstagram tak negativně jako dříve, neboť si uvědomují, že někteří knižní influenceři píšou kvalitní příspěvky, umějí pracovat se svým publikem a že obě strany by se od sebe mohly něco naučit – bookstagramsmeři by se mohli naučit psát kvalitní knižní recenze a literární časopisy by se mohly naučit novým možnostem, jak zvýšit svůj dosah na nové čtenáře.

Knižní recenze v literárních časopisech se dle informantů neproměnily a v budoucnu se

měnit spíše nebudou, což je dáno tradicí a respektem, které panují v literárním světě. Ani instagrameři si nevšimli konkrétního vývoje textů na Instagramu, pouze nových trendů ve formátech a knižním obsahu, jako jsou videa nebo cosplaye postav.

Věřím, že diplomová práce přinesla zajímavé poznatky, které podpoří propojení dvou sfér, které si jsou v určitých ohledech podobnější, než by kdo mohl očekávat.

Summary

The aim of the thesis was to describe and compare the format of book reviews in literary magazines and on Instagram. To achieve this, reviews of the book *Šikmý kostel* and semi-structured interviews with literary reviewers and bookstagrammers were used. These interviews provided insights into creators' perspectives on the rise of bookstagram and its potential influence on the format of literary reviews.

The comparative analysis of book reviews confirmed that texts on bookstagram are highly diverse. Some posts are short and contain only a superficial analysis with very subjective opinions. Some texts, regardless of their length, provide fairly high-quality opinions on the book and highlight similar themes as literary reviewers do. However, an informal language full of colloquial expressions and overly personal evaluations predominates, where the book is sometimes negatively assessed solely due to its tragic theme. The plot is often sidelined, and Bookstagrammers focus more on their personal opinions and feelings about the book, which are not thoroughly explained or justified. Additionally, many Bookstagrammers provided context about the work and the author, supplementing important information mentioned by literary reviewers. Numeric ratings were included in more than a third of the posts.

Despite the differences in the length of literary reviews in magazines such as *Host*, *Tvar*, and *iLiteratura*, reviewers evaluated very similar aspects of the book *Šikmý kostel*. They elaborated more or less on certain themes, and motifs from the book were mentioned more frequently and discussed in more detail compared to Instagram reviews. Reviewers also focused more on individual characters, through which they highlighted other important themes. In reviews reviewers supported their evaluations with compelling arguments and examples, either through direct quotations from the book or the behavior of characters. The plot was often summarized briefly or certain scenes were used to evaluate the work. Reviewers also focused on evaluating the format of the book, its language, and composition.

The novel was placed in context, but apart from Tvar, reviewers did not add much more information about the author compared to Instagram reviewers. Host and iLiteratura also provided star or percentage ratings of the book.

Bookstagram and literary reviewers often intersected in mentioning important themes of the book, information about the author and the work. However, book evaluations were based on different aspects, and literary reviewers also addressed language construction and composition, these aspects were only sporadically commented on in Instagram reviews. Overall, bookstagram reviews are more subjective and informal, and books are assessed according to the author's personal preferences, which is not done by literary reviewers.

Photographs on Instagram were also analyzed since Instagram is primarily a visual medium. Most users uploaded multiple photos to one post, with the book cover always in the spotlight. The book was often photographed with objects related to the book's plot or items symbolizing the current season. The book was also frequently photographed outdoors in front of a historical building, likely related to the book's theme. Objects such as candles, a mug with a hot beverage, flowers, glasses, or a blanket were commonly featured in the photos, all related to the reading moment. The quality of photos varied; some were taken quickly without much thought, while others were captured in good light with arranged objects and thoughtful composition. Graphic posts were in the minority.

Semi-structured interviews yielded similar findings to the review analysis. Bookstagrammers agreed that their reviews are written in a friendly language and are very subjective. However, they explained that this is what the audience on social media expects, and that they are not looking for in-depth analyses. Instagram reviewers do not consider their texts true book reviews but rather opinions on the book, enticement to read, or "mini-reviews". Bookstagrammers consider a quality Instagram review to have a clear opinion of the reviewer, not simply a transcript of the synopsis or plot, and be grammatically correct. In this aspect, they somewhat agree with literary reviewers who, in addition to a clear evaluation and quality interpretation, also mention the context of the work and the author, compelling arguments, and, above all, beautiful and readable language. Neither side considers a plot description as an important aspect, and neither group has a fixed structure when writing a review. Several informants also stated that aesthetics in photos or videos are emphasized more on Instagram than the text itself.

The main goal of literary reviewers is to offer readers an interpretative perspective through

which they can confront their opinions about the book or present the book in a way that makes readers certain whether it is right for them. The motivation of reviewers to write reviews is quite similar; all are passionate readers who want to share their reading opinions. Literary reviewers also want to contribute to literary discussions and provide space for books that deserve it. Bookstagrammers are often motivated by feedback from their followers, whom they want to encourage to read more books.

Bookstagram was defined similarly by both literary reviewers and bookstagrammers. Although literary reviewers do not actively follow bookstagrammers, they are aware of its nature and show interest in the topic. Bookstagram informants defined it as a part of Instagram dedicated to book content, where individuals attempt to write reviews. Members of bookstagram include not only book influencers but also publishers, authors, and individual users following their profiles.

Informants identified several advantages of Instagram reviews, including honesty, as social media allows users to write anything, and authenticity, created by personal book assessments. The greater quantity of book reviews on Instagram was also mentioned, allowing readers to get an overview of book production and make better choices in their reading selection. Book influencers also know how to work well with their target audience, achieving better reach.

The popularity of bookstagram is explained by making reading a social activity, and books no longer end with just reading but continue through media coverage and discussion. Creating a book profile is also simple, it requires no specific knowledge and leads to a constant growth of the bookstagram community.

Almost all informants suggested that literary magazines should participate more in Instagram activities to gain new readers and increase awareness of their presence. Some fear what impact this might have on their content and values, although others believe they could work with their target audience as they wish without compromising their values. Literary reviewers also recognize the importance of social media and feel that certain changes should take place .

Neither bookstagrammers nor literary reviewers see an influence of bookstagram on the format of literary reviews. According to informants, the only connection and influence on literary magazines are through specific individuals who initially operated only on Instagram but now contribute to magazines with their reviews or in other ways. Literary reviewers no

longer view bookstagram as negatively as before, realizing that some book influencers write good posts, know how to engage with their audience, and that both sides could learn something from each other – bookstagrammers could learn to write better book reviews, and literary magazines could learn new ways to increase their reach through social media.

According to informants, book reviews in literary magazines have not changed, and they are not likely to change in the future due to tradition and the respect prevalent in the literary world. Instagrammers also did not notice a specific evolution of texts on Instagram, only new trends in formats and book content, such as videos or character cosplays.

I believe that the thesis has brought interesting insights that will support the connection between two worlds that are somewhat more similar than one might expect.

Seznam použitých zdrojů

Pramen

LEDNICKÁ, Karin. *Šikmý kostel*. Ostrava: Bílá vrána. 2020. ISBN 978-80-88362-00-5.

Literární recenze z českých periodik

- 1) DRAHOŇOVSKÁ, Kamila. *Přátelství posvěcené soli*. 2020. [online; cit. 2023-12-03] Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/clanek/43657-lednicka-karin-sikmy-kostel>
- 2) GILK, Erik. *Naivní kronika v přepychovém hávu*. *Tvar* – č. 15. 2020. s. 20.
- 3) NOVÁK, Radomil. *Osudy pod vrstvami uhelného prachu*. *Host* – č. 8. 2020. s. 62.

Knižní texty na Instagramu

- 1) Instagramový profil @barboramarsicek. 2021. [online; cit. 2023-12-03] Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CNS59VGLFlw/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
- 2) Instagramový profil @iwikovaknihovna. 2023. [online; cit. 2023-12-04] Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CzZHKf5r17N/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
- 3) Instagramový profil @kn1hogram. 2023. [online; cit. 2023-12-05] Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CnjfIGnLyTJ/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
- 4) Instagramový profil @cist_vzdy_a_vsude. 2023. [online; cit. 2023-12-05] Dostupné z: https://www.instagram.com/p/ComFR2qNN3k/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
- 5) Instagramový profil @bubi_knihomolka. 2023. [online; cit. 2023-12-04] Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CrQ-6b2I3ur/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
- 6) Instagramový profil @terezasliteraryescape. 2023. [online; cit. 2023-12-05] Dostupné z:

- https://www.instagram.com/p/Cw5OLqgtTul/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
- 7) Instagramový profil @knihy_na_matersky. 2023. [online; cit. 2023-12-03] Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/CyHFTGsrXOU/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
 - 8) Instagramový profil @andvejka17. 2022. [online; cit. 2023-12-03] Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/CIJtwiPKOI3/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
 - 9) Instagramový profil @spolu_s_polu. 2023. [online; cit. 2023-12-05] Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/CzJVeApMGau/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
 - 10) Instagramový profil @tady_je_stepancino. 2022. [online; cit. 2023-12-04] Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/Ch91yNXME79/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
 - 11) Instagramový profil @pavelakniha. 2023. [online; cit. 2023-12-03] Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/CtHmAwRL3zn/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
 - 12) Instagramový profil @kamilaliskova. 2023. [online; cit. 2023-12-05] Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/Cp-0QQjLc09/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
 - 13) Instagramový profil @romina_hrozna. 2023. [online; cit. 2023-12-15] Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/CoPv0ChLfxw/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
 - 14) Instagramový profil @ancees_kozinova. 2021. [online; cit. 2023-12-03] Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/CLR8hnirfAO/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==
 - 15) Instagramový profil @knihoholka_po_materske. 2023. [online; cit. 2023-12-06] Dostupné z:

https://www.instagram.com/p/CrfpUMEAqRn/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==

- 16) Instagramový profil @kristi_heklova. 2020. [online; cit. 2023-12-03] Dostupné z: https://www.instagram.com/p/B-IKIsUgPAH/?utm_source=ig_web_copy_link&igshid=MzRIODBiNWFIZA==

Použitá literatura

- 1) ALTHEIDE, David L. SNOW, Robert P. *Media logic*. California: Sage Publications, inc. 1979. ISBN 0-8039-1296-X.
- 2) BOLTER, Jay David. GRUSIN, Richard. *Remediation: Understanding New Media*. MIT Press. 2000. ISBN 0-262-02452-7.
- 3) CARVILL, Michelle, MACRAE, Ian. *Myths of Social Media: Dispel the Misconceptions and Master Social Media*, Kogan Page, Limited, 2022. ISBN 978-1-3986-0780-4.
- 4) CULLER, Jonathan. *Krátký úvod do literární teorie*. Brno: Host, 2015. ISBN 978-80-7491-233-7.
- 5) ECO, Umberto. *Meze interpretace*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0740-9.
- 6) FRYE, Northrop. *Anatomy of Criticism: Four essays*. Princeton University Press: Princeton. 1973. ISBN 0-691-01298-9
- 7) HALADA, Jan a OSVALDOVÁ, Barbora (ed.). *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2023. ISBN 978-80-246-5592-5.
- 8) HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.
- 9) JIRKŮ, Jan. *Žurnalistická profese 2.0*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4610-7.
- 10) LEAVER, Tama; HIGHFIELD, Tim; ABIDIN, Crystal. *Instagram: Visual social media cultures*. John Wiley & Sons, 2020. ISBN: 978-1-509-53440-1.
- 11) LISTER, Martin a další. *New media: a critical introduction*. London and New York: Taylor & Francis Group. 2009. ISBN 978-0-203-88482-9.

- 12) LOLLOK, Marek. *Kritika v pohybu: literární kritika a metakritika 90. let 20. století*. Brno: Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9416-1.
- 13) MCLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím. Extenze člověka*. Praha: Odeon. 1991. ISBN 80-207-0296-2.
- 14) NÜNNING, Ansgar; TRÁVNÍČEK, Jiří a HOLÝ, Jiří (ed.). *Lexikon teorie literatury a kultury*. Brno: Host, 2006. ISBN 80-7294-170-4.
- 15) PAVLÍČEK, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1742-1.
- 16) PIORECKÝ, Karel. *Česká literatura a nová média*. Praha: Academia, 2016. ISBN 978-80-200-2578-4.
- 17) SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Žurnalistika a komunikace*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9.
- 18) ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena (ed.). *V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*. Literární řada. Praha: Academia, 2014. ISBN 978-80-200-2410-7.
- 19) TOFFLER. Alvin. *The Third wave*. New York: William Marrow and company, inc. 1980. ISBN 0-688-03597-3.

Internetové zdroje

- 1) A2. *o nás*. [online; cit. 2023-10-30] Dostupné z: <https://www.advojka.cz/o-nas/index#intro>
- 2) AMI Digital. *Sociální sítě v roce 2022*. 2022 [online; cit. 2023-09-17] Dostupné z: <https://amidigital.cz/wp-content/uploads/2022/08/ami-digital-index-2022.pdf>
- 3) AMI Digital. *Sociální sítě v roce 2023*. 2023 [online; cit. 2023-09-17] Dostupné z: <https://amidigital.cz/index2023/>
- 4) BRONWEN, Thomas. *The #bookstagram: distributed reading in the social media age*. 2021. [online; cit. 2023-10-30] Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0388000121000048?via%3Dihub>
- 5) Brian. Socialbuddy. *How Long Can Instagram Reels Be? Maximum Length*

- Explained*. 2023. [online; cit. 2023-09-19] Dostupné z: <https://socialbuddy.com/how-long-can-instagram-reels-be/>
- 6) CROSBIE, Vin. *What is new media?* 2015. [online; cit. 2023-12-01] Dostupné z: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=Fd4oAAAsAAAAJ&citation_for_view=Fd4oAAAsAAAAJ:qjMakFHDy7sC
- 7) DIXON, Stacy Jo. *Global social networks ranked by number of users 2023*. 2023. Statista. [online; cit. 2023-09-17] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
- 8) DIXON, Stacy Jo. *Instagram: distribution of global audiences 2023, by age group*. 2023. Statista. [online; cit. 2023-09-17] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/325587/instagram-global-age-group/>
- 9) FEJFAROVÁ, Adéla. *Role knižních influencerů ve vztahu k nakladatelům, knihkupcům a čtenářům*. Diplomová práce, vedoucí Halada, Jan. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2022. [online; cit. 2023-09-12] Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/174494/120416028.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- 10) GEYSER, Werner. *What is Influencer Marketing? – The Ultimate Guide for 2023*. 2023. [online; cit. 2023-09-19] Dostupné z: <https://influencermarketinghub.com/influencer-marketing/>
- 11) H7O. *Kdo jsme*. [online; cit. 2023-10-24] Dostupné z: <https://www.h7o.cz/o-nas>
- 12) iLiteratura. *O projektu*. [online; cit. 2023-10-24] Dostupné z: <https://www.iliteratura.cz/o-projektu>
- 13) JAAKKOLA, Maarit. *From re-viewers to me-viewers: The #Bookstagram review sphere on Instagram and the uses of the perceived platform and genre affordances*. 2019. str. 2- [online; cit. 2023-09-22] Dostupné z: <https://web.s.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=ecb03474-1300-4d00-9078-bb435271a76e%40redis>
- 14) KLEMENT, Vítězslav. Mediaguru. *Marketákvů průvodce po sociálních sítích*:

- Instagram.* [online; cit. 2023-08-22] Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/03/marketakuv-pruvodce-po-socialnich-sitich-instagram/>
- 15) KOTRBA, Štěpán. *Jaká budou "nová" média a jací budou "noví" lidé.* 2004. [online; cit. 2023-12-01] Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/16745.html>
- 16) Luxor. *Hypotéza lásky.* 2023. [online; cit. 2023-10-25] Dostupné z: https://www.luxor.cz/v/1926036/hypoteza-lasky?gad=1&gclid=CjwKCAjws9ipBhB1EiwAccEi1GnDI4D87DDfkaGkmJ85daRGHchrpeU13hwRJB_igjJvw-YUZGp6iRoCDwUQAvD_BwE
- 17) MediaGuru.cz. *Influencer marketing je stále důležitější ve strategii značek.* 2023 [online; cit. 2023-09-15] Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2023/01/influencer-marketing-je-stale-dulezitejsi-ve-strategii-znacek/>
- 18) MediaGuru.cz. Mediální slovník. 2023 [online; cit. 2023-09-15] Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/slovník-a-mediatypy/slovník/klicova-slova/influencer-marketing/>
- 19) MediaGuru.cz. Mediální slovník. 2023 [online; cit. 2023-09-15] Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/slovník-a-mediatypy/slovník/klicova-slova/socialni-site-social-media/>
- 20) MediaGuru.cz. Mediální slovník. 2023 [online; cit. 2023-09-15] Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/slovník-a-mediatypy/slovník/klicova-slova/web-2-0/>
- 21) Meta. *Jak se zobrazují příspěvky na stránkách hashtagů na Instagramu.* 2023. [online; cit. 2023-09-18] Dostupné z: https://help.instagram.com/777754038986618/?helpref=related_articles
- 22) Meta. *Reels.* 2023. [online; cit. 2023-09-18] Dostupné z: https://help.instagram.com/270447560766967/?helpref=hc_fnav
- 23) Meta. *Rozlišení fotek sdílených na Instagramu.* 2023. [online; cit. 2023-09-18] Dostupné z: https://help.instagram.com/1631821640426723/?helpref=related_articles
- 24) REDDAN, Bronwyn. *Social reading cultures on BookTube, Bookstagram, and*

- BookTok*. 2022. str. 1-7. [online; cit. 2023-10-25] Dostupné z: <https://slav.vic.edu.au/index.php/Synergy/article/view/597/592>
- 25) SLADOVNÍKOVÁ, Eliška. *Na knihy youtuberů je škoda papíru, tvrdí knižní influencerka Lucie Zelinková*. 2022. [online; cit. 2023-09-18] Dostupné z: <https://media.fsv.cuni.cz/2022/11/15/na-knihy-youtuberu-je-skoda-papiru-tvrdi-knizni-influencerka-lucie-zelinkova/>
- 26) Statista Research Department. *Czechia: Instagram users 2018-2023*. 2023. Statista. [online; cit. 2023-09-17] Dostupné z: <https://www.statista.com/statistics/1024567/instagram-users-czechia/>
- 27) Stellar tech. *The complete guide to content formats and types on Instagram*. 2023. [online; cit. 2023-09-19] Dostupné z: <https://stellar.io/resources/influence-marketing-blog/guide-instagram-formats-content/>
- 28) SUMMA, Lucia. Socialbuddy. *A Guide to Instagram Character Limits*. 2023. [online; cit. 2023-09-19] Dostupné z: <https://socialbuddy.com/what-is-the-character-limit-on-instagram/>
- 29) Tvar. *Info a kontakty*. [online; cit. 2023-10-24] Dostupné z: <https://itvar.cz/info>
- 30) WEST, Chloe. Sproutsocial. *Instagram hashtags: How to find and use the best hashtags*. 2023. [online; cit. 2023-09-19] Dostupné z: <https://sproutsocial.com/insights/instagram-hashtags/#what>

Teze Diplomové práce

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Eliška Sladovnicková	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">27-03-2023 -1-</td> </tr> <tr> <td>Čj:</td> <td style="text-align: right;">Příloh:</td> </tr> <tr> <td>Přiděleno:</td> <td></td> </tr> </table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	27-03-2023 -1-	Čj:	Příloh:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		27-03-2023 -1-							
Čj:		Příloh:							
Přiděleno:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2021									
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 99699310@fsv.cuni.cz									
Studijní program/forma studia: Žurnalistika (prezenční)									
Název práce v češtině: Komparativní analýza knižních recenzí na sociální síti Instagram a v literárních časopisech									
Název práce v angličtině: Comparative analysis of book reviews on the social site Instagram and in literary magazines									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) ZS 2023/2024									
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Diplomová práce se bude zabývat novou podobou knižních recenzí na Instagramu, které stále přibývají a stávají se mezi uživateli více populární. Na českém trhu máme několik knižních influencerů, kteří ovlivňují své sledovatele ke koupi knih a jsou součástí komunity bookstagram. Autorka se zaměří na porovnání knižních recenzí na sociální síti Instagram a v literárních tištěných a internetových časopisech (Host a www.iliteratura.cz), kde bude zkoumat strukturu jazyka, obsah recenzí a média, které jsou publikovány spolu s recenzemi. Definiuje tak, jakou podobu mají knižní recenze na sociální síti Instagram a jak se liší od knižních recenzí v literárních časopisech. Zároveň vytvoří autorka rozhovory s literárními redaktory (např. Jan Němec – šéfredaktor časopisu Host) a bookstagramery a získá tak názory na toto téma od samotných tvůrců knižních recenzí. V teoretické části autorka popíše sociální síť Instagram, definuje podobu knižních recenzí a jejich historii, představí literární časopisy na české scéně a vysvětlí, co znamená být knižním influencerem. V praktické části provede autorka kvalitativní obsahovou analýzu několika vybraných knižních recenzí a pomocí rozhovorů s vybranými redaktory a bookstagramery rozebere fenomén bookstagram detailněji.									
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): Cílem práce je zjistit, jakou podobu mají knižní recenze na sociální síti Instagram a definovat, jak se knižní recenze na sociální síti liší od běžných knižních recenzí v literárních časopisech. Cílem je zjistit, jakou hodnotu představuje bookstagram pro publicistiku, jaký pohled na to mají profesionální literární redaktori.									
Výzkumné otázky: <ol style="list-style-type: none"> 1. Jakou podobu mají knižní recenze na sociální síti Instagram? 2. Jak se recenze na Instagramu a v literárních časopisech liší jazykově a obsahově? 3. Mají recenze nějakou strukturu? 4. S jakými dalšími médii recenze pracují? 5. Jakým způsobem jsou publikovány? 6. Kdo je autorem recenzí? 7. Probíhá interakce mezi čtenáři a autory recenzí? 8. Ovlivňuje Instagram podobu knižních recenzí v literárních časopisech? 9. Publikují bookstagrameri pouze na Instagram nebo i na jiné platformy? (Youtube, blog...) 10. Jaká je motivace bookstagramerů k publikaci knižních recenzí? 11. Publikují bookstagrameri i do literárních časopisů? 									

12. Jakým způsobem přispívají literární časopisy na sociální síť Instagram?
 13. Jsou literární redaktori součástí komunity bookstagram?

Hypotézy:

1. Na sociální síti Instagram mají knižní recenze jednoduchou jazykovou strukturu.
2. Pro sociální síť Instagram je mnohem důležitější podoba médií (fotografie, videa), než samotný text knižní recenze.
3. Literární redaktori nejsou součástí komunity bookstagram.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. Knižní recenze a literární kritika

Definuje podobu knižní recenze a popíše, jak se liší od literární kritiky. Zaznamená historický vývoj knižní recenze a její podobu dnes.

2. Sociální síť

Definuje sociální síť a jejich význam pro žurnalistiku. Zaměří se především na sociální síť Instagram, včetně její stručné historie a nástrojů, které usnadňují recenzentům práci.

3. Bookstagram

Definuje uživatelskou komunitu bookstagram a uvede několik aktivních uživatelů, které na této platformě vynikají. Popíše, jakými příspěvky zde přispívají a v jakých podobách se zde texty o knihách (recenze) vyskytují. Zaměří se jak na texty, tak i na vybraná videa o knihách.

4. Literární časopisy

Představí dva literární časopisy (Tvar a Host) a popíše jejich historii, vznik a vývoj. Zaměří se na typy článků, které časopisy obsahují a jejich podobu knižních recenzí. Představí rovněž několik autorů, kteří se věnují knižním recenzím, a instagramové profily daných literárních časopisů.

5. Komparativní analýza knižních recenzí

Bude vybrán vzorek několika vybraných knižních recenzí, které byly publikovány na sociální síti Instagram a v literárních časopisech. Na texty bude aplikována kvalitativní obsahová analýza a následně budou analýzy porovnány. Budou tak vymezeny hlavní prvky, v kterých se knižní recenze liší.

6. Podoba knižních recenzí dle tvůrců

Kapitola bude obsahovat rozhovory na téma bookstagram a podobu knižních recenzí v dnešní době. Otázky budou směřovány na podobu textu, médií a obsahu, vývoj knižních recenzí a jejich očekávanou budoucnost. Podkapitoly budou tvořeny rozhovory s jednotlivými uživateli bookstagramu a literárními redaktory.

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Časopis Host – knižní recenze publikovány v letech 2020-2023

Internetový časopis iliteratura – knižní recenze publikovány v letech 2020-2023

Instagram – knižní recenze publikovány v letech 2020-2023

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Kvantitativní obsahová analýza knižních recenzí na Instagramu a v časopisech Host a Tvar

Polostrukturované rozhovory s literárními redaktory a autory knižních recenzí na bookstagramu

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

- PAHL, Kate, J. ROWSELL, D. COLLIER, S. POOL, Z. RASOOL a T. TRZECÁK. *Living literacies: rethinking literacy research and practice through the everyday*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press, 2020, ISBN 978-0-262-53971-5.
 - Dílo se zabývá takzvanou „živou“ gramotností, kterou si tvoříme při běžných každodenních činnostech. Přístup živé gramotnosti podbízí k aktivismu a kreativitě.
- SEDLÁKOVÁ, Renáta. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.
 - Představuje základní principy výzkumu sociálních věd a uvádí výzkumné postupy, metody a techniky.
- PIORECKÝ, Karel. *Česká literatura a nová média*. Praha: Academia, 2016. Literární řada. ISBN 978-80-200-2578-4.

Zabývá se nástupem internetu v 90. letech 20. století a jakým způsobem ovlivnil šíření literatury.

Představuje také různé názory na témata, kterým se literární teoretici v dnešní době věnují.

- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.
 - Autor uvádí významné výzkumné plány, které jsou užívány v kvalitativním výzkumu, a zaměřuje se rovněž na způsoby sběru dat, jejich vyhodnocení i interpretaci. Jedná se tak o kompletní příručku zaměřující na kvalitativní výzkum.
- ŠIDÁKOVÁ FIALOVÁ, Alena, ed. V souřadnicích mnohosti: česká literatura první dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích. Praha: Academia, 2014. Literární řada. ISBN 978-80-200-2410-7.
 - Kniha pojednává o literárních dílech, která byla publikována v letech 2001–2010. Popisuje také podobu české literatury a knižního trhu v těchto letech.
- ŠIMEČEK, Zdeněk a Jiří TRÁVNÍČEK. Knihy kupovati--: dějiny knižního trhu v českých zemích. Praha: Academia, 2014. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-2404-6.
 - Kniha vypráví o proměnách knižního trhu a definuje, čím vším je český knižní trh utvářen. Vše uvádí v kulturním a historickém kontextu.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

- FEJFAROVÁ, Adéla. *Role knižních influencerů ve vztahu k nakladatelům, knihkupcům a čtenářům*. Praha, 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Halada, Jan.
- KUBECOVÁ, Veronika. *Knižní influencerství*. Brno, 2020. bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Miroslav BALAŠTÍK.

Datum / Podpis studenta/ky

2.3.2024

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

ŠEJKOVÁ JANA

2.3.24

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Otázky pro literární kritiky

Příloha č. 2: Otázky pro bookstagramery

Příloha č. 3: Rozhovor s Klárou Novákovou (@klariny.knihy) – 13. 11. 2023

Příloha č. 4: Rozhovor s Jakubem Pavlovským (@bookscalling) – 28. 11. 2023

Příloha č. 5: Rozhovor s Kryštofem Ederem – 23. 11. 2023

Příloha č. 6: Rozhovor s Michaelou Faktorovou (@rads_i_knihy) – 8. 12. 2023

Příloha č. 7: Rozhovor s Denisou Falešnickovou (@lapetitdeny) – 30. 11. 2023

Příloha č. 8: Rozhovor s Annou Fremrovou – 14. 11. 2023

Příloha č. 9: Rozhovor se Simonou Martínkovou Rackovou – 21. 11. 2023

Příloha č. 10: Rozhovor s Kamilou Drahoňovskou – 26. 11. 2023

Příloha č. 11: Rozhovor s Petrou Schwarzovou Žallmanovou – 4. 12. 2023

Příloha č. 12: Rozhovor se Sabinou Bobkovou (@knizni_pristaviste) – 15. 11. 2023

1. Otázky pro literární kritiky

Informace o autorovi

- 1) Jak dlouho se už věnujete psaním knižních recenzí?
- 2) Kde všude publikujete knižní recenze?
- 3) Co Vás motivuje k psaní knižních recenzí?
- 4) Jaké literární časopisy čtete?

Podoba knižní recenze

- 5) Má mít podle Vás knižní recenze určitou strukturu?
- 6) Rozlišujete kvalitu jiných recenzí?
- 7) Na co by se v knižní recenzi nemělo zapomínat?
- 8) Co by si z knižních recenzí měli čtenáři odnášet?

Bookstagram

- 9) Sdílíte na svých sociálních sítích Vaše knižní recenze?
- 10) Sledujete knižní profily na Instagramu?
- 11) Jaký máte názor na český bookstagram?

- 12) Jak byste definoval/a pojem bookstagram vlastními slovy?
- 13) Měli by se podle Vás literární časopisy začlenit do komunity bookstagram?

Budoucnost knižních recenzí

- 14) Má bookstagram vliv na podobu knižních recenzí v literárních časopisech?
- 15) Jak se proměňuje podoba knižních recenzí?
- 16) Bude se knižní recenze v příštích letech vyvíjet určitým směrem?

2. Otázky pro bookstagramery

Informace o bookstagramerovi

- 1) Jak dlouho se už věnujete psaním knižních recenzí?
- 2) Kde všude publikujete knižní recenze?
- 3) Co Vás motivuje k psaní knižních recenzí?
- 4) Čtete nějaké literární časopisy?

Podoba knižních recenzí/názorů na bookstagramu

- 5) Jaký typ příspěvků nejčastěji sdílíte na svém knižním profilu?
- 6) Má mít podle Vás knižní recenze určitou strukturu?
- 7) Rozlišujete kvalitu jiných recenzí?
- 8) Na co by se v knižní recenzi nemělo zapomínat?
- 9) Považujete texty na bookstagramu za knižní recenze?

Bookstagram

- 10) Proč si myslíte, že lidé publikují knižní recenze (názory) na Instagramu?
- 11) Proč sledujete knižní profily na Instagramu?
- 12) Nabízí knižní recenze na Instagramu něco jiného než ty v literárních časopisech?
- 13) Jak byste definoval/a pojem bookstagram vlastními slovy?
- 14) Kdo všechno jsou členové komunity bookstagram?
- 15) Může být bookstagramerem kdokoliv?
- 16) Měli by se podle Vás literární časopisy začlenit do komunity bookstagram?

Budoucnost knižních recenzí

17) Jak se proměňuje podoba knižních recenzí?

18) Má bookstagram vliv na podobu knižních recenzí v literárních časopisech?

3. Rozhovor s Klárou Novákovou (@klariny.knihy) – 13. 11. 2023

1) Jak dlouho se věnuješ psaní knižních recenzí?

Začala jsem s tím, když mi bylo okolo 13, takže už je to takových 11 let.

2) Řekla bys, že se proměnila podoba tvých příspěvků za tu dobu?

Člověk píše jinak, když je mu 14 a když mu je téměř 25, ale myslím si, že se spíš vyvinuly knížky, co čtu. Protože když jsem byla mladší a začínala jsem s knižními recenzemi, tak to byly knížky žánrově Young adult nebo dívčí romány. Teď je to převážně současná a česká beletrie, Young adult už v podstatě vůbec nečtu. Takže tohle se hodně vyvinulo.

3) Kde všude publikuješ knižní recenze?

Nejčastěji na Instagramu. Pár recenzí se mi podařilo publikovat třeba na Novinkách, když jsem tam pracovala, anebo mi něco vyšlo na H7O a v Hostu, ale primárně to je Instagram.

4) Dívala jsem se, že si měla i blog. Tam už ale nejsi aktivní a mě by zajímalo proč?

Doba se vyvíjí, a tak valná většina věcí se přesouvá na sociální sítě. Blogy už nejsou tak populární jako když se s nimi začínalo a když jsem já začala psát na knižní blog, tak jich bylo hrozně moc. V podstatě nebyly žádné Youtube, nic takového, všichni se primárně soustředili na blogy. Postupem času ale i lidé, co třeba čtou knižní recenze, tak spíš se na ně koukají, než je čtou, takže ten blog celkově upadl.

5) Jaký typ příspěvku nejčastěji publikuješ?

No řekla bych že asi ty knižní recenze, ale spíše video recenze, protože já vždycky napíšu, nechci říct úplně recenzi, ale prostě minirecenzi na tu knížku, nějaký svůj názor. Zároveň s ní publikuji video, kde mluvím o té knížce, mám to teď i otitulkované. Takže je to kombinace fotky, příspěvku, a hlavně toho videa, které je tam to primární.

6) Takže ti přijde, že video funguje nejlépe z hlediska toho dosahu?

Jo, určitě. Video už jenom tím, že se vlastně publikuje v těch Instagramových reels, na které

se hodně cílí, i Instagram na ně hodně cílí. Protože i přesto byl Instagram primárně fotoaplikace, tak teď hodně cílí na to video. Ta doba se posouvá, takže i ty reels mají největší dosahy.

7) Omezuje tě menší počet znaků na Instagramu?

Omezuje mě to docela. Někdy bych potřebovala se k té knížce vyjádřit trochu víc a když je to knížka, která se mi velmi líbí, tak bych na ni hodně ráda pěla ódy mnohem více, než nakonec můžu v tom příspěvku. Několikrát se mi to stalo, musí se to pak zkracovat a je to samozřejmě na úkor toho názoru.

8) Co tě nejvíc motivuje ke sdílení knižních recenzí?

Asi lidi, protože největší radost mi dělá, když se mi někdo ozve a řekne: „Tuhle knížku jsem si přečetla na základě tvého doporučení nebo tahle knížka se mi líbila, děkuju moc za to.“ Já často opakuji, že sice se strašně tvrdí, že mladí lidé nečtou, ale co já vidím, tak čím dál více mladých lidí čte. Čím dál více lidí si zakládá Instagram, aby šířili lásku ke knihám. Jsou to čím dál mladší lidé, kterým je jedenáct nebo dvanáct let a myslím si, že na tom nejsme zas tak špatně, jak někteří lidé tvrdí.

9) Sdílíš na svém profilu i kousky ze svého osobního života?

Ano. Je to proto, že i já sama ráda vidím, kdo je za tím knižním účtem. Víím, že spoustu lidí to má tak, že knížky má rádo, ale není to hlavní náplň jejich života nebo může to být hlavní, ale mají nějaké další náplně. Mám hrozně ráda, když vidím za tím profilem i toho člověka, co má rád, třeba má rád zpívání nebo ho baví filmy a seriály. Já si potom připadám blíž tomu člověku, takže i z toho důvodu to sdílím i já sama. Já ty klariny.knihy už dávno nemám jenom jako knižní účet, protože tam ráda sdílím i svoje radosti a strasti z toho každodenního života. I tohle má odezvu, kdyby to nemělo odezvu, tak si řeknu, že to ty lidi to asi otravuje, a tak to dělat nebudu.

10) Máš už u knižních recenzí nastavenou určitou strukturu a věnuješ se ji nebo je ta recenze pokaždé úplně jiná?

Trošku strukturu mám. Nemůžu říct, že bych to měla extrémně promyšlené, jak přesně to má být napsané. Co se týče toho psaného příspěvku, tak většinou to mám tak, že na začátku řeknu, že jsem se na tu knížku dlouho těšila nebo že dlouho byla pro mě očekávaná nebo naopak že jsem třeba vůbec nevěděla, o co jde. Potom ta prostřední část je nějaké přiblížení toho děje, bez spoilerů, jenom o čem ta knížka je. To poslední je názor na knížku. Je tam

opravdu omezený počet znaků, takže nejde jít vyloženě do hloubky. I proto je dobré to video, protože tam jde jít více do hloubky a více rozebrat. Já se ráda vyjadřuji ke stylu psaní autorů, které mi sednou nebo nesednou, takže to tam víc rozebírám. Je to ale velmi podobné jako ta psaná část.

11) Jsou i nějaká jiná témata, kterým se často v těch knižních recenzích věnuješ?

Spíš těm tématům. Já třeba obecně mám ráda témata ze života, témata z rodiny a čtu spíše smutnější knížky než vtipnější, ale mám ráda téma, které se zdá zdánlivě obyčejné, ale autor to pojme jinak. Když je třeba vztah mezi matkou a dcerou, to je třeba téma, které mě v knížkách velmi zajímá, jakým způsobem ho pojmu ostatní autoři nebo autorky. To pak v té videorecenzi více rozebírám, jak to bylo zajímavě pojaté, nechci říct dobře nebo špatně, protože každý to pojme nějak jinak a třeba to bylo podobně pojaté jako u nějakého dalšího autora nebo to naopak bylo něco úplně jiného.

12) Takže se v podstatě snažíš zasadit knihu do kontextu?

Snažím se, ale já se vážně nechci stylizovat do žádného odborníka, to fakt nejsem.

13) Rozlišuješ kvalitu jiných recenzí na Instagramu?

Jasně. Člověk už má za tu dobu rozhled mezi lidmi a ví, jak kdo píše. Někdy se stane to, že si řeknu, že ta recenze mi vlastně nic moc nedala a jsou v ní třeba i gramatické chyby. Tam je to jednoduché, když se vám ty knižní recenze nelíbí, tak toho člověka nesledujete. Takže já asi spíš kolem sebe mám utvořenou bublinu lidí, u kterých vím, že se na jejich knižní názor můžu spolehnout.

14) Na co myslíš, že by se v knižní recenzi nemělo zapomínat?

Myslím, že to nejdůležitější, co lidé očekávají od knižního instagramera, je ten názor. Nezasekávat se na tom tématu, nezasekávat se na tom, o čem ta kniha je, samozřejmě je to důležité, ale myslím si, že to primární, co vlastně ten instagramer nebo recenzent má předat tomu čtenáři, je to, jak se mu to líbilo. Jedná se o ten osobní prožitek z knížky, jestli se mu to četlo dobře, špatně, jestli u toho brečel nebo jestli chtěl s tou knížkou hodit o zeď. Tohle je to nejzajímavější pro ty lidi, aby si tu knížku pořídili.

15) Čteš nějaké literární časopisy?

Já bych velice ráda. Čas od času se podívám do Hostu. Taky jsem četla dost článků ke své diplomce z literárních časopisů, ale není to tak, že bych je pravidelně četla.

16) Proč je nečteš?

Z časových důvodů především, ale je to i z toho důvodu, že už nejsem tolik zvyklá číst tisk a časopisy. Já jsem zvyklá si všechny věci vyhledávat na internetu a není to pro mě úplně komfortní jít někam a koupit si ten časopis, i přestože je to super. Je to to samé jako knížky, jdete a koupíte si knížku. Já nemám ráda e-knihy, moc tomu neholduji, ale v tomhle případě je to pro mě jednodušší na internetu.

17) Považuješ texty na bookstagramu za knižní recenze?

Nepovažuji. Já si myslím, že s tímto názorem bude se mnou valná většina lidí, co tvoří na Instagramu, souznit. I přestože vyšlo více článků, kde nás kritizovali, že se stylizujeme do nějakých odborných knižních recenzentů. My to nebereme tak, že jsme vystudovaní knižní recenzenti a víme všechno o všem. My to děláme z toho důvodu, že máme rádi knížky a rádi šíříme tu lásku dál. Rádi doporučíme knížku, když se nám líbila. Něco o ní napíšeme, něco o ní řekneme a třeba se někdy povede, že přesvědčíme jednoho, dva lidi, aby si tu knížku přečetli. To je to hlavní poslání včetně sdílení té lásky. Není to, abychom vytlačili knižní kritiky, o to se vůbec nesnažím. Já vím, že to není nic odborného, vyloženě tam sdílím svůj názor, je to můj pocit z té knížky a je autentický.

18) Nabízí knižní recenze na Instagramu něco jiného než ty v literárních časopisech?

Asi hlavně autentičnost. Tam je to proto, že knižní recenze mají nějaký styl, který musí být napsaný a mají něco, co se tam musí zmínit a tak dále. Knižní recenze mají osobní názor hodně umírněný oproti recenzím na Instagramu. Na Instagram si můžeme dovolit napsat úplně cokoli svými slovy.

19) Jak bys definovala pojem bookstagram vlastními slovy?

Je to knižní Instagram, který vlastní někdo, kdo miluje knížky a rád tu zálibu šíří dál.

20) Může být podle tebe bookstagramerem úplně kdokoliv?

To je těžká otázka, je to tak 50 na 50. Přikláním se spíš k tomu, že ano, ale zároveň v dnešní době vzniká strašně moc Instagramů, což mě zároveň těší, ale je už hrozně těžké se mezi těmi Instagramy profilovat. Takže musí určitým způsobem vyčnívat. Já měla to štěstí v tom, že jsem s tím instagramem začínala, když to ještě nebylo tak rozšířené. Bylo to asi před těmi 9 lety a v té době jich ještě tolik nebylo. Přeci jenom by to nějakou strukturu mít mělo nebo

základní gramatická pravidla by se tam dodržovat měly a když to někdo nedodržuje, tak to není nejlepší. Přikláním se k tomu, že ano, ale musí zároveň brát v potaz tyhle základní věci jako gramatika, vyjadřování nějakého názoru, aby to nebylo vulgární, ale to jsou obecné věci.

21) Jak nahlížíš na různé spolupráce mezi bookstagramery a nakladateli?

Za mě je to super věc. Já sama mám s různými vydavateli a knihkupectvími spolupráci. Nevidím na tom nic špatného. Musí se tam dodržovat určité termíny, na to jsem hodně špatná, to se přiznám, nestíhám to tolik, jak bych měla, ale myslím si, že je to fajn, protože mě se třeba ještě nestalo, že by mi nějaký nakladatel nebo kdokoliv s kým mám spolupráci řekl, že tu recenzi nemůžu vydat, když je špatná. Nestalo se mi to. I špatná reklama je reklama.

22) Myslíš, že by se do toho Instagramu měly začlenit i literární časopisy?

Já si myslím, že by klidně mohly. Mohly by tím nachytat další čtenáře, kteří třeba neví o tom, že existují literární časopisy. Já chápu, že se tomu třeba přičí, protože se jedná o sociální síť. Pojd'me se na to podívat, ony jsou v mnoha ohledech problematické. V některých ohledech jsou ale super a dokážou otevřít dveře a dokážou se dostat mezi jinou sortu lidí, kteří by třeba o existenci literárních časopisů ani nevěděli.

23) Myslíš, že knižní recenze nebo názory na Instagramu se určitým způsobem vyvinuly?

Já si myslím, že spíš ty formáty se někam vyvíjí. Nemyslím, si, že ten obsah recenzí, protože každý tu recenzi píše jiným způsobem. Někdo tam píše vyloženě jenom svůj názor, někdo tam píše jenom o čem ta kniha je a na dva řádky svůj názor. Lidí ale přecházejí na video nebo do podcastové formy nebo využívají grafiku k recenzím. Takže spíš v těch formátech se to vyvíjí.

24) Na Instagramu máš přes 10 tisíc sledujících, řekla bys o sobě, že jsi knižní influencer?

Ne. Já se tomu strašně vyhýbám. Já si myslím, že to slovo influencer má spíš negativní konotace a já nechci, aby s tím byla spojována. Já se do ničeho takového nestylizuji, samozřejmě mě potěší, když mě někdo někde pozná, potěší mě, když mi někdo napíše, cokoliv, za to jsem strašně ráda. Ale já se beru spíš jako knižní nadšenec. Počet sledujících je podle mě hrozná náhoda a jenom to, že jsem s tím začala brzo, ale jako knižní influencer

se moc necítím. Maximalně jediné co, tak že jsem třeba ovlivnila více lidí v tom, aby si přečetli Malý život, to se myslím povedlo, ale jinak jako influencer ne. Protože v dnešní době, když se řekne influencer, tak 90 % lidí řekne: „Fuj, influencer to je jenom člověk, co nic nedělá a má jenom spolupráce.“ Nechci tím být. Já mám spoustu dalších věcí, kterým se věnuji a tohle je vyloženě moje zábava a záliba. Dělán to ráda, ale nechtěla bych se stylizovat do něčeho jako knižní influencer.

4. Rozhovor s Jakubem Pavlovským (@bookscalling) – 28. 11. 2023

1) Jak dlouho se už věnuješ psaním knižních recenzí na Instagramu?

Podle mě jsem žádnou knižní recenzi nenapsal, považuji to spíše za hodnocení knihy. Profil jsem si ale založil v roce 2014 a je to tak skoro deset let, co něco píšu o knihách.

2) Co nejčastěji publikuješ na Instagramu?

Nejčastěji to je buď kniha nebo já s knihou. Výjimečně je tam něco jiného, takových deset procent obsahuje třeba záběry z dovolené, z knihkupectví, ale to jsou také knihy, takže to se nepočítá.

3) Když nepovažuješ texty, co tam dáváš, ze knižní recenze. Co bys tedy řekl, že to je?

Já bych řekl, že to je spíš dojemové zhodnocení knihy na krátkém prostoru, vystižení toho hlavního, co se v té knize děje a nějaké nalákání. Většina toho, co tam píšu já, je pozitivní, protože negativní tam dávat nechci. Je to tedy zhodnocení nebo dojem, ale rozhodně to není recenze.

4) Proč tam nechceš dávat negativní recenze?

Protože nechci dávat prostor špatným knihám. Radši ten prostor využiji na něco pozitivního. Řekl jsem si dřív, že už to nemá cenu a nechávám to na jiných jako je třeba Štěpánka (@tady_je_stepancino). Ta se nebojí, což je fajn, zase to odrazuje a ušetří od nákupu nebo to zaujme jiným způsobem. Má to svoje místo, protože taková jako ona nejsou mezi Instagramery. Mám ale pocit, že tam nemusím dávat to, co se mi nelíbilo. Jsem spíš pozitivně laděn, tak je to vidět i na profilu.

5) Omezuje tě ten počet znaků na Instagramu?

Já na Instagramu asi ani nemám tendenci psát něco delšího. Mám zafixováno, že Instagram je hlavně vizuální médium, a tak jde hlavně o to, jak vypadají fotky. Aby bylo všem jasné,

co na té fotce je, tak k tomu přiložím krátký text. Není to podle mě platforma na sdílení dlouhých textů. Ale čím dál více se to tam objevuje, protože na TikToku už není žádný prostor pro text a na Facebook už mladí nechodí, a tak je to nějaký střet mezi generacemi.

6) Co tě nejvíc motivuje k publikování na Instagramu?

Mě baví dělat jakéhosi kurátora toho, co všechno vychází a doporučovat a poukazovat na knihy, které si to podle mě zaslouží, jsou dobré nebo něčím zajímavější a jiné. Často to jsou knihy, které jsou vidět i jinde, ale občas se mi podaří tam dát i něco, co tolik prostoru nemá, například knihy z menších nakladatelství nebo nějaká zapomenutá kniha.

7) Mají ty příspěvky nebo zhodnocení knih nějakou strukturu?

Asi to je po každé jiné. To, co je stejné, tak je asi délka, to je asi jeden rozsah. Vždy se snažím v pár větách vystihnout tu podstatu knihy, nepíšu tam ale anotaci, protože tu si mohou najít. Spíš vybírám to podstatné, co mě zaujalo. Tak to popisuji velice stručně a snad úderně. Je to taková delší verze věty „To se mi líbilo.“ nebo „Bylo to dobré.“, protože to by bylo jinak hodně málo.

8) Rozlišuješ kvalitu příspěvků na Instagramu? Kdo píše dobré hodnocení nebo špatné?

Sleduji málo lidí a ty, které sleduji, tak si myslím, že jsou dobří.

9) Proč jsou pro tebe dobří?

Jsou dobří tím, že čtou knihy, které mě jsou blízké. Takže žánrově čtou něco podobného tomu, co by mě také zaujalo a skvěle tak pokrývají danou oblast. Nesleduji lidi, kteří čtou Young Adult, protože mě to nezajímá. Sleduji naopak lidi, kteří čtou současnou českou literaturu, dobré překladovky, případně dětskou literaturu. Jde tedy spíš o to, co já osobně preferuji a pak mi ani nejde o to, jestli je ten text k fotce super dlouhý nebo krátký. Až poté se podívám, jestli to je kniha, kterou jsem četl a chci si porovnat dojmy nebo se podívat, jak to vidí ostatní. Občas čtu i komentáře, jak to vidí čtenáři a pokud je to kniha, kterou se chystám číst, tak se rovnou podívám, jestli to má cenu nebo ne.

10) Jaké hlavní důvody jsou pro tebe, že to na Instagramu nejsou knižní recenze?

Myslím si, že to neodpovídá žánru recenzi, což má být odbornější pohled a víc do kontextu zasazené hodnocení. Na Instagramu je to moc subjektivní a neformální vyjádření. K recenzím to má daleko. Když se podíváme na oficiální charakteristiku, tak to vůbec

neodpovídá.

11) Čteš nějaké literární časopisy?

Čtu Tvar, časopis Host, A2 a občas se podívám i na Revue Prostor, který vychází zřídka. Čtu i online časopisy jako iLiteraturu, H7O nebo Aktuálně.cz a Idnes.cz, kde mají občas taky nějakou recenzi.

12) Myslíš, že by bookstagram mohl mít vliv na podobu knižních recenzí v literárních časopisech?

Nějaké propojení tam určitě je, protože spousta bookstagramerů začalo tím, že dávali jen fotky na Instagram, postupně zjistili, že by v tom mohli pokračovat nějak jinak a dost z nich právě začalo studovat bohemistiku nebo pracovat pro nějaké nakladatelství. Přesah tam tedy určitě je. I já jsem začal na Instagramu a pak jsem se dostal dál. Tím pádem si myslím, že bookstagrameři jsou i na té druhé straně. Nevím, jestli přímo jako recenzenti, teď si nevybavím konkrétní příklad, že by někdo psal i na Instagram i do tisku. Ovlivňuje tedy jedině tím, že bookstagrameři pronikli více do literárního světa.

Zase si nefandím, ani nám, bookstagramerům, že bychom ovlivňovali podobu literární kritiky, to si myslím, že určitě ne. Spíš se tomu kritici vysmívají, jakože o čem to píšou a co to čtou, jako třeba tu Young Adult literaturu, což nikoho v té sféře neuchvátí. Pak už zanevrou nad celým tím světem a už to vnímají, že to je na jedno brdo, což není, jsou tam výjimky. Možná spíš naopak, zase nevím, kolik bookstagramerů čte literární časopisy, někdo se snaží, protože mají pocit, že to patří do toho know-how, což je fajn, ale pořád to jsou trochu odlišné světy. Je snaha to propojovat, i já jsem to zkoušel, měli jsme různá setkání s recenzenty, bookstagramery a nakladateli, všichni jsou pro, ale k ničemu pak většinou nedošlo. Navrhovali jsme, aby se zkušený recenzent sešel s bookstagramerem a dal jim školení nebo kurz na psaní recenzí, aby to bylo dobré, ale to taky nakonec neproběhlo.

13) Ty si neuvažoval, že bys někam psal recenze?

Já jsem občas psal do časopisu Lógr, který jsem v minulosti vedl, ale zjistil jsem, že mě konkrétně recenze tolik nebaví. Pak jsem napsal do časopisu Host jednu nebo dvě a spíše se teprve rozjíždím, akorát píšu na Slovensko. Recenzentů je podle mě docela dost, a tak podle mě nejsou potřeba další.

14) Je něco, co by ve tvých příspěvcích o knihách nemělo chybět?

Můj hashtag, ten tam nikdy nechybí. Snažím se to po sobě přečíst, abych tam neměl chyby, ale asi tam není nic zásadního, že tam musí být něco jako hodnocení v číslech. V podstatě může být každý příspěvek úplně jiný. Ani ten rozsah nemusí být stejný.

15) Nabízí knižní recenze nebo příspěvky na Instagramu něco jiného než ty v literárních časopisech?

Určitě osobní dojem. I osobnosti recenzentů se v běžných recenzích nějakým způsobem vždy ukážou, což je otázka, jestli je to dobře nebo je to chyba. V literárních časopisech by to nemělo být psáno tak, že ta kniha nebyla pro tebe, což si právě můžeš dovolit na tom Instagramu. Velká výhoda je, že jsou ty příspěvky psané lidštěji pro víc lidí, protože dost lidí má právě předsudky vůči literárním časopisům a myslí si, že by recenzím nerozuměli, což není vůbec pravda. Myslím si, že výhoda je to, že se to dostane mezi více lidí, je to psané přátelštější češtinou a je tam ten důraz na osobní dojem. Hlavně sleduješ své oblíbené instagramery, a tak víš, jak se vyjadřují, víš, co rádi dělají, nejen to, co čtou, ale víš i co se děje v jejich životě. I podle toho si můžeš najít oblíbence, kteří ti jsou sympatičtí názory. To je ta přidaná hodnota, že s každým dalším příspěvkem se tam ten člověk promítne. To v recenzích moc nejde. Pokud tedy nemáš oblíbeného recenzenta a nevíš, jak píše a čteš jeho recenze pravidelně. Tam taky asi najdeš nějaké požitko, ale v recenzi by to nemělo být tak osobní. To pak může ve finále pomoci při výběru běžným čtenářům. Protože recenze jsou spíše psané pro autory, nakladatele a další recenzenty jako nějaké kritiky do budoucna.

16) Jak bys definoval pojem bookstagram vlastními slovy?

Mohl by to být profil, na kterém uživatelé najdou tipy na knihy a přehledku toho, co vychází.

17) Řekl bys o sobě, že jsi knižní influencer?

To jsem říkával, a dokonce i jiní to o mě říkali. Asi jsem, nedá se s tím nic dělat. Býval jsem větší influencer nebo aktivnější, co se týče komunity. Účastnil jsem se různých setkání, merend a jiných akcí od nakladatelství. To už se v posledních letech neděje, nějak jsem z toho vyrostl, ale doporučuji knihy, takže asi ano.

18) Je podle tebe bookstagram více o té komunitě nebo více o tipech na knihy?

Bylo by hezké říct, že je to komunita, což asi je, jenom už do ní tolik nepatřím jako dřív, dobrovolně. Už jsem z toho trochu vykročil, protože jsem začal dělat jiné věci v rámci literatury. Měl jsem pocit, že i to hodnocení, že jsem jenom bookstagramer, mi nestačilo. Chtěl jsem něco víc. Byl to super začátek a jsem svému profilu velmi vděčný za různé

možnosti, kam mě navedl, ale chce to jít dál, abych nezapřel. Nemůžu dělat deset let jenom knižního influencera. Člověk se přirozeně posune.

19) Myslíš, že tím bookstagramerem může být kdokoliv?

Bohužel ano. Je to tak a některé profily jsou až děsivé.

20) Čím jsou děsivé?

Kvalitou nejen fotek, ale i těmi komentáři. I tím, co čtou, protože to jsou věci, které podle mě za to nestojí. Teď to asi zní nadřazeně, že hodnotím, co kdo čte, což bych neměl. Samozřejmě každá kniha má svého čtenáře, nic proti tomu, ale spíš by se měl dát prostor jiným zajímavějším titulům než zase další romantárně. To si myslím, že je zbytečné zahlcování. Samozřejmě má to fanoušky a fanynky, ale myslím si, že to není nutné. Teď asi mluvím trochu jako recenzenti, že by se měla recenzovat jenom hodnotnější literatura, na čemž asi něco bude. Na Instagram si ale můžeš dát co chceš, a tak to i vypadá. Bookstagramerů je tak čím dál víc, pamatuji si, jak nás byla hrstka a teď už nás je několik stovek.

21) Čím myslíš, že to je, že jich je tolik?

Máme zejména hodně čtenářek, čtenářů je na Instagramu méně. Muži asi nemají úplně potřebu sdílet dojmy ze čtení, na to třeba jednou někdo přijde, proč tomu je. Je to ale velmi snadné, Instagramový účet máš raz dva a vyfotit to v nějaké kvalitě zvládne také každý.

22) Myslíš, že je snadné se na Instagramu prosadit?

Je to horší, jsi jedna z mnoha, a tak musíš přijít s něčím skvělým, třeba jako ta Štěpánka. Taky začala později a je jiná tím, že je až děsivě upřímná. Přijít s něčím takovým jako Young Adult bookstagramerka je asi zbytečné. Těch je záplava, to pak musí být něco nového, jak do toho někdo maluje nebo se strojí do postav z knih, ale to už taky není žádný objev. Je nutné přijít s něčím neotřelým, což je čím dál těžší.

23) Myslíš, že by se literární časopisy měly víc začlenit do komunity bookstagram?

Já mám pocit, že se začleňují, jak nejvíce můžou. Mají tam ale nastavené hranice a jde asi spíš o lidskou kapacitu. Oni by asi byli víc na Instagramu a sítích, kdyby na to měli čas. Ten čas, který na to mají, ale věnují obsahu čísel a už jim nezbývá nic navíc. Ne všechny literární časopisy v Česku mají někoho, kdo se jim stará o marketing, natož o sociální sítě. Když běžnému čtenáři řekneš název literárního časopisu, tak neví. Když už ten čas mají, tak si buď

uvědomují tu důležitost, tak se o to starají, anebo tam přidají něco narychlo, což nemusí být tak hezké. I tak je dobré se tomu věnovat, protože uživatelé je pak mohou označovat ve svých příspěvcích a propojovat to.

24) Proměnila se podoba příspěvků za tu dobu, co píšeš na Instagramu?

Ano určitě dost, snad k lepšímu. Minimálně jsou kvalitnější fotky, ve kterých už nejsou typická zátiší jako deka nebo svíčky. Fotky jsou teď reálnější a kvalita toho textu se asi taky nějak posunula, ale to přesně nevím. Vypadá to, že trendy se mění.

25) Jaké jsou teď trendy?

Teď bych řekl, že je to minimalističtější. Celkově se to pročistilo, a i na fotkách není tolik rušivých věcí, které by upozadily knihu. Ale jsou také profily, které mají jedno konkrétní zátiší a dají tam všechny knihy. Když se na to potom podíváš, tak tě zabolí oči a ani nevíš, co tam je. Je to zahlcené různým nepořádkem a pak ta kniha není ani vidět. Takže asi ano, určitě se to posunulo.

26) Myslíš si, že by v budoucnu mohly být na Instagramu kvalitní recenze?

Ano, prostor tam je. Jak jsem říkal, na Instagramu se objevuje víc a víc textu, ta platforma na to připravená je a lidem už nevadí číst delší texty. Je otázka, proč nedávají i literární časopisy texty na Instagram, když už to mají na webu? Asi jde o to, jestli se to tam vejde, když je omezený počet znaků, který není veliký. Do příspěvků se potom nedá dát celá recenze, protože by se to rozsekalo a muselo by to být titěrné.

Ale některé časopisy mají rubriky, třeba Host má nově Rozečteno, tak to by se tam vešlo, nebo Tvar má Horké párky, tak ten odstavec by se tam taky vešel. Jinak je to dost dlouhé.

27) Proč vůbec lidé na Instagramu publikují knižní příspěvky?

Asi jenom proto, že se rozhodli pro tuhle platformu a fotí tam knihy a mají k tomu co napsat. Není v tom nějaký velký důvod. Blogy už jsou mrtvé, tam už nikdo nic nedává a mnoho bookstagramů jsou bývalí blogeři, takže postupně se naučili zkracovat svoje blogy. Je to platforma, kde můžou být jejich příspěvky čteny. Na Facebook dávám to stejné, jenom to trochu upravím, ať to není tak Instagramové a smažu hashtagy, ale ta odezva je úplně minimální.

5. Rozhovor s Kryštofem Ederem – 23. 11. 2023

1) Jak dlouho se už věnujete psaní knižních recenzí?

Myslím, že tak od roku 2016.

2) Kde všude publikujete knižní recenze?

V časopisu Host a na serveru České televize Art, tam publikuji pod jménem Daniel Mukner.

3) Proč jste nepoužil své jméno?

Na začátku jsem pocíval jistý ostych. Táhne se to se mnou déle, než jsem původně zamýšlel.

Když jsem začal psát recenze, tak to byl spíše pokus a ani jsem neočekával, že to vyjde. Bylo mi teprve kolem dvaceti a přišlo mi, že do toho ani tolik nevidím, aby to bylo možné něco smysluplného zveřejnit nebo v tom prostředí působit, tak jsem tam zpočátku nechtěl vystupovat pod vlastním jménem.

4) Jak jste se tedy dostal k psaní knižních recenzí?

Napsal jsem na server iLiteratura.cz, kde jsem začínal. Sledoval jsem českou prózu a z toho důvodu jsem začal psát – pro tento zájem jsem nenašel uplatnění ve studijním programu, protože jsem studoval bohemistiku a pak komparatistiku, kde se současné české literatuře nevěnuje v podstatě žádný prostor. Řekl jsem si, proč číst ty knihy jenom tak a proč bych to nemohl nějak užít. Napsal jsem email redaktorce iLiteratury a s tou jsem se domluvil, že to vyzkouším.

5) Co Vás nejvíce motivuje k psaní knižních recenzí?

V poslední době je to nějaká potřeba být u živého literárního dění. Nemyslím si, že to je potřeba v tom smyslu, abych u toho byl já, moje osoba, ale nějak mě to začalo bavit. Probíhají diskuse, do kterých chci vstupovat i víc než z pouhé čtenářské pozice.

Zároveň ale otevřeně říkám, že vím, že kdybych přestal psát recenze, tak literární svět o moc nepříjde. Já tu svoji pozici beru jako víceméně servisní. Nemám žádný literárněkritický program nebo teze, které bych sledoval. Je to spíše fascinací než potřebou něco sdělit.

1) Jaké literární časopisy čtete?

Host, A2 a pak čtu nepravidelně Tvar, občas si pořizuji Souvislosti a čtu recenze i na internetu. Občas iLiteraturu a sleduji většinu recenzí, co vychází na Aktuálně, Seznam zprávy a Alarm, kde je podle mě dobrá kulturní rubrika.

2) Má mít podle Vás knižní recenze určitou strukturu?

Bavíme se o recenzích nebo spíše o kritikách?

3) Můžete se vyjádřit k oběma.

Zkusím to tedy formulovat. Začnu s rozdílem mezi recenzí a kritikou. Jednak délka, recenze bývá kratší, kritika delší, což je vidět i v Hostu. Myslím si, že ten, kdo píše literární kritiky, tak by měl sledovat nějaké vyšší zájmy než jenom zhodnotit, jestli je ta kniha dobrá nebo špatná, případně ji zařadit do kontextu. Recenze je podle mě více servisní, proto i já trvám na tom, že jsem literární recenzent, a ne literární kritik, právě proto, že plním spíš tu servisní úlohu. Zatímco když si vezmu Evu Klíčovou, tak za jejím psaním je něco dalšího, k čemu ona ty texty vztahuje a nejde čistě po dojmu, ale snaží se to vztáhnout k širšímu kontextu, ať už estetickému nebo třeba v jejím případě ke společenskopolitickému. Myslím si, že právě tato snaha, jít trochu dál s knihou, prodloužit její působení právě v tom smyslu, co to znamená, že kniha vznikla a co to může ztělesňovat nebo jaké trendy to může ztělesňovat a prohlubovat, dělá literárněkritický výkon.

4) A má tedy knižní recenze určitou strukturu?

To si myslím, že ne. Naopak bych považoval za žádoucí zkoušet ke knihám přistupovat i s jinými mistry než informace o autorovi a autorce, shrnutí děje, líbí nelíbí a tak dále. Myslím si, že to je dané tím, že je to literární recenze, a ne recenze na vysavač. Je tak žádoucí k tomu přistupovat jinak – ten text neustále oživovat, což se v běžném provozu ne vždy podaří, ale myslím si, že takové texty bývají lepší.

5) Zmiňoval jste, že knižní recenze má spíše servisní funkci, co si pod tím mám představit?

Já si myslím, že knižní recenze by měla primárně informovat o díle, co se v něm povedlo, nepovedlo a základně nastínit děj, aby člověk, co si to přečte, věděl, co od knihy čekat.

6) Je něco, na co by se v knižní recenzi nemělo nikdy zapomínat?

Asi úplně elementární je jasný názor. Občas vyjdou recenze, které dílo tak zvláště obkružují z různých pozic, a nakonec člověk ani neví, co si o něm recenzent nebo recenzentka myslí. Měl by tam být i subjektivní faktor, co se tomu člověku líbilo a proč, co tam považuje za hodnotné nebo co v něm ta kniha vyprovokovala. Nemusí to být čistě líbí či nelíbí.

7) Co by si z knižních recenzí měli čtenáři odnést?

To, co od knihy čekat, když si ji budou kupovat, nebo neotřelý pohled na dílo. Recenze má

fungovat tak, aby čtenář věděl, do čeho jde. Zároveň když si chci po přečtení trochu sladit svoje názory nebo je konfrontovat, tak i tak by měla ta recenze fungovat. Měla by nabízet ze subjektivního hlediska formulovanou tezi o díle nebo určitý soubor tezí. Mělo by to být z obou stran díla a nabízet tak čtenářskou inspiraci i konfrontaci.

8) Sdílíte na sociálních sítích knižních recenze?

Ne, vůbec. Já nesdílím vůbec nic, v podstatě tam nejsem. Jsem jen na Messengeru a na Facebook nechodím. Instagram mám, ale nepoužívám.

9) Takže nesledujete ani knižní profily?

Ne, ne.

10) Znáte pojem bookstagram?

Ano, vím, co to je.

11) Jak byste ho definoval vlastními slovy?

Účty, které informují o knihách nebo literárním dění na sociálních sítích, hlavně na Instagramu.

12) Myslíte si, že by literární časopisy, ve Vašem případě Host, se měly více začlenit do komunity na sociálních sítích nebo že to pro ně není správný prostor?

Ne, to já si myslím, že to je správný prostor, ale záleží na sociální síti. Facebook a Twitter ano, tam to vytváří živé dění. Články se mohou komentovat, sdílet a může se tam vytvořit kolem toho komunita, což nevím, jestli jde i na tom Instagramu nebo na TikToku. Myslím ale, že je to smysluplné. Já upřímně nevím, jak moc se tam Host profiluje a jak moc je tam sledovaný, ale čím větší prostor pro živou literárněkritickou diskuzi vytváří, tím lépe.

13) Myslíte si, že by v budoucnu mohl mít bookstagram i vliv na knižní recenze v literárních časopisech?

On už v podstatě má. Host natáčí podcast Kverulanti, který je zaměřený na literární kritiku nebo na literárněkritickou diskuzi o určitém díle, což si myslím, že je platforma, která vznikla částečně, ne přímo jako reakce na Instagram nebo na bookstagram, ale zkrátka na to, že mediální prostor se výrazně mění. Potřebovali trochu držet prst na tepu doby. A tak si myslím, že už se to děje. Ale pokud máte na mysli, že by konkrétně vznikaly podobné recenze, jaké vznikají na bookstagramu, tak že by je měl nějak servisovat literární časopis,

tak to si myslím, že se nestane. Už několik desítek let se drží literární časopisy v celkem jasně ohraničeném a elitním prostoru, kde asi je třeba pouštět nové trendy, ale ne úplně se diskreditovat roli, kterou literární kritika má po několik staletí. Dovedu si ale představit, že někdo, kdo točí nebo působí na Instagramu, může začít přispívat do časopisu Host nebo do jiného literárního periodika. Může tam mít akcenty, témata nebo jiný přístup, který by ten časopis asi sám od sebe neobjevil se svým běžným okruhem přispěvatelů a přispěvatelek. Ta změna nastane spíše na platformě časopisu a nebude implantovaná zvenčí nebo podle knižního profilu.

14) Myslíte si, že se proměňuje podoba knižních recenzí? Na příklad i od té doby, kdy jste se tomu začal věnovat?

Významně se to neproměňuje. Literárněkritickou obec tvoří většinou několik lidí, kteří píšou knižní recenze nebo kritiky. A kdo je nějak výrazný? Člověka, který se v tom orientuje, napadnou dvě nebo tři jména. Myslím si, že konkrétní jména se za tu dobu proměnily. Tim pádem se proměnily diskuze, ale že by nastala klíčová změna v psaní literárních kritik, to si myslím, že ne. Možná vychází více kritik, které akcentují společenskopolitická témata. Ale možná je to marginální hlas, kterému přisuzujeme větší význam, než doopravdy má.

15) Myslíte si, že do budoucna tedy zůstanou recenze stejné?

Myslím, že ano. Co se týče práce s médiem nebo formy, tak to se nezmění.

16) Proč si myslíte, že to zůstane stejné?

Myslím, že tam bude působit tlak z mediálních změn, ke kterým dochází, a tak literární časopisy budou vytvářet protitlak v tom smyslu, že my to takto děláme, je to naše tradice, je to náš prostor, ten si budeme bránit a nebude si do toho pouštět cizí vlny. Není to od věci a myslím si, že je to dobře.

17) Jak rozlišujete kvalitu knižních recenzí?

To už jsem asi tak nějak naznačil v těch předchozích odpovědích, že mám rád, když recenze dílo otevírá způsobem, který by mě třeba nenapadl a zároveň mi připadá, že nejde proti srsti tomu dílu. Je s ním v souladu, ale zároveň se na něj dívá jinak a neotřepe. V tu chvíli mám pocit, že čtu dobrou kritiku. Dále je důležité, aby recenze byla dobře napsaná. To taky není úplně běžné.

18) Je pro Vás těžké vejít se do rozsahu, který Vám udává Host?

Mám spíše problém to naplnit, ale většinou nemusím tlačit na sílu nebo se omezovat. Vím od začátku, kolik má mít text znaků, a tak tam určitým způsobem dokráčím. Pokud mi někdy rozsah příliš nabobtnal, tak jsem si text přečetl a seškrтал ho. Nikdy jsem neměl problém, že bych měl napsat 4500 znaků, napsal 5200 a nevěděl, odkud musím těch 700 znaků vyhodit.

19) Co většinou nejdříve škrátáte?

Když se objeví zdvojené teze, tak to škrátám a většinou moc neuvádím informace o autorech a autorkách, když už ano, tak vyhodím ty. Pak jde na řadu bližší popis děje.

Ale jak jsem říkal, od začátku vím, kolik toho mám napsat a když se k tomu blížím, tak zbrzdím. Nemám úplně problém, že bych musel texty extrémně seškrátávat.

20) Dáváte tedy přednost názoru na knihu než informacím o autorech?

Určitě. Teď je v literatuře i trend takzvaná autofikce, která zase pozornost k autorství stáčí, ale velmi často si myslím, že vůbec není podstatné, co má za sebou ten, kdo to napsal. Přijde mi, že když se už píše o autorovi knihy, tak jsou to často zbytné informace, které můžou natáhnout rozsah, ale pro samotné vyznění textu a pro jeho strukturu nejsou úplně důležité.

6. Rozhovor s Michaelou Faktorovou (@radsí_knihu) – 8. 12. 2023

1) Jak dlouho se už věnuješ publikování na Instagramu?

Příští rok v dubnu to bude 7 let.

2) Proměnila se tvoje tvorba za tu dobu, co na Instagramu působíš?

Jádro profilu zůstalo stejné, včetně vizuálu, který zůstal podobný. Na stranách jsou vždy recenze a uprostřed je příspěvek navíc. Stejně tak typy videí na YouTube zůstaly stejné. Teď k tomu přichází nové formáty, ale ten základ se výrazně neproměnil.

3) Začala jsi s Instagramem nebo Youtube?

S Instagramem. Když jsem začínala, tak všichni psali blogy a hrozně dlouhé recenze a články. Mě samotnou to nebavilo číst, protože když jsem dočetla ten příspěvek, tak jsem měla pocit, že už knihu nepotřebuji číst. Řekla jsem si, že nechci lidem předávat rozbor knihy do detailu. Mě spíš bavily ty lákačky, když měl někdo podobný vkus jako já, tak mi stačilo, když mi řekl, že to bylo dobré a co ho na tom bavilo. To je to, co chci přinést lidem i já. Tehdy měl Instagram i menší počet znaků a příspěvky musely být ještě kratší. Mně tedy stačilo to, co mi Instagram nabídl. Nepotřebuji o tom psát tak do hloubky, nedělám recenze, píšu spíš názor nebo takovou lákačku.

4) Považuješ tedy ty texty za knižní recenze? I třeba jiných profilů?

Ne. Je pár profilů, u kterých ano, ale to nejsou vyloženě blogeři, to už jsou spíše lidé, kteří se té literární tvorbě věnují. U nás blogerů to jsou názory na knihy, říkáme tomu recenze, ale jsou to spíše pocity než strukturovaná recenze, která by měla mít určité náležitosti. Ty podle mě rozhodně nesplňujeme.

5) Soustředíš se na něco, když píšeš příspěvek?

Chci, aby z příspěvku bylo naprosto jasné, jaký pocit jsem z knihy měla. Snažím se vypíchnout, co mě na knize bavilo, nebo něco, co by mohlo někomu vadit. Kolikrát se mi stane, že mi něco na nějaké knize vadí, ale je to něco, co by ostatním mohlo připadat zajímavé. Snažím se tak vypíchnout to i to a chci, aby z recenze bylo znát, jestli mě to bavilo nebo mě to zklamalo. Vždy se snažím napsat důvody, proč se mi něco nelíbilo. Obecně nerada tvrdím, že knihy jsou dobré a špatné. Myslím si, že každá kniha má svého čtenáře a kdo jsem já, abych soudila, jestli ta kniha je špatná. To už se vyloženě musí jednat třeba o špatný překlad.

6) Takže ti nevadí publikovat negativní recenze?

Tím, že si pečlivě vybírám, co budu číst i v rámci spolupráce, tak málokdy se mi stane, že bych se trefila do vyloženě špatné knihy. Nicméně kvůli tomu, že přečtu spoustu knih ročně, tak top 7 zklamání vždy na konci roku mám. Stává se to a nemám problém to napsat. Ani nakladatelství s tím nemají žádný problém, nemám nad sebou žádný bič, že musím chválit, i když se mi to nelíbilo. To bych to nemohla dělat. Tím, že za tím projektem (Radši knihu) stojím já sama se svou tváří a jménem a není to odosobněný recenzní profil, tak si nemůžu dovolit psát recenze jen tak, abych někomu z nakladatelství udělala radost. A ani by mi to pak nedávalo smysl. Sice mě to občas mrzí, ale je to potřeba. Myslím si, že to navíc dodává na autentičnosti profilů, ne všem se může líbit všechno a občas se to sejde.

7) Je něco, co nechybí v žádné recenzi? Popisuješ děj nebo přidáváš hvězdičkové ohodnocení?

Vzhledem k tomu, že si nečtu ani celou anotaci, tak se ani samotnému ději tolik nevěnuji. Anotaci jsem dávala dříve do popisku, ale je dlouhá a sebere spoustu znaků, a tak ji dávám do komentáře. Kdo si ji chce přečíst, tak si ji najde. Dost často se totiž stává, že anotace vyzradí polovinu knihy.

Hvězdičkové hodnocení jsem dávala také dříve, ale teď už ne. Měla jsem pocit, že to

sklouzlo k tomu, že každá kniha měla 3,5 hvězdičky a už mi nepřišlo, že to má výpovědní hodnotu. Hvězdičky jsou pro mě i hodně zkratkovité, kdy sledující pak koukají pouze na to, ale recenzi už nečtou. Nechci knihy kategorizovat jako na Goodreads nebo na Databáziknih. Hvězdičkové hodnocení má smysl, až když máš 1000 recenzí a tedy nějaký průměr. Takže já se opravdu soustředím na svůj názor, co se mi nelíbilo či co ano.

Obecně si myslím, že ta moje recenze není dlouhá, je to maximálně odstavec nebo dva. Postavy tam zrovna skoro vždy jsou, komunikuji, jestli mě bavily a jestli jsem byla schopná se s nimi ztotožnit. Není to ale tak, že bych si řekla v každé recenzi, že to tam musí být. Ke každé knize přistupuji individuálně, a tak ke každé recenzi přistupuji jinak. Nemám žádnou strukturu. Jediné, co dodržuji je, že mám nahoře název knihy a jestli to je stand-alone nebo série. Následuje recenze a dole je ode mě nějaký tip na podobnou knihu nebo otázka, která vede lidi k tomu, že oni sami dávají tipy na podobné knihy. Snažím se tu komunitu trochu rozprodit, abychom se o tom bavili dál. Samozřejmě nechybí hashtagy.

V poslední větě je také skoro vždy doporučení. Chci tím tu recenzi nějak ukončit, a tak tam píšu, ať si ji přečtou případně pro koho je kniha dobrá.

8) Omezil tě někdy povolený počet znaků?

U těch extrémních knížek, ať už v dobrém slova smyslu nebo v tom špatném. Buď se chci rozmluvit, že to bylo perfektní a chybí mi na to znaky, tak pokračuji v komentáři, nebo když je to špatné, tak ne, že bych měla tendence to zdůvodnit těm lidem, ale spíš mě baví pitvat se v tom, proč se mi to nelíbilo. Chci dát lidem najevo, že to není vycucané z prstu. Když mi chybí znaky, tak mám YouTube, kde můžu mluvit, jak dlouho chci. Nic mě tam nelimituje.

9) Pišeš recenze na všechny knihy, které přečteš?

Ano. Tím, že mám většinu knih na recenzi v rámci spolupráce, tak se stejně očekává, že budu mít určitý výstup pro nakladatelství. Není to tak, že kdyby se mi něco nelíbilo, že bych to tam nedala.

10) Považuješ se za knižního influencera?

Jo, jasně.

11) Kdo je podle tebe knižní influencer?

Je to někdo, kdo ovlivňuje lidi v tom, co čtou, a hlavně je motivuje k tomu, aby četli.

12) Co tebe nejvíce motivuje k tvorbě na Instagramu?

Zpětná vazba od lidí. Když za mnou někdo přijde, že ho Radši knihu baví. Kolikrát za mnou sledující přijdou a říkají, že nikdy nečetli a od té doby, co mě sledují, tak čtou, že je to baví a objevují nové světy. To jsou momenty, kdy si říkám, že má smysl to, co dělám. Ráda říkám, že rodiče se mnou sdíleli svou lásku ke knihám a já to jenom posílám dál. Až budu mít svoje děti, tak je to taky naučím, teď je ještě nemám, ale mám svou komunitu na Instagramu a na YouTube. Nezakládala jsem si to proto, aby mě lidi viděli a koukali na mě, to spíš vyplynulo později. Nejprve jsem si YouTube nechtěla ani založit, protože nejsem žádný extrovert, ale nakonec jsem se otrkala a teď i moderuji různé knižní besedy. Tím, že jsem byla jedna z prvních na Instagramu, tak si to rychle našlo tu správnou cílovou skupinu a od té doby se to jenom nabaluje. Můj přínos by měl být v tom, že je namotivuji ke čtením a poukážu na knihy, které třeba nejsou tolik vidět.

13) Proč si myslíš, že lidé vůbec publikují Instagramu?

Já mám pocit, že Instagram je výborná platforma, která je někde mezi Youtubem, TikTokerem a blogem. Je instantní, ale je to tak akorát. Já bych řekla, že TikTok už je hodně uspěchaný a krátký, žádný text tam ani není a je to spíš na nějaké lákačky. Tím, že já chci něco napsat, ale zároveň tam toho nechci psát hodně a chci k tomu přidat fotku, ale nemusí to být reels, tak myslím, že ten Instagram je na to ideální. Twitter měl v té době moc malý rozsah a nemohlo to být ani pořádně doprovázeno fotkou. Myslím si, že fotka je v tom důležitá, protože člověk, když si čte o knížce, tak si to potřebuje spojit s vizuálem knihy. Když pak jde do knihkupectví, tak si řekne, jo, o té knize vlastně Míša mluvila. Je to vybalancované, je tam jak vizuál, tak i prostor pro text. Dřív, když jsem četla recenze na Instagramu, tak to za mě bylo akorát. Skroluješ ve feedu, vidíš knížku, zaujala tě obálka, přečteš si, co si o tom někdo myslí, ale nečteš to půl hodiny. Máš pak možnost si to i uložit. Proto je za mě Instagram perfektní a vím, že nepůjdu na TikTok. Tam bych neměla co dávat.

14) Sleduješ tedy ještě nějaké knižní profily?

Ano, ale sleduji je hlavně proto, že když jim chci napsat, nemusím si pamatovat jejich prezdívký. Snažím se něco málo sledovat, když je to někdo, kdo je mi blízký, tak si projíždím aspoň stories. Nekoukám ale ani na zahraniční účty, mám tu prioritu jinde. Nemám pocit, že bych měla málo tipů na knihy a musela sledovat, co vychází ještě v zahraničí.

15) Dokážeš říct, jak vypadá kvalitní knižní profil?

Myslím, že pod tou kvalitou si každý představí něco jiného. Za mě je to někdo, komu věřím.

Jestli píše vzletně nebo erudovaně nebo tak, jak mu to jde od pusy, tak na tom už mi tolik nezáleží. Pokud tomu člověku věřím a vím, že by nevychválil veřejně knihu, která se mu ve skutečnosti nelíbila, tak je pro mě kvalitní. Je to někdo, kdo to dělá pro lidi, kdo to dělá sám za sebe a můžu mu věřit. Taky jsou lidé, kteří to dělají jinak a mě to potom strašně baví. To mi pak přijde jako kvalitní obsah, protože prošlapávají novou cestu, která tu ještě nebyla. Měl by také dát té knize adekvátní prostor, aby to nepůsobilo uspěchaně a nepsat to jenom pro to, aby tu recenzi napsal.

16) Jak bys definovala pojem bookstagram vlastními slovy?

Komunita čtenářů a milovníků knih na Instagramu, ať už tvůrců nebo konzumentů. Myslím, že jde především o tu komunitu lidí, kteří mají společného koníčka, nebojí se o tom mluvit, nebojí se to sdílet a nebojí se to žít. Krásným příkladem je pak Humbookfest, kde se lidi převlékají za své oblíbené postavy a dokáží o nich hodiny mluvit. Také sdílí názory na knihy a lásku ke čtení, což je za mě asi to nejdůležitější.

17) Myslíš si, že bookstagramerem může být kdokoliv?

Určitě. Je hezké potom pozorovat, jak někdo na bookstagramu vyrostl. Myslím, že bookstagram i někomu kolikrát pomohl. Ta knižní komunita je plná lidí, kteří jsou od sebe věkově daleko, ale pořád si rozumí. Nikdy to nebylo o tom, že máš pocit, že se někdo nad někoho povyšuje. Tím, že tě spojuje láska ke čtení, tak máš společné téma, a i když já už kolikrát vidím, že to je jiná generace, ať už jsou mladší nebo starší, tak to nikdy nebyl problém. Pokud máš o čtení zájem, tak není problém se bavit s lidmi, kterým je 60 nebo 12. Nemělo by ti vadit i sdílet kus sebe, i když člověk nesdílí svůj obličej, tak sdílíš své myšlenky a názory. Pak už jde jen o to, jestli to děláš odlišně a chytne se to, nebo to děláš pro ten svůj okruh. Já vždycky říkám, že jsem byla bookstagramerem už roky předtím, když jsem to sdílela na svém osobním soukromém profilu, protože i tehdy mi psali lidi, že si tu knihu koupili a děkovali mi za tip. Přestože jsem předtím neměla tak velikou komunitu, tak to pro mě mělo stejný význam, jako to má teď. Jenom sdílím to, co mě baví a shodou náhod se to chytlo.

18) Jaký typ příspěvků nejčastěji sdílíš na svém profilu?

Recenze, ale tím, že toho dělám opravdu hodně, tak sdílím i jiné věci. Je to přesně 2:1, mám to tak rozdělené. Občas tam je cosplay, tvorba knižní obálky, spolupráce se STABILO a jsou tam i jiné věci, které se netýkají knih. Když by to bylo jenom o knihách, tak bych se hrozně

zaškatulkovala. Snažím se sdílet i jiné věci a ukázat jim, že můžou zkusit i něco jiného jako třeba bruslení, sázení stromů nebo podcast.

19) Čteš literární časopisy?

Ne.

20) Znáš nějaké?

Tak třeba Lógr, občas se dostanu k nějakému článku. Pak třeba to, co vychází u Luxoru, ale to podle mě není literární časopis. Pak je ještě Knihkupec od Dobráka, ale to je spíš propagační materiál. Pro mě je @radsí_knihu jen koníček a nepovažuji se za nikoho, kdo by měl mít absolutní přehled o všech knihách, které u nás vychází. Pořád čtu jen to, co mě baví. Nemám zas tak veliký zájem o samotnou literární tvorbu, abych si zjišťovala ještě více informací. Mám ty priority někde jinde a mám více projektů, tak necítím tak velkou potřebu se tomu věnovat ještě víc.

21) Myslíš si, že by literární časopisy měly více působit na Instagramu, když je tam tak velká knižní komunita?

Asi proč ne. Můžeš chytit novou generaci čtenářů a oslovit je tím, co děláš. Ale nemyslím si, že dnes každý musí být na sociálních sítích. Je pravda, že pokud děláš něco pro lidi, tak to možná není zas tak špatný nápad. Budeš pak více vidět a může si tě najít pár dalších lidí, kteří by si tě jinak nenašli. Je pravda, že na Instagramu jsou všichni, co se týče generací či tím, co koho baví. Lidé tam jsou, jde jenom o tom, jak to komunikuješ a jak se k nim dostaneš.

Hodně lidí škatulkuje bookstagram na to, že tu jsou bookstagrameri, kteří jsou vidět a sdílejí svoje recenze. Lidé, kteří dělají literární časopisy, to berou přece jenom vážněji. Z jejich úhlu pohledu to může být i ve stylu, že tam nemají co dělat, že je to o té rychlosti a o sypání co nejvíce obsahu. Reálně si ale myslím, že Instagram je takový, jaký si ho uděláš.

22) Nabízí podle tebe Instagram něco jiného než literární časopisy?

Myslím, že to, že s někým navážeš jakýsi vztah, přestože je poměrně jednostranný, a vybuduješ si určitou důvěru. Pak je ti ten člověk určitým způsobem blízký a naladí tě na tu vlnu, že čtení je super. Je to přirozenější, než když si vezmu časopis a přečtu si, že tahle kniha je dobře napsaná podle erudovaného recenzenta. Na někoho to může fungovat, ale na mě ne. Na mě funguje to, že si sednu s kamarádkou na kafe a řekne mi, jaká kniha se jí líbila

a přesně o tom Instagram je, akorát v online verzi. Obecně si myslím, že lidé více fungují na ten lidský kontakt a osobní doporučení, kdy toho člověka v uvozovkách znáš. Časopisy ale pro někoho fungují lépe, protože tam jsou recenzenty lidé, kteří na to mohou mít ten názor, protože jsou v té oblasti vzdělaní a ví, jaké kvality by ta kniha měla mít.

Občas mě mrzí, jak jsou sociální sítě demonizované. Člověk sleduje někoho, kdo něco tvoří, a tak to chce zkusit taky, což funguje i ohledně těch knih. Člověk pronikne do knižních světů, které ho začnou bavit. Nejenom že to konzumuje, ale začne i tvořit vlastní knižní obsah nebo cosplay a ilustrace. Nebo jenom prožiješ ten příběh a něco ti to dá a určitým způsobem tě to obohatí. To je ten přínos, co ten Instagram může mít.

23) Myslíš, že by komunita bookstagram mohla ovlivnit určitým způsobem literární časopisy?

Myslím si, že ano, ale že by museli být otevřenější novým možnostem a tomu, že ten svět jde kupředu a proměňuje se. Už dnes netrávíme tolik času v kavárnách a na literárních setkáních v tom offline světě, ale trávíme spoustu času v online světě. Myslím, že je nejvyšší čas se tomu začít přizpůsobovat a trochu s tím pracovat. Nemyslím přizpůsobit ve špatném slova smyslu, ale najít si v tom to dobré. Nemyslím si, že by to shodilo hodnotu nebo vážnost toho časopisu. Naopak to přivede nové čtenáře.

24) Kdo všechno jsou členové komunity bookstagram?

Já si myslím, že všichni, ať už ti, kteří tvoří či konzumují obsah, nebo ti, kteří se k tomu dostanou jednou za čas. Tu komunitu tvoří všichni, kteří online způsobem sdílejí lásku ke čtení, ať už tvoří recenze a píšou o tom delší příspěvky anebo že někde napíšou komentář. To je pro mě stejný člen jako jsem já. Ani nemusí komentovat, stačí to sledovat. Díky nim ta komunita funguje tak, jak funguje, protože to šíří dál.

7. Rozhovor s Denisou Falešníkovou (@lapetitdeny) – 30. 11. 2023

1) Jak dlouho se věnuješ psaní knižních recenzí?

Asi tak 11 let. V začátku to byly názory na pár řádků, ale postupně se to prodlužovalo. Začala jsem na blogu a bookstagram jsem původně nikdy nechtěla. Já jsem měla svůj osobní instagramový profil a nějak se stalo, že jsem tam postupně začala přidávat víc a víc knížek, a tak se to tímto způsobem potkalo.

2) Jak moc to máš propojené s blogem?

Já se snažím přidávat i na blog, ale záleží, jak stíhám a upřímně ten blog už tolik nepromuji na Instagramu, protože mi přijde, že už to lidi tolik nezajímá. Ten blog je navíc fajn i z pohledu SEO.

3) Jaký typ příspěvků nejčastěji přidáváš?

Nejčastěji tam mám asi recenze... já tedy velmi nerada říkám recenze tomu, co je na Instagramu. Ale snažím se tam zapojovat i více věcí.

4) Uvedeš nějaký příklad?

Tak teď jsou jednoduché fotodumpy, takže to je hodně praktické a občas, když mě něco napadne, že bych chtěla sdělit, tak to. To potom záleží, jestli se to týká knih nebo jestli se to více týká osobního života.

5) Říkala jsi, že tomu nerada říkáš recenze. Považuješ tedy texty na Instagramu za knižní recenze?

Rozhodně ne. I na blogu mám problém tomu říkat recenze, protože si uvědomuji, že to asi nevypadá tak, jak by recenze měla vypadat. Tam je to zase super i z toho praktického hlediska, ale na Instagramu rozhodně ne. Tam mám pocit, že spíš vyjadřuji svoje názory a dovoluji si tam být mnohem subjektivnější. Na blogu se snažím na to jít aspoň trochu s odstupem a víc to hodnotit po té technické stránce, ale na tom Instagramu vypichuji jen to nejdůležitější.

6) Na co se tedy soustředíš?

To u každé knihy záleží, ale velmi často to jsou pocity, co kolem té knihy mám. Když mě někdy baví psychologie postav nebo jiný aspekt, který je trochu techničtějšího rázu, tak to tam dám taky. Je to to, co mě nejvíce na knize oslovilo a zaujalo, nebo co se mi naopak nejvíce nelíbilo.

7) Takže bys řekla, že ty texty na Instagramu nemají žádnou pevnou strukturu?

Ano, liší se to od příspěvku.

8) Je v nich něco, co do nich píšeš vždy?

Já si myslím, že ne. Asi akorát tak hashtagy. V tom je Instagram fajn, že si tam člověk může dávat, co chce.

9) Co tě nejvíc motivuje k psaní na Instagram?

Mě to baví a zároveň je to něco, co dělám tak dlouho, že už to ke mně patří. Určitě je tam nějaký ten zvyk.

10) Rozlišuješ kvalitu knižních profilů či recenzí na Instagramu?

Ano. Ono je to vidět, když tam jsou lidi, kteří už dokážou lépe formulovat názor na knihu. Jsou tam i profily, které mají krásné fotky, ale pak recenze jsou jen dva odstavce o tom, o čem ta kniha je, že by to pokryla anotace a následují dvě věty typu „Líbilo se mi to.“. To pro mě není moc přínosné, není to ani názor, ani to pro mě pak není recenze.

11) Jak podle tebe vypadá dobrý text? Co by v něm mělo být?

No myslím si, že by tam měla být větší část o knize jako takové, jaké to je a méně o tom popisu děje. To je pro mě asi to zásadní. A pak se na to podívat trochu jinak, než líbilo se mi to či nelíbilo nebo tahle postava byla nebo nebyla dobrá, ale zmínit tam, co konkrétně tam bylo dobré, jaké motivy ho oslovily nebo co mu naopak vadilo.

12) Do textů děj neshrnuješ?

Děj shrnuji, já nemám problém s tím, že by se tam shrnoval. Děj by se ale měl shrnout stručně a celý příspěvek by neměl být prodloužená anotace. Narazila jsem i na takové příspěvky, kde lidi popsali asi tři čtvrtě děje knihy, že už pak z příběhu nic nezbylo. Spoilery mi nevadí, když je na ně upozorněno. Občas člověk chce okomentovat něco, co se v té knize děje, to je v pořádku. Chci tam ale nějakou přidanou hodnotu od konkrétního člověka, děj může shrnout kdokoliv, kdo si knihu přečte.

13) Čteš nějaké literární časopisy?

Moc ne, nějaké znám jako třeba Host nebo iLiteratura. Luxor má třeba ten iPage. Vím o nich, ale úplně to nesleduji. Jsem knihami zahlcená všude jinde, že toho času není tolik a nestíhám k tomu sledovat ještě časopisy, i když je mi jasné, že ty názory jsou mnohem přínosnější a mají jiný pohled. Je to i tím, že nejvíce čtu Young Adult, tak tam se to trochu mívá i obsahem.

14) Proč si myslíš, že lidé publikují knižní obsah na Instagramu?

Ono to podle mě šlo postupně. Instagram je pořád jedna z top sociálních sítí, je to tam jednoduché. Na rozdíl od TikToku je tam větší prostor na psaný text, a tak i na recenze. Na TikToku to musí být mluvené, což třeba ne každého baví, a tak si myslím, že je to nejpraktičtější síť, kde se to teď dá dělat a skoro každý ten Instagram má.

15) Omezuje tě počet znaků na Instagramu?

Občas se mi to stane, já se neumím vyjadřovat moc stručně, ale nějak extrémně ne. Většinou se vejdu.

16) Pišeš recenzi na blog a na Instagram separátně?

Jak kdy. Většinou se snažím psát první recenzi na blog a na Instagram zopakují něco z toho, co v recenzi píšu. Snažím se ty příspěvky psát trochu osobněji a trošičku míň vážně.

17) Jak podle tebe vypadá dobrý knižní profil?

Úplně to asi nejde generalizovat. Existují různé způsoby a každý má jiné preference. Někomu jde hlavně o to, aby tam byly hezké fotky, někomu vůbec nezáleží na fotkách, ale záleží mu na kvalitních textech. Někdo má rád jednoduché fotky, někdo má rád grafické příspěvky, takže si myslím, že to nejde říct.

18) Nabízí podle tebe knižní texty na Instagramu něco jiného než ty v literárních časopisech?

Jak je tolik nečtu, tak ti asi na to nedokážu odpovědět, ale z logiky věci bych řekla, že ano. Literární časopisy z toho mála, co jsem četla, se tomu věnují jinak než bookstagrameři. Jednak z hlediska žánrů, YA je silné na Instagramu, což v literárních časopisech není. Zároveň i kdyby o YA knize psali v literárních časopisech, tak to není ta cílová skupina, zatímco na Instagramu o tom píšou lidi, kteří by si tu knihu obvykle vybrali, protože je to zajímavá a protože jsou ta cílovka, takže bych řekla, že to může být jiné v tomto ohledu.

19) Jak bys definovala pojem bookstagram vlastními slovy?

Knižní Instagram nebo Instagram o knihách. Představím si pod tím knižní profil nebo i tu samotnou komunitu. Vnímám tu komunitu paradoxně i napříč sociálními sítěmi, a tak dnes je to i TikTok, lidi se tam opakují.

20) Je pro tebe bookstagram více o komunitě nebo o tipech na knihy?

Je to kombinace, nejde to oddělit. Ve výsledku se to nějak spojí dohromady.

21) Myslíš si, že tím bookstagramerem může být kdokoliv?

Ano, pokud má mobilní telefon a možnost číst knihy, takže téměř kdokoliv.

22) A je to dobře, že jím může být kdokoliv?

Ano, určitě. V tom je to kouzlo sociálních sítí, že se tam může projevat úplně každý.

23) Je jednoduché se tam dnes prosadit?

To asi záleží na tom, jak si člověk definuje to prosazení. Když si tam chce člověk najít kamarády, tak to třeba bude jiné nebo když tam chce mít co největší profil. Jednoduché to není, protože těch profilů je veliké množství. Na druhou stranu, když člověk bookstagramy sleduje, tak bude možná schopný vytipovat způsoby, jak si to usnadnit.

24) Proč si myslíš, že těch bookstagramů je tolik?

Já si myslím, že to souvisí s přesunem na Instagram od blogů, které byly časově i technicky náročnější. Zatímco Instagram nebo i TikTok jsou strašně jednoduché platformy a člověk tam snadno objeví účty, když se o knihy zajímá a vidí to kolem sebe. Je dost jednoduché začít. Založíš si profil a fotíš. Když to děláš pro radost, tak to nemusí být hned krásné, ale máš tu možnost začít.

25) Přejde ti, že se za dobu tvého působení proměnila podoba bookstagramu určitým způsobem?

Texty mi přijdou pořád podobné. Já se přiznám, že více koukám na fotky než na texty, ale záleží jak u koho. Na fotky koukám vždy a když mě zaujme kniha, tak si přečtu i text. Každopádně u těch fotek a obsahu jako takového vidím proměny, kterými to prošlo. Tady byla éra, kdy každý chtěl mít vyladěné hezké profily a fotky, dnes se to už tolik neřeší, ale více letí třeba ty fotodumpy, vymizely i tagy v příspěvcích, maximálně ve stories.

26) Jaké tagy v příspěvcích?

Býval třeba Snickers tag, takové výzvy. Dělal se to na blozích, a i to chvíli letělo na Instagramu. K určitým výzvám máš přiřadit knihu, třeba social media booktag – kniha pod 200 stránek nebo kniha, kterou ti všichni nutili. Jednalo se o obsahové výzvy, které se už tolik nedělají. Více jedou wrap-upy, což je shrnutí měsíce, co si člověk koupil a co přečetl, ale to už taky není tak populární jako kdysi. Naopak teď rostou na popularitě cosplaye, což dřív nebylo.

27) Navazuješ spolupráce s nakladatelstvími?

Ano, třeba s Albatrosmedia. V minulosti jsem měla spolupráci taky s Martinusem nebo Megaknihami.

28) Pišeš i negativní recenze na recenzní výtisky?

Ano, nikdy jsem se nesečkala s tím, že by měl někdo problém s negativní recenzí na recenzní

výtisk. To úplně neřeším a nikdo mi k tomu nedal důvod. Nestíhám toho ale tolik přečíst, a tak hodně zvažuji, jaké spolupráce si vezmu. Jak si důkladně vybírám, co si přečtu, tak si ve výsledku vybírám knihy, které mi sednou. Nestává se mi, že bych byla nespokojená, protože si dávám záležet na výběru toho, co chci číst.

29) Dáváš na Instagram příspěvky na všechny knihy, které přečteš?

Spíš ne. Většinou proto, že nestíhám. Občas se stane, že nevím, co bych k tomu řekla nebo mě k tomu nenapadá fotka.

30) Je něco, co je teď na Instagramu trend?

Kromě těch cosplayů asi i hodně ty fotodumpy. S tím se pojí i to, že lidé jsou osobnější.

31) Proč si myslíš, že jsou knižní profily osobnější?

Neříkám, že by to tak mělo být ani, že by to tak nemělo být. Já osobně to mám ráda, protože je pro mě jednodušší si k tomu člověku vytvořit vztah, a i mě zajímá zákulisí jeho života. Já právě v těch stories sdílím mnohem víc věcí z běžného života než jenom knihy. Baví mě, když to tak mají i ostatní, ale chápu, že jsou lidé, kteří preferují jen knižní obsah. Je to o preferencích jak z pohledu toho tvůrce, tak i toho příjemce.

32) Proč ty osobně sleduješ knižní profily?

Část sleduji proto, že se s nimi osobně znám. Zároveň mě to baví, baví mě sledovat knihy, co se čtou a koukat na hezké fotky. Někdy je to zase tím, že je mi ten člověk sympatický, hrozně záleží.

33) Myslíš si, že by se ty literární časopisy měly více začlenit do komunity Instagram?

Jak časopisy nemám tolik nastudované, tak tolik nemám nastudovanou ani jejich cílovou skupinu. Nicméně myslím, že ta největší část bookstagramové komunity jako takové se točí nejvíce kolem YA literatury, případně třeba detektivek nebo thrillerů a to cílovka těch časopisů asi tolik nebude. Ale obecně na Instagramu jako takovém by podle mě určitě být měli, protože ta jejich cílová skupina tam někde taky je. Jen to bude spíš víc kolem lidí typu Lucie Zelinková nebo Holka z Moravy.

8. Rozhovor s Annou Fremrovou – 14. 11. 2023

1) Jak dlouho se už věnujete psaním knižních recenzí?

Pár let. Začala jsem to dělat při škole, když jsem studovala vysokou školu a začala jsem psát pro iLiteraturu jako první, protože Jovanka Šotolová, která to vede, tak mě učila. Věnuji se jim tak od roku 2018/2019.

2) Kde všude publikujete knižní recenze?

Aktuálně na webu iLiteratura, poté píšu do Hostu do tištěné verze a pak ještě píšu pro Deník N, ale tam píšu primárně výtvarné recenze. Dříve jsem ještě psala pro Klacek, což byla taková studentská platforma, kterou jsme s kolegy založili, ale to už neexistuje.

3) Když píšete do literárního časopisu Host a iLiteratura, liší se od sebe jednotlivé knižní recenze?

Struktura je asi podobná, to tak nějak záleží na mě. Rozdíl je v rozsahu, v tom tištěném vydání se člověk musí trefovat do přesného rozsahu, a tak má limity slov, které musí plus mínus dodržet. Kdežto pro ten online je to úplně jedno. Existuje minimální počet znaků, ale když ho přesáhnou o dvojnásobek, tak se nic nestane. Odráží to poté i obsah. Host většinou publikuje buď kritiky, které jsou delší, anebo recenze, které jsou kratší. Tam se pak liší, jak do hloubky tu knihu rozebírám, kvůli tomu, kolik mám prostoru. iLiteratura je někde tak uprostřed.

4) Jsou nějaká témata, na která se soustředíte, když máte omezený počet slov?

Je to asi dost individuální. Já se snažím úplně nelpět na popisu obsahu, protože to asi tolik nedá, a tak se to snažím co nejstručněji shrnout a pak se spíše soustředím na interpretaci. Když je prostor, tak zahrnu i pozadí díla a autora, ale to je často to, co se škrtá jako první. Pokud je to překladová knížka, tak se vždy snažím zmínit i překladatele a zaměřit se na něj.

5) Co Vás nejvíce motivuje k psaní knižních recenzí?

Knihy jsou dobrou motivací, už jenom to, že je člověk dostane. U některých knížek je to také přispění do debaty. Když recenzuji poezii, tak mě motivuje, že to nemá tolik prostoru ani dosah, a tak se snažím seznámit širší veřejnost s tím, že poezie se dá číst, i když člověk není student literatury a že to je vlastně fajn. U prózy záleží... Třeba ráda píšu o knížkách, které jsou určitým způsobem feministické, to mi přijde, že pak mě k tomu motivuje i to téma jako takové, je nosné a cítím tam potřebu ho šířit dál.

6) Rozlišujete kvalitu knižních recenzí?

Určitě to rozlišuji. Na první pohled asi jazykově, když je to neobratně napsané. A to pak

člověk spíš přemýšlí nad kvalitou editorů než autora samotného, aspoň částečně. Následně i z interpretačního hlediska. Nemyslím si, že bych narazila na interpretaci, která je jiná, než jak to vidím já a řekla si, tak to je špatně napsaná recenze, to určitě ne. Ale pokud to není odargumentované tak, aby to dávalo smysl, tak je to asi nějaký vykřičník, že to asi nebude dobrá recenze.

7) Jaké literární časopisy čtete?

Hosta a iLiteraturu, plus deník N, no ale to není úplně literární časopis. Sem tam Tvar a přemýšlím, jestli je ještě něco jiného.

8) Co by si z knižních recenzí měli podle Vás čtenáři odnést?

To si trošku myslím, že záleží na tom, kde ta recenze je. Není to univerzální. Myslím si, že některá média směřují na lidi, kteří to spíš četli a jedná se o nějaký interpretační pohled na tu knížku. To, co je asi častější, pro mě i preferovanější, je seznámit člověka s knížkou, dát mu základní hodnocení knížky a nabídnout mu nějaký interpretační pohled.

9) Je něco na co by se v knižní recenzi nemělo zapomínat?

Spoustu věcí. Musí se odkázat k tomu obsahu a zmínit autora, nakladatele, překladatele. Myslím si, že je důležité nezapomínat na celou tu strukturu, která stojí za tím, že ta kniha vznikla a že to není jenom o tom autorovi, který má jméno na obálce. Následně samozřejmě ta interpretace.

10) Sdílíte na svých sociálních sítích Vaše knižní recenze?

Úryvky většinou nepublikuji, ale většinou dám odkaz, když vyjde nějaká nová nebo nějaká, na které mi více záleží. Nedělám to pokaždé. Určitě to ale pak sdílím, většinou aby mělo větší dosah i médium, které to publikuje. Dnes jsem zrovna sdílela recenzi knížky od nakladatelství Incipit, což třeba bylo hlavně kvůli tomu, že to nakladatelství je skvělé a má malý dosah, takže i v tom ohledu, že spíš chci pomoc tomu nakladateli.

11) Znáte bookstagram nebo sledujete nějaké knižní profily?

Příliš to nesleduji. Víím, o co jde, ale úplně to nevyhledávám.

12) Proč?

Formát mi není úplně příjemný nebo možná jsem jenom nenašla někoho, kdo by mi seděl v tomhle ohledu, ale to, na co jsem narazila, tak většinou mi přijde, že buď to je částečně

povrchní v tom, že to spíše shrne obsah a řekne, že to bylo hezké, nebo se to soustředí na tituly, který mě nejsou primárně nejbližší. Moc se nepotkávám s výběrem.

13) Jak byste definovala pojem bookstagram?

Z části to jsou lidé, kteří se snaží dělat nějakým způsobem recenze, akorát na Instagramu a v nějaké přístupné, krátké formě a z části si myslím, že je to postavené jenom na té estetice knih a knihoven. Do popředí se dostává více ta estetika než obsah knížky. Text je pořád vedlejší.

14) Myslíte si, že by v budoucnu mohl mít bookstagram vliv na literární časopisy?

To je otázka no. Zrovna Host to asi moc neovlivňuje, tam jsou lidé, kteří si spíš zakládají na tom, že je to tradiční médium, které si jede v řekněme intelektuální nebo pseudointelektuální sféře. Ale zároveň Jakub Pavlovský nějakou dobu pracoval s Hostem online s H7O a nevím, jestli to dokonce nevedl nějakou chvíli, takže asi se to nějakým způsobem provazuje tímto způsobem. Spíš lidé se dostávají do těch médií a pak je otázka, jestli to ovlivní to, jak oni píšou. Nevím, jestli to potom může ovlivnit celé to médium, tam bych asi byla skeptičtější.

15) Myslíte si, že by se literární časopisy měly více zapojit na Instagramu/bookstagramu?

Myslím si, že ano, protože to je přirozený marketingový postup. Všichni se snaží promovat na Instagramu a na sítích, takže je to nějaká cesta. Je pak otázka, aby to nesklouzlo k tomu, co bookstagram občas je. Právě že to je spíš vizuál než obsah. Takže je to asi taková těžká pozice pro média se do toho zapojit, vizuálně zajímavě, ale u toho si udržet hodnoty, které tam má. Myslím si, že je to krok, který je nevyhnutelný.

16) Jak se podle Vás proměňuje podoba knižních recenzí? Posunulo se Vaše psaní určitým směrem?

Úplně vědoma si toho nejsem. Moc nevnímám, že by se to nějakým způsobem posouvalo někam výrazně.

17) Do budoucna ta jejich podoba tedy asi také zůstane?

Myslím si, že ten základ zůstane stejný. Je možná otázka, jestli se do toho nějakým způsobem více nebo méně proplétají aktuální témata. To si myslím, že k tomu by to mohlo spět více, že se budou snažit zapojit recenzi do kontextu toho, proč to lidé mají aktuálně číst. Proplová zde feministická tendence, ale je možné, že je to jenom v mé bublině, ve které se pohybuji.

Tohle je ale nějaký směr, který si dokážu představit, že bude výraznější, aby se ty literární média více zapojili do médií všeobecně a tím lépe přežili.

Příloha č. 9: Rozhovor se Simonou Martínkovou Rackovou – 21. 11. 2023

1) Jak dlouho se už věnuješ psaním knižních recenzí, u tebe spíše vedením recenzní redakce ve Tvaru?

Původně jsem recenze i psala. Celé to vzniklo před osmnácti lety, kdy jsem dokončovala bohemistiku na Filozofické fakultě a psala jsem diplomku o současné české poezii. Když jsem ji obhájila, můj oponent Pavel Janáček mi nabídl, jestli nechci psát recenze o poezii do A2. Řekla jsem – proč ne, byť jsem s tím neměla žádnou zkušenost, a pak jsem asi pět let psala pravidelně do A2. V té době mě také oslovila Wanda Heindrichová, která tehdy měla na starost recenzní rubriku ve Tvaru, a tak jsem skoro do každého čísla psala recenze výhradně na současnou českou poezii. Takto intenzivně jsem se psaní recenzí na poezii věnovala několik let. V roce 2013 jsem dostala nabídku vést recenzní rubriku ve Tvaru a od té doby recenze hlavně rediguju a podílím se na tom, jaké knihy u nás v časopise reflektujeme, ale sama už recenze píšu velmi málo.

2) Dáváš do Tvaru všechny recenze, nebo už jsi některou vyřadila, protože ti nepřišla dobrá?

Občas nějakou odmítnu, ale většinou kvůli tomu, že jsem tu knihu už měla zadanou u někoho jiného. Taky kvůli nízké kvalitě textu, ale nestává se to moc často. Někdy kvůli rozsahu nebo kvůli zaměření, přece jenom se ve Tvaru snažíme věnovat kvalitní literatuře, takže když mi někdo pošle recenzi na čtivo, byť třeba i dobře napsané a zábavné, tak to také odmítnu. Když se ale některému z recenzentů text úplně nepovede, spíš se s ním snažím pracovat. Napíšu recenzentovi, že by bylo potřeba ten text hodně přepracovat, a pokud s tím souhlasí, že mu k textu napíšu poznámky a ještě ho společně doladíme. Zatím se mi naštěstí nestalo, že by se někdo urazil a řekl, to ne.

3) Jak podle tebe vypadá kvalitní knižní recenze?

Není vůbec jednoduchého napsat kvalitní recenzi. Musí totiž splňovat požadavky, které jsou do určité míry protichůdné: text by měl jít do hloubky a dostat se k podstatě té knihy, v případě poezie dané poetiky – a zároveň být krásně, v nejlepším případě strhujícím způsobem napsaný a čtivý. Tak jako tě baví číst si román nebo báseň, tak aby tě úplně stejně bavilo číst si i recenzi. Takový text tě může přimět i k tomu, že si tu knížku přečteš, a ne

proto, že je to PR, ale protože ten člověk pro tebe tu knihu objeví. Recenze by také měla vždy obsahovat hodnocení – explicitní a jasné, jak se to autorovi povedlo, nebo nepovedlo ve srovnání s jeho předchozími knihami. Je fajn, když autor recenze zasadí dílo do kontextu toho, co na podobné téma už vyšlo, i do kontextu dosavadní tvorby daného autora. Jestli se někam posunul, nebo jenom splnil očekávání, anebo jestli je to naopak krok směrem, který mu nesvědčí. U prózy je důležité se vyvarovat toho, že půlka recenze jen popisuje děj. Důležité je i vyvarovat se spoilerů, což je věc, se kterou jako redaktorka velmi bojuji i u velmi zkušených recenzentů. Člověk by řekl, že když jsme časopis orientovaný na kvalitní literaturu, tak to přece je něco podružného, ale není. Pořád chceš mít zážitek z té knihy. Výhoda Tvaru spočívá mimo jiné v tom, že nejsme hnaní potřebou být prudce aktuální. Máme čas. Vždycky říkám, že knihy nejsou rohlíky. Samozřejmě je fajn mít v časopise recenze na knihy, které vyšly teď, ale recenzujeme i knihy které vyšly před půlrokem, někdy i před rokem. Zase se ale snažím, aby takové recenze nepřevažovaly, je to neustálý kompromis. Může se ale stát, že i po roce tu knihu ještě pořád někdo nečetl. Vždyť si vezmi, kolik všichni máme doma nepřečtených knih. Působí i bezradně, když je recenze jenom referování o ději a chybí v ní interpretace a autorský vhled recenzenta. Jsem ráda, když je recenze svého druhu umělecké dílo, ale pořád platí, že v první řadě musí sloužit té knize. To je další věc, která je trochu v kontrastu, že dobrá recenze musí sloužit knize a čtenářům, ale zároveň by měla být krásně napsaná. Tohle skvěle umí náš minulý šéfredaktor, básník Adam Borzič. Píše opravdu strhující texty, hned máš chuť si tu knihu přečíst.

4) Měla by mít podle tebe knižní recenze určitou strukturu?

Obecně samozřejmě ano, ale u nás ve Tvaru vychází ročně 210 recenzí, v každém čísle 10, a tak je fajn, když jsou pestré. Já sama, coby editorka a básnířka, ráda čtu širokou škálu textů a rozhodně nepožaduju striktní, pevně danou strukturu typu „úvod, stať a závěr“. Samozřejmě na začátku by mělo být uvedení do kontextu autorova díla a co je to za autora. Uvádíme třeba i to, který je ročník, aby se člověk zhruba orientoval a generačně si ho zařadil. Nemělo by to být ale jako slovníkové heslo a rozhodně by tento „úvod“ neměl zabírat víc než jeden odstavec. Leda že se chceme nějak obsírněji zmínit o jeho předchozím dílu, pokud bylo kontroverzní nebo výrazně upozorňovalo na nějaký fenomén, případně se jím samo stalo. Následuje obvykle přiblížení toho, co se v knize odehrává, v případě poezie vyjmenování zajímavých rovin poetiky i s ukázkami. Připadá mi ale hodně mechanické, když třeba u poezie autoři recenzí postupují způsobem „v prvním oddíle... odstavec,

v druhém oddíle... odstavec atd.“. Tohle má smysl pouze v případě, kdy je to funkční, například když ty oddíly spolu kontrastují nebo dojde k překvapivému vývoji. Jinak takové mechanické výčty připomínají spíš administrativní styl. A na závěr samozřejmě shrnutí, hodnocení a vůbec mi nevadí, když je tam i doporučení. Teď mi třeba jeden zkušený recenzent poslal recenzi jedné sbírky a po krásné, důkladné interpretaci na závěr napsal, že za něj je to kandidátka na Cenu Jiřího Ortena pro autory do 30 let. Pro někoho by to bylo už přes čáru, za mě je to ale v pořádku. Naopak to vnímám jako odvážné vyslovení názoru a oceňuji, že se toho autor recenze nezalekl.

5) Měl by být podle tebe recenzent tedy hodně subjektivní?

Záleží na tom, co si představíme pod pojmem subjektivní. Pokud má svůj soud podložený interpretací, tak to vlastně až tak subjektivní není. On vlastně popisuje, jaká ta kniha je. Pořád tedy slouží knize, slouží čtenářům. Oproti tomu hlídám, aby ve Tvaru nevycházely lacině oslavné texty, skutečné PR, které si na recenzi jenom hraje, text je od první věty plný superlativů. Někdy z textu přímo číší, že autor je s recenzentem domluvený, je to pak opravdu jen taková hra. S tím se občas setkávám a takové texty u nás rozhodně neotiskujeme.

6) Co si myslíš o tom, co se objevuje na Instagramu? Jsou to knižní recenze?

To je pro mě spíše žánr avíza. Také na svůj Facebook občas nějaké dám, když si přečtu knížku, která mi připadá fakt dobrá. Příčí se mi ale přehnané zjednodušování. Jednu dobu jsem k těmto svým soukromým avízům ve stručnosti psala, čím mě kniha tak dostala, byly to třeba čtyři věty, ale pak mi to přišlo moc povrchní a uvědomila jsem si, že to tak nechci. Raději tam tedy knihu vůbec nerozebírám a k fotce knížky napíšu jen jednu větu typu „Už dlouho jsem si takhle nepočítla!“ Kdo chce, může si pak knihu už vyhledat a přečíst sám, pak se o ní třeba můžeme soukromě pobavit, domluvíme recenzi do Tvaru atd. I takové malé avizo ale může mít nějakou váhu, moji přátelé a sledující vědí, že se v literatuře asi orientuji. Takže když narazím na knihu, na kterou chci upozornit, udělám to, ale už se tam nerozepisuji s důvody proč. Za mě se do tak malého rozsahu nedá vtěsnat seriózní hodnocení. Spíš chci podpořit autora nebo ukázat na zajímavou knížku.

7) Znáš nějaké knižní influencery?

Nesleduji a ani neznám, ale znám lidi, kteří jsou na pomezí, jako Lucie Zelinková. A vlastně si nejsem jista, jestli je influencerka, nebo jestli je už recenzentka.

8) Co si myslíš ty?

Nesleduji ji nijak systematicky, její působení vnímám spíš jako službu čtenářům, jsou to taky spíš taková aviza, anotace, upozornění na knihu. Nicméně věnuje se tomu už dlouho a určitě má výborný přehled. Je to člověk hodný respektu, ale asi bych si její tipy vyhledávala spíš pro přehled, než kdybych se chtěla o knize dozvědět něco hlubšího. Mám ve své bublině hodně spisovatelů, takže i když na Instagram moc nechodím, někteří mí přátelé tyhle ohlasy sdílejí, hlavně tedy doporučení svých knih. Takže já to pak čtu a znám to od nich. Jediný, koho sleduji, je Opičí matka, Petra Schwarzová Žallmannová, protože už několik let píše recenze k nám do Tvaru, věnuje knihám pro děti, a to soustavně a dlouhodobě. Má neuvěřitelný přehled, taky o literatuře pro děti přednáší ve školách a školkách, má tam s dětmi a učiteli besedy. Ji jedinou sleduji na Facebooku i na Instagramu, o knihách umí psát moc hezky, i pokud je to stručný text. Je to osobní, ale nikdy to není hloupé nebo přehnaně zjednodušené. Naláká tě to na tu knihu a zaujme tě to. Dělá to chytře, se zápalem a espretem. Pořád ale v první řadě slouží knihám a dělá to proto, že to je její vášeň. Není to tím, že chce být influencerka a že jde o její krásné nehty u obálky. Ale nejsou to recenze, je to spíš osobní vyznání ke knize. Obdivuju, že zvládne obsáhnout několik žánrů, od avíz na Facebooku a na Instagramu až po recenze, které mají šest nebo sedm tisíc znaků.

9) Co by si z knižních recenzí měli odnést čtenáři?

Je to upozornění na knihu, a tak především co nejplastičtější představu o tom, jaká ta kniha zhruba je. Recenze nezahrne všechny aspekty a roviny díla, ale když je dobrá, tak vypíchne podstatu a to nejzajímavější. Takže ti to dá představu a ty víš, jestli by sis tohle chtěla přečíst, nebo ne. Já třeba kolikrát u nás ve Tvaru jen z ukázek poezie v recenzích poznám, jestli bych si to četla ráda, nebo ne.

10) Znáš pojem bookstagram?

Neznám, pouze od tebe.

11) Myslíš si, že je možné, aby knižní recenze na Instagramu mohly mít vliv na knižní recenze v literárních časopisech?

Myslím, že ne. Jsou to podle mě dva odlišné světy i žánry. Zároveň si nemyslím, že žánr časopisecké recenze je konzervativní či zastaralý. Odlišná bude z velké části i cílová skupina. Jeden člověk ale může psát to i to, když je šikovný. Důkazem je právě Opičí matka, Petra Schwarzová Žallmannová.

12) Nabízí knižní profil něco jiného než literární časopisy?

Určitě barevné obrázky, to my ve Tvaru nemáme. Je to lákavé a na první pohled to zaujme. I ta přímočarost je v něčem dobrá. Já naopak své recenzenty musím leckdy povzbuzovat k tomu, aby přidali na hodnocení. Hlavně mladší a noví recenzenti se často velmi bojí, protože mají velký respekt vůči knihám a autorům. Je v tom zdravá pokora, ale někdy je to už na škodu, a tak je musím někdy až nutit, nebo řekněme povzbuzovat k explicitnímu hodnocení. Přímocíarost je dobrá v tom, že víš jasně, co si ten člověk myslí. Navíc když jsou knižní influenceři šikovní, dovedou dobře pracovat se svojí cílovou skupinou. Myslím, že zvlášť ti, kteří se orientují na různé žánrovky, třeba fantasy nebo young adult, se v tom dobře orientují, takže když něco napíšu, jejich sledující hned vědí, co a jak. U nás ve Tvaru tahle zkratka nefunguje, a ani tedy není cílem.

13) Myslíš si, že by se Tvar měl více zapojit na sociálních sítích?

Tak my zapojení jsme, máme aktivní profil na Facebooku a Instagramu, kolega to myslím dělá velmi dobře. Od ledna 2024 navíc budeme mít nového šéfredaktora Jana Hellera a nejspíš se bude něco nového dít i v online prostředí. Rozhodně chceme tuhle rovinu posílit.

14) Obecně si myslíš, že by do toho literární časopisy měly jít, nebo je to jiná sféra?

Do prezentace toho, co dělají, ano, do instagramových „recenzí“ ne. To je fakt jiná sféra a částečně jiná cílová skupina. Zároveň je ale na Instagramu spousta spisovatelů a spisovatelek všech generací, takže aktivní přítomnost na téhle síti nám může přitáhnout nové čtenáře a zájemce. Někoho to může přivést k tištěnému časopisu, někdo zůstane u online avíz. A jelikož se člověk vyvíjí celý život, je fajn, když budou lidé vědět o Tvaru třeba i z některé online platformy, a třeba ho časem začnou číst. Věřím, že tu stále bude i za dalších deset let. Takže je určitě dobré zvyšovat povědomí.

15) Proměnily se knižní recenze za tu dobu, co se jim věnuješ? Vyvíjí se jejich podoba?

Myslím, že v tištěném časopise se pořád píšou hodně podobně. I mladí autoři, kterým je pod 30, respektují žánr v klasické podobě. Ctí tu tradici, protože to jsou lidi z vysokých škol, často doktorandi a pedagogové, a jsou zvyklí číst a psát odborné a vůbec rozsáhlé texty. Často je musím naopak povzbuzovat k tomu, aby se uvolnili, aby jejich recenze byly čtivější. Připadá mi, že jak žánr, tak i typ média respektují až příliš, že vůči němu mají až přehnaný a někdy skoro kontraproduktivní respekt. To už spíš lidé, kteří jsou vypsání, zkušení a mají nadhled, si dovolí nějakou ironii, nějaké pošťouchnutí, legrácku, což je hrozně osvěžující.

16) Takže za tebe ta psaná podobá knižních recenzí zůstane do budoucna stejná?

Nemyslím si, že by nás v tomto ohledu čekala v tradičních časopisech, jako je Tvar a Host nebo A2, čekala nějaká revoluce. Je to totiž funkční. Tenhle typ textu tě s knihou opravdu seznámí, podrobněji a přesněji, hlouběji. Není to tak, že by se toho lidé drželi, protože je nic jiného nenapadá nebo protože nechtějí experimentovat. Ono to zkrátka funguje. Navíc to asi píšou lidé, které baví psát, ale i číst tenhle typ textů, něco jim to přináší.

17) Co tebe osobně motivuje nejvíc, že se tomuhle žánru věnuješ?

Miluji literaturu, sama píšu, takže je to můj svět, který mám ráda, moje práce mě baví. Také se mi líbí, že komunikuji s lidmi a zároveň jsem blízko textům. Rediguju je, někdy do nich i docela dost zasahuju. Těší mě i vědomí, že děláme smysluplnou práci. Pomáháme knihám, pomáháme autorům i nakladatelstvím a zároveň samozřejmě čtenářům. Jsme taková široká komunita, je to fajn. I ten společenský rozměr se mi líbí. Píšu si s lidmi, jsme v kontaktu, chodím na literární akce, na čtení, na křty knih, setkávám se s autory. A těší mě i to, že píšeme o knihách, které jsou často nekomerční, a tak pomáháme pěstovat a udržovat určitou kvalitu. Asi to vidím idealisticky, ale bez toho to myslím nejde dělat. Aspoň já bych to bez toho dělat nemohla. Zároveň jsem hodně citlivá na literární snobství, takže klidně recenzujeme i knihy Mornštajnové, Soukupové nebo Dvořákové, byť jsou tím někteří echt intelektuálové a v mých očích literární snobi pohoršení. Ale zároveň se u nás hodně recenzují i knihy, které jinde reflexi nenajdou, to se týká hlavně poezie.

18) Které všechny literární časopisy čteš?

Tvar a Host, z online magazínů iLiteraturu. O ostatních časopisech vím, do redakce nám chodí, ale není to tak, že bych si četla každé číslo Protimluvu, Souvislostí či A2, což je navíc spíš kulturní než literární časopis. Mimochodem iLiteratura je pro mě i pracovní dobrý zdroj, protože je to internetový magazín, a tak tam recenze často logicky vycházejí dříve.

Příloha č. 10: Rozhovor s Kamilou Drahoňovskou – 26. 11. 2023

1) Jak dlouho se už věnujete psaní knižních recenzí?

Musela jsem si to dohledat a je to od roku 2014, ale to jsem napsala pár textů. Potom intenzivněji od roku 2017. Takže pár let už to je.

2) Kde všude publikujete knižní recenze?

Zatím publikuji především na iLiteratuře, pro mě je to srdcová záležitost, protože jsem

součástí redakce. Tam jsem začínala a je to pro mě inspirativní prostředí, kde se cítím dobře, kde vím, že se dá na všem domluvit. Myslím si, že iLiteratura funguje na základě nadšené práce spousty fajn lidí, kteří si dokáží navzájem něco předat.

3) Jak jste se dostala k psaní knižních recenzí?

Nabídla jsem se.

4) Proč se zrovna věnujete psaní knižních recenzí, a ne něčemu jinému?

Zdaleka se nevěnuji jen a pouze psaní recenzí, naopak je pro mě čím dál těžší si na psaní najít čas. Ale důvod je asi ten, že jsem celoživotně vášnivý čtenář, což asi nepřekvapí. Literaturu jsem studovala, a knihami se tak zabývám celý svůj život, včetně toho dospělého profesního, takže to pro mě byl logický krok. Už jen proto, že prakticky od začátku vysokoškolského studia se zájmem sleduji současnou českou produkci.

5) Co Vás teď nejvíce motivuje pro psaní knižních recenzí?

Jednak je to chuť o knize něco předat dál, jednak se chci dále orientovat v sekcích, do kterých píšu. Myslím si, že je rozdíl, pokud si knihu jenom přečtete, nebo pokud o ní máte psát. Pak se totiž musíte opravdu zamyslet nad kontextem a nad tím, jakým způsobem ta kniha k vám a potenciálně ke čtenářům promlouvá, nehledě na to, že si hledáte další informace. Osobně mi to pak přináší prohlubování vlastních znalostí. Druhá věc ale je, že tak můžu dávat vědět o knihách, které stojí za pozornost, a proto mám třeba velkou motivaci psát o dětské literatuře, kde mám nově na starosti dětskou sekci. Jako iLiteratura jsme jeden z mála literárních časopisů, který se dětské literatuře věnuje. Občas píšu i o audioknihách, které důkladně recenzuje především portál naposlech.cz, ale v rámci literární odborné veřejnosti takovou reflexi nemají. Myslím si, že v obou případech dává smysl vytahovat tituly, které za to stojí.

1) Jaké Vy osobně čtete literární časopisy?

Čtu nás. Roky jsem si předplácela Host, ale postupně jsem přestala stíhat ho číst od začátku do konce. Když si dělám rešerši ke svým vlastním textům, tak procházím všechna možná periodika, obzvláště pokud jsou dostupná na internetu. V papírové podobě už se s tolika literárními časopisy nepotkám. Musím pak jít formou předplatného, a když se mi potom jednotlivá čísla hromadí na nočním stolku, tak z toho je spíš frustrace než užitek.

2) Má mít podle Vás knižní recenze určitou strukturu?

Rozhodně by měla mít jisté náležitosti. Každý text, který má za něco stát, musí mít nějakou strukturu, musíte postupovat odněkud někam, musí být smysluplně postavený a směřovat k pointě. Pro knižní recenzi je důležité, aby měla kontext a nějakou hlavní myšlenku. Základní postřeh, se kterým tu recenzi píšete, je mnohdy důležitější než si odškrtnout políčka osnovy. Myslím si, že i pro čtenáře je svěžejší, pokud napíšete dobře postavený text, ale ne za každou cenu podle určitého mustru.

Samozřejmě psát tak, aby mu čtenáři dávalo smysl. Popisovat děj až na konci recenze samozřejmě nedává smysl, ale rozhodně si nemyslím, že by nutně musel přicházet na řadu jako první. Každé ozvláštnění může být pro čtenáře osvěžující.

3) Jak rozlišujete kvalitu jiných recenzí?

Jedna věc samozřejmě je, jestli je ten text dobře napsaný. A druhý je obsah. Sama od recenze očekávám, že mi umožní někam si knihu zařadit a udělat si o ní obrázek. Ale tam, kde chybí kontext, kde dojmy převažují nad argumenty nebo kde cítím, že se autor recenze vydal na pole, kam už bych se sama nepouštěla, pro už pro mě není příliš důvěryhodná.

Nemám ráda recenze, které jsou příliš subjektivní. Ve smyslu: tahle mužská postava je nesmyslná, protože já osobně ve svém okolí neznám chlapa, který by to dělal. Viz třeba ohlasy na poslední knihu Petry Soukupové.

4) Je něco, na co by se v knižních recenzích nemělo nikdy zapomínat?

Konkrétní argumenty, proč něco hodnotím tak, jak to hodnotím. Potom kontext. A v neposlední řadě musí být z recenze jasné, jakému typu čtenáře je kniha určená. Respektive jaký typ čtenáře knihu ocení. Pokud sám recenzent na knize shledal zásadní problémy, nutně to neznamena, že to pro někoho nemůže být slušné čtení. Je potřeba hledat špatné i dobré stránky a upozornit na oboje, upozornit na potenciální problémy, ale také na to, že pro milovníka toho a toho žánru nebo tématu to může fungovat. Ač třeba mám sama ráda současné prozaiky české i světové tak to neznamena, že si čas od času nevezmu žánrovou knížku. Neznamena to ale, že kniha je horší jen proto, že je žánrová. Pro určité čtenáře je to dobré čtení. Neexistuje žádný balíček literatury, který je výš a žánrový autor je níž. Ne, každý z nich se pohybuje v rámci polí svého žánru.

Kromě toho si osobně myslím, že je dobré mít úctu k autorovi recenzované knihy. Přeci jenom jí věnoval spoustu času, ať je výsledek jakýkoliv. Jasně, objektivní argumenty, proč text nefunguje a proč je kniha třeba i hodně špatná, jsou v pořádku, ale myslím si, že je

možné vybalancovat svoje argumenty tak, aby člověk nebyl zbytečně útočný a zlý. Člověk může kritizovat, může i tvrdě kritizovat a u toho pořád můžete psát s úctou k tvorbě toho druhého člověka.

5) Co by si podle Vás měli čtenáři z knižních recenzí odnést?

Udělat si základní obrázek o recenzované knize a zjistit, jestli je to čtení právě pro ně. Někdy mi připadá, že se obzvláště na sociálních sítích kvalita knihy posuzuje podle toho, jestli vám osobně sedla nebo nesedla. Ale ta kniha za to nemůže, že vy tenhle žánr nemáte ráda. Recenze by tedy měla pomoci čtenáři se zorientovat v knižní produkci a správně si vybrat to, co si on od toho čtenářského zážitku představuje.

6) Sdílette Vy osobně na svých sociálních sítích knižní recenze?

Teď se trochu snažím. Já na sociálních sítích tolik aktivní nejsem, ale snažím se to překonat a odkazy na iLiteraturu k sobě na Facebook dávám. Můj Instagram spíš spí.

7) Proč se teď snažíte sdílet na sociálních sítích obsah více?

Protože chci podpořit časopis, pro který pracuji, a doporučit knihy, které za to stojí, i svým přátelům. Nedávno jsem recenzovala Knihu pocitů od Ester a Milana Starých, což je skvělá záležitost, která provádí děti prožíváním emocí. Kniha je edukativní i zábavná zároveň a myslím si, že by pomohla i lehkým dospělým. Takovou knihu ráda doporučím svým přátelům a Facebook ji může dostat k více lidem a zároveň dostat víc lidí na iLiteraturu, protože si myslím, že si to zaslouží.

8) Sledujete nějaké knižní profily? I třeba na tom Instagramu, přestože tam tolik aktivní nejste?

Teď už jich je méně. Když jsem si Instagram před lety založila, tak pro mě bylo docela zajímavé to sledovat, protože jsem byla na rodičovské s prvním dítětem a poměrně dost jsem u toho četla. Člověk je izolovanější a ne vždy má možnost s někým sdílet nerodičovská témata – a tady se zdálo, že by mohla být šance. Ale bohužel jsem zjistila, že jich není zase tolik, které by za to opravdu stály. Kdyby bookstagramová komunita existovala, když jsem byla na střední škole, bylo to pro mě a moje čtenářství šťastné místo. Ale nejspíš jsem příliš zatížená svým vzděláním. Ač to teď může znít trochu povýšeně, je to tak.

9) Podle čeho poznáte, že ten knižní profil stojí za to sledování? Co je pro Vás rozhodující, abyste ho sledovala?

Neříkám to jako objektivní pravdu, ale pro mě je podstatné, aby ten člověk aspoň trochu rozuměl nějakým zákonitostem literárního vyprávění. Nemusí to nutně znamenat, že má vystudovanou literaturu nebo příbuzné obory. Jde o to, že pokud pracujete s texty, tak vám to dá úplně jinou výbavu, jak psát o knihách, než když jste „pouhý“ vášnivý čtenář. Někdy i stačí mít dost načteno, protože pokud máte hodně načteno, opět máte kontext. Bohužel mi přijde, že spousta profilů stále ještě hodnotí knihu podle toho, jak hladce se jim četla, případně že nesnášeli určitou postavu, a proto se jim ta kniha nelíbila, ale už nedojdou k tomu, že tu postavu nesnáší, protože ten autor zřejmě chtěl, aby ji nesnášeli.

Pokud někdo hodnotí knihy a nereflakuje přitom, jakým způsobem a s jakým záměrem je ten text postaven, případně jeho hodnocení vychází z neporozumění intertextovým odkazům na jiné texty, a vy to vzdělání přece jen máte, tak pro vás jeho výstup ani nemůže mít výpovědní hodnotu.

10) Dokázala byste tedy popsat pojem bookstagram vlastními slovy?

Čtenářské reflexe knih na Instagramu.

11) Myslíte si, že by mohl mít bookstagram v budoucnu vliv na podobu knižních recenzí v literárních časopisech?

Já si nemyslím, že přímo knižní bookstagram. Lidé chodí na internet za vizuální stránkou, fungují obrázky a fungují videa. Schopnost soustředění na psaný text (nejenom) na internetu, určitě obecně klesá. To, že se návyky uživatelů proměňují, na nás musí mít logicky dopad. Nicméně si nejsem úplně jistá, jestli pokud bychom to začali víc reflektovat, jestli bychom zůstali sami sebou. V tomhle máme trošku smůlu, ale myslím si, že o to víc bychom měli dělat to, co děláme. V čem bychom se možná mohli poučit od bookstagramu a podobných věcí je to, jakým způsobem se prodat. Neměnit svůj obsah, ale způsoby, jak na něj upozorňovat nebo jak nalákat čtenáře, aby chtěl víc, aby chtěl vydržet u té naší recenze až do konce. V tomto ohledu mám pocit, že literární časopisy nějakou rezervu mají, ačkoliv se snaží s tím něco dělat.

12) Jste internetové médium, uvažovali jste o zakomponování nových formátů – například videí?

iLiteratura pro nikoho z nás není hlavní pracovní poměr, všichni máme nějaké svoje záležitosti, a tím pádem musíme vybalancovat, čemu jsme ještě schopní se věnovat a co má největší prioritu. V tuhle chvíli se snažíme mít pokryté sociální sítě, hodně se o tom bavíme

a přemýšlíme o možnostech. Jovanka Šotolová nedávno dávala rozhovor na ČT Art, kde mluví o tom, že při založení iLiteratury před dvaceti lety byla takový vizionář, protože byla první literární časopis, který brázdil vody internetu, ale dnes už se z nás začínají stávat spíš dinosauři.

Výhodou internetového média je, že se nemusíte tolik strachovat s rozsahem, můžete rychle reagovat. Recenze navíc na webu zůstávají, takže si můžete dohledat třeba 10 let starou recenzi. Zatím tedy čtenáře máme a budeme se snažit s tou dobou běžet dál. Chceme ale zachovat, aby byly naše texty psány poučeně, aby byly dobře vyargumentované, dobře naformulované, a to do krátkého videa nenacpete. Z téhle podstaty nám tendence nenahrávají, ale myslím, že to rozhodně neznamená, že bychom neměli svoje místo.

13) Myslíte si, že se proměnila podoba knižních recenzí, třeba i za tu dobu, co je píšete?

Myslím si, že v literárních časopisech asi příliš ne. Ač by asi záleželo na tom, jestli se bavíme o formální stránce, nebo o obsahu. Zásady a přístup však nejspíš zůstávají stejné.

14) Do budoucna tedy asi taky zůstanou stejné?

Nevím, jestli na tohle umím odpovědět, spíš si myslím, že by se mohl změnit styl, jakým způsobem je dostat mezi čtenáře. Ale v zásadě je to dost individuální věc, někdo Vám napíše erudovanou recenzi, která je pro běžného čtenáře neucitelná a někdo vám vyloupne svižný text, který je všeobecně přístupný. Jde o to, co od toho chcete a komu to chcete směřovat, to je to nejzásadnější. Pokud chceme oslovovat nadšené čtenáře, které zrovna neprošli bohemistikou, tak musíme psát trochu svižně a trochu se snést z těch svých výšin, ale zase nerezignovat na zásady, kterých se držíme, My nepotřebujeme dávat tipy lidem ze svého oboru. My je potřebujeme dát někomu, kdo se třeba sám neorientuje, a proto k nám lidé chodí.

15) Měly by se literární časopisy začlenit do komunity bookstagram?

To si úplně nemyslím. Domnívám se, že jde o dvě různé věci, dvě různé komunity, které jsou vyhledávány různými čtenáři.

Mám ale pocit, že vztahy už nejsou tak vyhrocené jako pár let nazpátek, kdy jsem cítila velké pnutí. Proti sobě stojí vzdělání v oboru s pečlivě prokomponovanými texty a charisma konkrétního bookstagramera, který má nějaký dosah, ale postrádá erudici. Z toho plynula jistá frustrace. Na druhou stranu každý z nás nějak začínal se svým čtenářstvím a každý z nás

má ve své čtenářské historii tituly, které by se styděl přiznat. Nikdo nezačínal třeba Kunderou. Mnoho knižních účtů, které ze začátku nabízely víc dojemů než erudici, se proměnily. Čím víc čtete, tím víc kontextu můžete získat. Takže si myslím, že oba světy se postupně více prostupují a bude se to dít i dál. Možná bychom se mohli navzájem obohatit, ale neznamená to, že každý, kdo si vyfotí kávu s knihou, rozumí literatuře. Ale zdaleka to není tak černobílá otázka, jak by se mohlo zdát.

Příloha č. 11: Rozhovor s Petrou Schwarzovou Žallmanovou – 4. 12. 2023

1) Jak dlouho se už věnujete publikování na Instagramu, na Blog a následně jak dlouho píšete knižní recenze do Tvaru?

Blog je asi nejstarší, ale ten teď spíš spí, protože to nestíhám. Je to takový archiv pro mě, toho, co jsem četla nebo co jsme četli s dětmi, ale ten jede teď asi 8 let. Na Facebook píšu od roku 2017 a na Instagram od roku 2019. Dnes mám vždy jeden příspěvek, který mám napsaný a dám ho na Instagram a automaticky se mi to překlopí do Facebooku. Jsou tam stejné informace, ale je tam odlišné publikum. Někteří se překrývají a jsou na obou platformách, ale mám pocit, že jsou pouze lidé, kteří jsou na Facebooku a kteří na Instagramu. Různě reagují na příspěvky, a tak je to jiné, ale je to odraz toho stejného příspěvku. Moje první recenze pro Tvar byla v dubnu v roce 2018, od té doby pravidelně v každém Tvaru mám nějakou recenzi.

2) Píšete i někde jinam nebo jen do Tvaru?

Recenze jako takové píšu ještě docela pravidelně poslední dva roky do magazínu Krajské knihovny Vysočiny. Teď jsem druhý rok psala takový soubor tipů za poslední rok pro Deník N, kteří by teda taky měli zájem tu spolupráci trochu zintenzivnit.

3) Když srovnáte příspěvek na Instagramu a knižní recenze, tak v čem se to za Vás nejvíce odlišuje?

Rozhodně je to délka. Recenze pro sociální sítě je založena na té vizualitě, a tak tam přidávám všech 10 fotek, které mě Instagram nechá tam dát a napíšu recenzi, která je primárně směřovaná na člověka, který to jenom přeletí očima a který nehledá podrobnou literární analýzu. Spíš hledá, pro koho ta kniha je, pro jak staré děti je a pro jak zdatného čtenáře to bude. Myslím si, že u těch mých recenzí už většinou nehledají to, jestli to kritizují nebo chválím... Já jsem se od začátku rozhodla, že nebudu psát o knihách, které se mi nelíbí, protože je to ztráta času. To, co ze mě vychází, je tak hlavně doporučení toho, co já považuji

za dobré a jenom se snažím na sociálních sítích specifikovat, pro koho to ideálně je. V časopise je to spíše analýza samotného textu a přístupu, jaký ten autor měl. Sice tam také zmiňuji, pro koho to je a pro koho ne, ale jenom okrajově. Spíše se snažím projít knihu z toho lingvistického nebo literárněvědného pohledu. Předpokládám, že kdo si vezme Tvar do ruky, tak se asi chce něco hlubšího dozvědět o tom, co je skrytého za tím textem. Na sociálních sítích tu ambici nemám.

At' už píšu jakoukoliv recenzi, tak je pro mě důležité, aby ta kniha byla nejenom prezentovaná z pohledu toho textu, ale i z té grafické podoby. Jsou knihy pro děti, kde ta vizuální stránka má významný vliv na to, jestli bude tím dítětem přijata nebo ne, a tak se vždy snažím zmínit ilustrátora, grafika a samozřejmě i překladatele.

4) Setkala jste se někdy s tím, že by Vás na Instagramu omezoval počet znaků?

Já to беру jako omezující. Občas je ten příspěvek příliš dlouhý, a tak to musím redukovat. Přestože mi to leze na nervy, že s tím musím něco dělat, tak to považuji spíš za hlídače, který mě nutí se nerozepisovat. Mám totiž tendenci se rozmluvit a limitovaný počet znaků, který mám i ve Tvaru, je pro mě důležité vodítko. Já bych byla schopná o tom napsat 20 stránek, ale to nikdo nebude číst a míjelo by se to účinkem. Ten limit mi tak spíše vyhovuje.

5) Děj knih třeba taky do příspěvku popisujete?

Ano, určitě. Nebojím se ani dělat spoilery. Konec neprozradím, ale v naprosté většině případů napíšu tak, jak to je, o čem to je a na co mají být rodiče připravení, protože jak rodič, tak ten pedagog chtějí vědět, komu to můžou doporučit. Ten, kdo čte moje příspěvky, tak většinou vybírá knihu pro dítě. V příspěvcích se soustředím i na to, abych zbavila ostatní předsudků, například to, že leforela nejsou jen pro děti, které jsou ve školce, ale že mohou být i pro prvňáka, protože se na to tak cítí. Nejdůležitější pro mě tedy je, že kniha je dobře udělaná, zhruba o čem je a pro koho se hodí. Děj řeším taky a pokud to je encyklopedie, tak rámcově napíšu, o čem to je, nebo vypíchnu něco zajímavého, čím se odlišuje od ostatních.

V recenzích pro Tvar se dějem zabývám mnohem víc, to musíme často zkracovat a spoilerům se vyhýbám. Ale knihy, které recenzuji, jsou i pro Young Adult nebo pro druhý stupeň. Tam už si to občas přečte i dospělý z vlastního zájmu.

6) Řekla byste, že Vaše příspěvky mají určitou strukturu?

Nedržím se žádné pevné struktury, ale na začátku po názvu knihy následuje v závorce nakladatel a rok vydání. První informace je to, kdo jsou autoři a kdo je překladatel. Víím, že

někoho to ruší a dává to až na konec, ale pro mě je to důležité i proto, aby si lidé uvědomovali, že za tou knihou stojí nakladatelství a že to někdo překládá. Pedagogové to často neřeší, jestli to někdo přeložil, jestli to byl vůbec nějaký překlad nebo jestli se jim to dobře čte, protože je to dobrý překlad. Ta moje touha je taková edukativní, chci vzdělat toho pedagoga, aby si uvědomil, že je to důležité. Zároveň se mu mohou zalíbit knihy z určitého nakladatelství a může poté jít přímo po jejich edičním plánu. V krátkosti následně napíšu něco o tom ději nebo o čem to je, potom se soustředím na to, pro koho to je a proč si myslím, že to pro něj je. Na závěr je moje osobní myšlenka, komentář, nebo třeba citace z knihy. Když je v té knize významné to, že je poetická nebo je psaná specifickým jazykem, tak chci ukázat příklad, jakým způsobem je psaná, aby si čtenář vytvořil představu. Ale že by ta struktura byla nějak pevná, tak to ne.

7) To platí i pro Tvar?

Ne, tam naopak mám pocit, že nějak vlají. Jsem vděčná, že to mohu psát tak, jak to cítím. Recenze je velmi odlišná, pokud píšu o humorné knize nebo o knize, která je o druhé světové válce. Ve Tvaru se mi prolíná dost zásadním způsobem popis děje s určitou informací a s hloubkovou sondou. Spíš na příkladech nebo na pasážích z děje, ať už přímo nebo nepřímo citovaných, se snažím demonstrovat to, co o té knize chci vypíchnout. Tam je té struktury ještě méně. Je to spíš literární útvar, který má blíž k beletrii než k té žurnalistice.

8) Co Vás nejvíce motivuje k psaní knižních recenzí?

Na začátku jsem potřebovala intelektuálně zhmotnit čtení zajímavých dětských knih. Když jsem začala psát blog Opičí matky, tak jsem to ani nikomu neřekla a psala jsem to jako takový svůj online deník s tím, že jsem byla zvědavá, jestli si k tomu někdo najde cestu a to, že si ji k tomu někdo našel, mě těší. Teď jsem se už posunula a to, co mě motivuje, tak je zpětná vazba. Jednak je to pro mě takový deníček toho, co si chci zaznamenat, až potom, co hledám knihu, co budu číst se svými dětmi. Překvapivě jsem začala zjišťovat, že ne každý se v tom orientuje a že ne každý učitel se v tom orientuje, takže mi přijde zajímavé, když mi někdo napíše: „Díky vašim knižním tipům jsem rozečetla v šesté třídě děti, nad kterými jsem zlomila hůl.“ Mám opravdu radost z toho, když se ke mně dostane zpátky reakce mluvící o tom, že to mělo pozitivní vliv na konkrétní dítě. Taky mě to samozřejmě baví, číst dětské knihy a baví mě pít se po těch nových knihách. Je to i legitimizace vlastní zábavy a je to fajn to mít takto propojené. Když si večer čtu před spaním, tak je to pro mě oddechovka, ale zároveň vím, že to nějakým způsobem mohu zužitkovat hned další den.

9) Sdílette na knižním profilu hlavně knižní příspěvky nebo i něco jiného?

Jsou tam příspěvky o knihách a pohledy do mého pracovního života, když někde čtu nebo když je školení. Když jezdíme na dovolenou, tak tam dávám fotky, ale vždy se to týká knížek. Takže co jsme četli na prázdninách nebo co děti dostaly k narozeninám nebo v jakém knihkupectví jsem byla v zahraničí. Nedávám tam nic, co by nesouviselo s knihami. Někdy dávám do stories něco hezkého, třeba zmrzlou kapku, a to je jediné. Když mám pocit, že jsem dala tři příspěvky, které se týkaly mě nebo dětí, tak zbrzdím.

10) Sledujete knižní profily na Instagramu?

Ano, ale málo. Sleduji spíš ty, které osobně znám, ale s těmi jsem se seznámila prostřednictvím Instagramu. Ráda bych toho sledovala více, ale nestíhám to. Musím říct, že sleduji často zahraniční, abych věděla, co se kde děje a když vidím hezkou knihu v zahraničí, tak se jdu podívat, jestli to u nás nevyšlo či něco jiného od daného autora.

11) Čtete literární časopisy?

Tvar a jinak poslouchám spíš podcasty, na to čtení těch recenzí a toho metasvěta úplně nemám čas. V autě poslouchám iLiteraturu, pod hřbety knih, poslouchám Meandry dětské literatury, Knižní klub tu a tam... Vyzobávám podcasty, které se zabírají dětskou literaturou.

12) Rozlišujete kvalitu jednotlivých recenzí?

Já sleduji profily, u kterých vím, že opravdu recenzují knihy z pohledu: „Čtu hodně a když se mi něco líbí, tak to dám na Facebook.“. Profily, které pak už moc nesleduji, jsou takové, na kterých nacházím hlavně recenze knížek, na které i mně přicházejí nabídky o recenzi. Rozhodně to nehaním, má to svoje místo, ale nejsem se o to schopna opírat jako o objektivní zdroj. Nebo, když je to autor, který si vydal vlastní knihu a teď se zoufale snaží, aby mu to někdo recenzoval. To je taková jedna rovina toho recenzování a každý k tomu přistupuje jinak. Líbí se mi, když k tomu někdo přispěje i svým talentem či jinou nástavbou, že jde za rovinu toho literárního významu, nebo je to někdo, komu tak důvěřuji, že ať už dá jakýkoliv příspěvek, tak mu věřím.

13) Navazujete spolupráce?

Já jsem na ně velmi opatrná. Když mi začali psát první nakladatelé s tím, jestli nechci recenzovat jejich knihy, tak mi to přišlo úžasné, že někdo má zájem o mou práci. Později

jsem přišla na to, že to, co se snaží někdo proaktivně prodat, tak že to nejde ruku v ruce s tím, co chci propagovat já. Několikrát se mi pak stalo, že jsem psala omluvný email a na vlastní náklady poslala knihu do nakladatelství zpět, že to recenzovat nebudu. Teď to mám tak, že když mi to někdo knihu nabídne, tak se na ni jdu podívat do knihovny či knihkupectví. Pokud je to fajn, tak s tím souhlasím a mohu už přislíbit, že to budu recenzovat. Dost si zakládám na tom, abych nebyla spojována s žádným komerčním subjektem, je sice vidět, koho preferuji, ale nejsem recenzentka ani Albatros media nebo Euromedia či s někým takto napřímo spojená. Nikdy jsem nechtěla dělat to, abych musela psát recenze určitým způsobem v určitém čase.

14) Považujete texty na Instagramu za recenze?

Spíš jako minirecenze. Je to určitý odraz recenze a není to jenom anotace. Řekla bych, že je to nějaký formát recenze, ale v běžné recenzi je větší rozsah a větší hloubka.

15) Řekla byste, že jste součástí komunity bookstagram?

Nemyslím si to. Možná je to tím, že tomu tak dobře nerozumím, ale já si myslím, že bookstagram je spíše skupina lidí, kteří se soustředí na knihy pro starší děti a jede to kolem Humbooku a instagramerských rodin, které kolem sebe vážou velká nakladatelství. Já se proti nim do určité míry vymezuji. I Euromedia a Albatros Media vydává knihy, které jsou dobré a hodnotné, ale já se snažím kopat i za menší nakladatele, kteří nemají tolik komerčního prostoru a hlasu a nejsou vidět ve výlohách, ale vydávají knihy, které významem i kvalitou převyšují to, co přináší mainstreamová produkce. Bookstagram a ta komunita kolem toho mi přijde jako ti, kteří jedou v tom mainstreamu. Tím, že to tolik nesleduji, tak ani nevím, jestli jsem součástí nebo ne. Já se třeba tak nevnímám, ale někdo jiný mě tak vidí, to já nedokážu vyhodnotit.

16) Jak byste popsala bookstagram vlastními slovy?

Dle mého pocitu jsou to lidé okolo 20 a čtou knihy, které jsou vydávány pro takovou věkovou kategorii. Jsou to také většinou dívky a Euromedia taky nepopírá to, že jejich produkce YA je směřována na dívky. Je to specifický typ literatury, mají chuť se potkávat a řeší to. Spojuje se to také se soutěžením a výzvami a kdo co kolik toho přečetl a jak je úžasné, že čtu 800stránkové knihy. To já nejsem... já doufám, že se mi daří oslovovat lidi, které oslovují děti, kterým se tolik číst nechce nebo jim to nejde a pomáhá jim to. Doufám, že jsem schopná jim pomoci najít knihu, která je osloví a která je rozečte, než že bych jela v tom

proudu rozečtených čtenářů a soutěžila, kdo toho přečetl více. Nepohrdám tím, má to svoje místo a myslím si, že pro některé lidi je to opravdu důležité, fandím jim v tom a je super, že i tato záliba v knihách může být vnímána jako něco cool. Jsem už asi moc stará na to, abych to vnímala jako něco, čeho se toužím zúčastnit. Chci pomoci těm, kteří tam spíš ještě nejsou a váhají a také učitelům, kteří pořád jedou Lovce mamutů. Chci jim trochu otevřít oči v tom, že existují i jiné skvělé knihy, které by ty děti mohly rozečíst.

17) Proč si myslíte, že lidé vůbec publikují knižní recenze na Instagram?

Myslím, že je to často potřeba sdílet. Já, když jsem byla ve škole, tak jsem vnímala čtení jako soukromou aktivitu, která je pro mě doma. Nicméně mám pocit, že se to hrozně změnilo a že pro mnoho lidí je čtení významnou sociální aktivitou. To sdílení k tomu neodmyslitelně patří, že ta kniha pro ně není úplná, když to nemůžou sdílet. Literatura se taky velmi odlišně vnímá, kniha už dávno není jenom kniha. Je kniha a pak je její ohlas v různých médiích a v jiných rovinách. Myslím si, že ta potřeba sdílet to, co čtu, je proměna čtenářství na významně silnou sociální aktivitu a možná pro spoustu lidí velmi komfortní zónou. Na spoustě škol stále vnímám to, že ti, co čtou, tak jsou přece divní. Dnes ale mohou zjistit, že nejsou sami, což může posílit jejich sebevědomí. Mohou být tím, kým chtějí a necítí se v tom osamocen či osamocena. Nemyslím si ale, že to je jenom způsob jak někdo, komu někdo řekl, že je loser, tak že je to jediný způsob, jak se může realizovat. Myslím, že to je skutečně hrozně příjemné sdílet, že se někomu něco líbilo a povídat si o těch svých oblíbených knihách a těšit se na další díly sérií. Dříve také nebylo tolik merche ke knihám, ale dnes to velmi jede. Knihy a čtenářství se pro mnohé přetavilo do silné sociální roviny. Je také silná skupina matek, které sedí doma, mají děti a mají je rády, ale potřebují nějaký kontakt, a tak sdílí, co s dětmi čtou či se ptají, co čtou ostatní a je to pro ně forma komunikace. Takže to není jen Young Adult bookstagram, ale ostatní v různých životních fázích, kteří tak mají šanci navázat přátelství.

18) Měly by se podle Vás literární časopisy více účastnit té komunity na Instagramu?

To je těžká otázka. Pokud by se to rozhodly dělat, tak by bylo potřeba, aby do určité míry odražely to, co ta komunita, která sociální síť používá, žádá. Pokud chtějí zasáhnout více lidí, tak určitě je to cesta, ale že bych řekla, že je problém, že oni na tom Instagramu nejsou, tak to ne. Samozřejmě že víc lidí si ten Tvar půjde koupit, když bude žít sociální sítě. Já třeba o Tvaru, Hostu nebo o Protimlůvu mluvím, když mám seminář pro učitele a hodně mi

jich říká, že nevěděli, že u nás něco takového vychází. Kdyby oni tu a tam probleskli na sociálních sítích, tak si k tomu třeba také najdou cestu. Záleží na tom, co literární časopisy chtějí, jestli jsou spokojeni s tím, kolik mají čtenářů, tak to asi není nutné. Kdyby toužili potom, aby jich měli víc, tak si myslím, že by se ani nemuseli zaprodat komerci a měnit svůj obsah, ale jenom mluvit o tom, co dělají v širším měřítku.

19) Může být na Instagramu aktivní recenzent kdokoliv?

Ano, určitě. Každé zboží má svého kupce. Kdo chce, tak tam má možnost se nějak zařadit do skupiny, která k tomu přistupuje po svém. Každý má lidi, které sleduje a někdo, kdo sleduje jeho. Kdokoliv má tu touhu, tak by ji měl projevit.

20) Proměnila se podoba příspěvků za tu dobu, co tam působíte?

Upřímně nevím. Asi se to nějak mění, ale vzhledem k tomu, že neustále nasávám nové informace a nové zkušenosti, tak se ten můj názor posunuje. Nevnímám to a nebylo to vědomé.

21) Myslíte, že by knižní Instagram mohl mít vliv na podobu literárních časopisů?

To asi nedokážu vyhodnotit.

22) Nabízí knižní recenze na Instagramu něco jiného než v těch literárních časopisech?

Ano, je to rychlejší a má to větší zásah. Je to také komerčnější a mnohem širší je ta výseč toho, co se dostane do těch instagramových recenzí. Když se rozhoduji, co budu recenzovat pro Tvar, tak ta výseč toho, co tam dám, je opravdu malinká a toho, co jsem ochotná recenzovat na tom Instagramu je mnohem více. Já vím, že to publikum, které čte Tvar, je výrazně náročnější, ale mám i hranici toho, co recenzuji na Instagramu. Chci, aby to vždy prošlo mojí kontrolou kvality, co já jsem si sama v sobě nastavila, ale je pro mě velmi důležité, abych zohledňovala to, že je spousta druhů čtenářů, učitelů a rodičů, kteří ovlivňují čtenářství dětí. Třeba kniha, kterou bych do Tvaru neposlala, tak může u určitého typu čtenáře rezonovat. Rozdíl mezi tou recenzí ve Tvaru a na Instagramu je podle mě ten tlak na hodnotu a literární kvalitu díla, které se dostane do literárního časopisu. Očekávám, že ten, kdo vzal do ruky Tvar a bude číst recenze, tak má tu laťku úplně jinde než průměrný sledovatel toho Instagramového účtu. Nemyslím to špatně vůči lidem, kteří jsou na Instagramu, ale tam od toho Instagramu lidé ani nechtějí, aby to byla hloubková analýza. Oni si chtějí udělat lepší přehled v tom, co vychází. Když si uvědomíme, že v Česku vychází

2500 dětských knih za rok a učitelé, knihovníci i rodiče jsou ztraceni, protože mají hromadu práce už tak, a už k tomu nestíhají sledovat, co vše vychází. Literární časopis chce vypíchnout něco konkrétního, Instagram chce spíše vytvořit přehled o tom, co v Česku vychází.

Příloha č. 12: Rozhovor se Sabinou Bobkovou (@knizni_pristaviste) – 15. 11. 2023

Sabina – přepis

1) Jak dlouho se věnuješ psaní knižních recenzí?

Příští rok to bude 10 let. Začínala jsem v roce 2014, kdy jsem s nadšením po odmaturování zjistila, že lidé hodně čtou. Žila jsem v takové té bublině, kdy se říká, že lidé nečtou a kniha je mrtvé médium. Já jsem ale zjistila, že je nejenom čtou, ale i o nich píšou, fotí je a natáčí videa. Byla jsem z toho tak nadšená, že jsem si založila vlastní knižní blog, protože jsem taky chtěla sdílet to své nadšení. Chtěla jsem si taky dělat takový online čtenářský deník. O tři roky později jsem si založila Instagram, protože moji kamarádi měli dost těch knižních recenzí a chtěli vidět mě a ne knihy. Teď vždy napíšu dlouhou recenzi a výcuc z ní dám na Instagram. Koukala jsem, že mám za tu dobu napsaných kolem 800 recenzí.

2) 800 knih za 10 let, to je neuvěřitelné!

No je to i víc, protože nepíšu na každou knihu recenzi.

3) A proč ne?

Já čtu příležitostně i třeba komiksy nebo mangu, která má hodně dílů a bez spoilerů se na ni píše recenze dost těžko. Napsat k desátému dílu jeden krátký odstavec, kde nemohu zmínit co se v díle děje, mi přijde škoda.

4) Takže na blog píšeš delší recenze než na Instagram?

Ano, je to hlavně kvůli omezení počtu znaků na Instagramu. Nejdřív jsem to dělala tak, že jsem psala recenzi na blog a potom jsem separátně psala recenzi na Instagram. V rámci časových úspor si z té dlouhé recenze vyzobávám text a potom ho upravuji, aby to dávalo smysl. To pak publikuji na Instagramu a na Databáziknih, Goodreads nebo na webové stránce nakladatelství.

5) Když si takhle vyzobáváš z té dlouhé recenze, tak na co se soustředíš? Co je pro tebe důležité, aby tam bylo?

Na Instagramu spíše napíšu: „Tohle bylo skvělé, protože...“ a rozepíšu se tam, než na blogu, kde se snažím držet typickou strukturu knižní recenze. Recenze je sice subjektivní názor, ale má to už lad a sklad. Na Instagramu jdu více do hovorového jazyka.

6) Co si mám představit pod strukturou knižní recenze?

Recenze jako taková je subjektivní názor. Měla by obsahovat jak klady na dílo, tak i zápory. Zaměřit se na ostatní díla autory, popřípadě podobné tituly z žánru. Recenzent by měl umět zasadit do kontextu s dobou vydání, s jiným autory, zdali se třeba autor novou knihou někam posunul, či se vrátil. V neposlední řadě by měl připadnout bod i ke zhodnocení obálky, protože chtít nechťíc, ta prodává. A potom to dílo jako takové, jestli se dá najít podobné v současné době a třeba uvést i podobné znaky s jinými díly. Zkrátka aby se držela pravidel slohového útvaru, kterým je.

7) A tohle tvoji sledovatelé na Instagramu ani neočekávají?

Ne, myslím si, že ne. Lidé, kteří konzumují recenzi v pravém slova smyslu, tak recenze na Instagramu považují tak trochu za podřadné, nekoukají na ně. V dnešní době si na sociální síť můžeš napsat, co chceš a nemáš to nějakým způsobem omezené. Recenzenti, kteří publikují do literárních časopisů nebo v médiích, jsou vybraní a je jich méně než lidí, kteří jsou na Instagramu. Tam může být dítě, teenager, starší člověk, dospělý...

8) Co tě nejvíc motivuje k psaní knižních recenzí a publikování na Instagramu?

Motivuje mě to, že mě to baví. To psaní k mému životu patří. Já jsem si od dětství vždy něco psala a vymýšlela příběhy, můj sen je, že i sama jednou vydám knížku. Taky představa, že bych nic nepsala, to je jako kdybych neměla pít nebo jíst. Už to ke mně patří, baví mě to, motivuje mě to. Nedokážu si představit, že bych to nedělala. Navíc mě těší, že díky mým názorům na knihy motivuji jiné ke čtení. Že lidé díky mě objeví skvělý příběh, který by jinak třeba nepostřehli.

9) Jaký typ příspěvků nejčastěji sdílíš na svém knižním profilu?

Zásadní věc je, jestli myslíš jenom Instagram nebo jestli můžu mluvit o blogu obecně a celkově to, co dělám v knižním světě.

10) Možná když srovnáš Instagram a blog, tak jestli se tam zaměřuješ na jiné příspěvky?

Na blogu jsou hlavně recenze na knihy, jak je sepisuji. A potom se hodně zaměřuji na knižní

reporty. Dokud jsem byla bezdětná, tak jsem chodila na většinu knižních akcí, křtů, besed, veletrhů, samozřejmě Svět knihy, Humbook, to jsou akce, které miluji a kterými žiju. O těchto různých akcích jsem pak psala reporty. Snažila jsem se z nich potom vyzobat do podstatné a výcucy jsem dávala na Instagram. Na blogu jsem i upozorňovala dopředu na tento typ akcí. Mnohokrát se mi totiž stalo, že lidé ani o blížící se akci netušili, a pak mi smutně psali, že škoda že o ní nevěděli dřív. Po recenzích to byly pal nejčtenější články, který jsem dělala. Dřív jsem na blogu psala i wrap-upy, ale ty už jsem potom nestíhala. Na blog jsem i ráda psala různé životopisy autorů nebo schéma dlouhých sérií, třeba Cassandra Clare a její *Nástroje Smrti*. O různých autorech jsem si hledala bližší informace, třeba 30 hodin jsem se věnovala rešeršim a potom jsem z toho vyplodila text. Napsala jsem například vlastní článek o životě Charlottě Brontëové, protože pořádný český životopis jsem na internetu nenašla.

11) Zkoušela si nějakým způsobem tohle dát na Instagram nebo jsi to nechala jen na blogu?

Snažím se. S Charlottou jsem měla více plánů, ale nakonec jsem tam dala jenom seznam jejích děl. Důvodem byl nedostatek času, a pak také fakt, že osekát její život, který byl nesmírně zajímavý a bolestný, mi nepřišlo fér. Ale například rady jak číst díla Cassandry Clare (vydala kolem dvaceti knih z jednoho světa ale v různých sériích a v různých časových úsecích), jsem zveřejnila na obou sítích. Pomocí tzv. sbírky.

12) Na Instagramu tedy sdílíš hlavně knižní recenze. Sdílíš tam i něco ze soukromého života?

Ano, sdílím. Co se týče miminka, tak já ho tam chci ukazovat, ale trošku jinak. Nastavila jsem si mantinely, že miminko patří do mého života a budu s ním sledovat zase jinou knižní tvorbu a chci svému publiku ukazovat i dětskou literaturu, ale nechci působit jako spousta instamatek, které děti prodávají na základě zisku. Když se podíváš, tak já tam jsem docela nedávno dávala dvě fotky, kde neukazují tvářičku miminka, je tam vidět jen dětská kniha a že ji drží. Tím chci ukázat, že je to dětská kniha, ale nechci prodávat jeho tvář. Tu znají jen moji blízcí. Mně osobně by se také nelíbilo, kdyby mě jako malou všude ukazovali. Proto to s manželem držíme i u malého.

13) Jakým způsobem rozlišuješ kvalitu jiných recenzí?

Kvůli studiu žurnalistiky na to koukám trochu jinak než jako jenom konzument, když to řeknu takhle ošklivě, jenom člověk, který je pasivní, nemá svůj vlastní účet a přijde na ten

Instagram za hledáním tipu na knihu. Vždycky mě trochu zamrzí, když jsou lidé, kteří se nazývají recenzenty a publikují jenom tři neříkající věty typu: „Tahle kniha se mi líbila, tu vám doporučuji.“. To ti nic nedá. Nebo mě zamrzí, když označí českého autora, a napíšíou tam jenom: „Tohle je hodně špatné a tu knihu bych spálil.“. Co si z toho má autor vzít? Co je na tom konstruktivní? Chce to vypíchnout klady, to, co objektivně na tom vidí, tak to by tam mělo být. Já mám bookstagram už dlouho, mám tam mnoho známých a kamarádů, kteří jsou i přáteli v mém soukromém životě. Od nich mi pak stačí jenom věta: „Tohle je skvělá kniha, tu si musíš přečíst.“. Pokud ale text obsahuje jenom pár vět a chybí jakékoliv argumenty, tak to podle mě není dobrá recenze.

14) Na co by se podle tebe v knižní recenzi nemělo zapomínat?

V knižních recenzích se skoro vůbec nemluví o překladatelích, a za mě je překladatel hodně důležitá osoba. Každý nemůže překládat, musí to být člověk, který má smysl pro jazyk a musí být kreativní. Bez toho by to asi nedal. Mrzí mě, že v recenzích překladatele zmíní jen aby mu vytkli množství chyb. V těch recenzích málokdy najdeš větu, že to překladatel uchoopil skvěle, hlavně ve fantastice, protože tam ten překladatel musí vymýšlet složité pojmy. Takže ve fantastice mě mrzí, že mnohdy není ta chvála na to, že vymyslí super jméno z překladu, protože čeština je těžký jazyk a v angličtině to je často těžko přeložitelné. Měl by si s tím člověk pohrát a sice to někdy neodpovídá tomu překladu, ale zase to odpovídá tomu významu.

15) Píšeš do knižních recenzí i obsah knihy?

Na blogu jsem to tak dělala, vždy jsem měla druhý odstavec, kdy jsem se snažila vlastními slovy shrnout obsah díla. Anotace někdy prozradí víc, než by měla a já v tom prvním odstavci na blogu vypisuji nějakým způsobem ten námět, i dvěma nebo třeba větami, což myslím, že stačí. Na Instagramu se tomu ale vyhýbám. Jednu dobu jsem tam dávala anotaci, ale spíše se snažím využít znaky, kterých není moc, k tomu, abych tam napsala svůj názor, nežli se věnovala tomu, co si lidé můžou přečíst zezadu knihy nebo na Databazeknih.cz.

16) Čteš nějaké literární časopisy?

Ano, čtu. Nejraději mám časopis Host, to je za mě i nejkvalitnější literární magazín. Do schránky mi chodí i magazín Knihupec, který mi přijde takový dostupný pro širší publikum, je tam teda samozřejmě dost PR článků, ale marketing je marketing. Četla jsem i Lógr nebo Tvar a Revue Prostor. Já se třeba nebráním ani čtení Luxor magazínu, který je zajímavý.

Ráda vyhledávám i různé přílohy, které jsou součástí běžných médiích jako novinách, takže když tam je čtenářská příloha, tak si to přečtu. Nedávno mě překvapil časopis Vlasta, kde byl rozhovor s Larsem Keplerem, a při dalším listování jsem zjistila, že tam je i Petra Dvořáková. Časopis jsem si nadšeně koupila, a pak až doma jsem zjistila, že ve vydání je asi 15 stránek literární přílohy, z které jsem byla nadšená.

17) Považuješ texty na bookstagramu za knižní recenze?

Jako moderní recenze bych asi řekla, že ano. Ale zase jsme u toho, že recenze jako taková by měla obsahovat to, co jsem říkala výše, protože přece jenom recenze je slohový útvar. Recenze na bookstagramu jsou za mě hodně důležité, jsou důležitým marketingovým pilířem a prodávají knihy, dostávají povědomí mezi klasické čtenáře, kteří nechodí do knihkupectví, kteří mají Instagram a rádi se koukají i na knižní obrázky a fotky. Za mě to nejsou recenze jako recenze v pravém slova smyslu, protože Instagram má omezený počet znaků a neumožňuje ti tam dát toho tolik. Nemůže tam ani těch argumentů být tolik. Myslím si, že se na Instagramu dá napsat kvalitní krátká recenze, ale musí tomu člověk věnovat čas, a ne to jenom odbýt dvěma nebo třemi větami. Já jsem celkově za recenze/názory na knihách na Instagramu moc ráda, a těší mě, že jsou tolik oblíbené i u ostatních.

18) Nabízí recenze na Instagramu něco jiného než ty v literárních časopisech?

Určitě nabízí víc mediálního obsahu, protože magazín ti nedá mluvená stories o knihách, nedá ti videa a víc fotek. Recenze na Instagramu je zase zkrácená na rozdíl od toho v magazínu. Další věc, kterou nabízí, je i to, kolik knížek v tom daném médiu může být. Literární magazíny jsou většinou měsíční nebo čtvrtletní, a tak se tam toho nevejde tolik jako do bookstagramu. Můžeš tam dát recenzi na každou knihu, což v literární časopise nejde.

19) Jak bys definovala pojem bookstagram vlastními slovy?

Je to místo, které mám moc ráda. Mám ráda obecně tu knižní komunitu. Je to část Instagramu, která se zaměřuje na knížky a tam vlastně nepatří jenom bookstagrameři, tedy recenzenti nebo lidé, kteří se snaží ty knihy zpropagovat, ale patří tam i autoři nebo různí influenceři, kteří se nezabývají jenom knihami, ale i lifestylem a pak tam přidají nějakou knihu. Nebo i nakladatelství, ty tam zaručeně taky patří. Je super, že tam jsou i autoři, kteří komunikují s recenzenty a častokrát je oslovují sami. To se mi líbí, že tam je taková provázanost.

20) Co si myslíš o spolupracích a jak k nim přistupuješ?

Já mám spolupráce asi se všemi velkými nakladatelstvími a mám spolupráce i s malými a často kývám i na autorské spolupráce. Chtěla bych jich přijímat i více, ale nemám pro to prostor. Nenavazuji spolupráce úplně s každým, přečtu si, o čem ta kniha je a musí mě zaujmout. Takže když mi někdo nabídne něco k recenzi, co se mi netrefí do žánrů, které čtu, tak bych to nedokázala objektivně hodnotit a přišla by mi škoda, kdybych někomu zbytečně ublížila, když to není můj šálek kávy.

Spolupráce mám ráda a vážím si každé spolupráce, kterou mám. Jsem ráda, že tímhle způsobem můžu komunikovat s lidmi z nakladatelství, že v současné době i Albatros media pořádá merendy pro blogery, Euromedia začala taky pořádat blogerské dýchánky, knihy Dobrovský také pořádají akce. Prezentace dřív byly jenom pro novináře a dozvěděli se, co v následujícím kvartálu vyjde, na co by se měli zaměřit a co by měli publikovat. Jsem ráda, že se to dnes děje i pro blogery. Je to možnost vidět se s lidmi osobně a navazovat kontakty.

Když se mi nějaká kniha nelíbí nebo zjistím, že se ta kniha prostě nepovedla, tak mě to mrzí, ale vždy píšu pravdu. Většinou napíšu předem tomu nakladatelství, že mě to mrzí a že zhodnotím tu knihu negativně a že ji nemůžu dát plný počet hvězd. Pokud je to hodně negativní, tak se vyhnu počtu hvězdiček, které do recenze dávám. Spousta lidí na to totiž kouká tak, že když vidí, že kniha má dvě hvězdičky, tak už ani nečte recenzi dál, a o knihu pak nezavadí ani koutkem oka. Ale každá kniha má svého čtenáře. Mám ještě jedno velké pravidlo, kterým štvu hodně lidí, hlavně svého manžela, že vždy dočítám knihu, i když se mi ta kniha nelíbí, protože na konci se může stát něco, o čem můžu říct aspoň jedno pozitivum. Málokdy se to stane, ale přece nemůžu říct, že kniha je špatná, když jsem to nedočetla do konce.

21) Myslíš, že může být bookstagramerem kdokoliv?

Na bookstagramu je fajn, že to může být člověk, kterému je 13, 20 nebo 50. Opravdu tam najdeš lidi všeho věku, což je za mě skvělé, protože nevidím důvod, proč by padesátiletý člověk nemohl prožívat bookstagram. Jde o ten zájem a zálibu, která nás všechny spojuje. Instagram je specifický v tom, že tam potřebuješ mít nějakou fotku, grafiku, video, to je ta základní věc, která je první vidět. Každý může být bookstagramerem, ale na každý může prorazit. Je spousta malých účtů, ale jde i o tu vytrvalost. Za těch 10 let jsem potkala mnoho lidí a ač jsem si myslela, že někteří to budou dělat roky, tak vydrželi jen pár měsíců, protože je to přestalo bavit. Ne každý na to má výdrž a chuť.

22) Myslíš, že by se do toho bookstagramu měly začlenit i literární časopisy?

Myslím, že ano, mohlo by jim to pomoci v propagaci, protože magazíny nejsou moc vidět a přijde mi to škoda. Mezi bookstagramery je spousta kreativních a nadaných lidí, kteří by třeba mohli přispívat, ať už jenom občas do literárních magazínů. Já sama jsem publikovala v Lógru a i jinde. Je to samotné nenapadne, že by něco mohli publikovat, nebo že by na to měli a ty texty jsou přitom skvělé. Ne, že by každý bookstagramer měl publikovat v literárním časopise, to zase ne, ale myslím si, že na to má více lidí.

23) Píšeš už knižní recenze 10 let. Všímáš si, že se za tu dobu knižní recenze určitým způsobem proměnily nebo se píšou pořád stejně?

Proměnily, jako všechno. Určitě se celkově zkracují. Když to porovnáím, co dřív stačilo, tak na blogu se psali recenze v nějaké délce, pak to přešlo na Instagram, protože blog je spíš mrtvý než živý. Takže lidé už nemají ani tolik kapacity, aby četli recenze v takové délce, a tak se proměňují v rozsahu. Mě mrzí, že lidé už nemají tolik čas číst knižní recenze, ale pokud člověk nemá kapacitu na to číst knižní recenze, ale čte knihy, tak mě to tolik nebolí, protože pořád to, co je pro mě zásadní, je to čtení knížek. Občas si ale přečtou jeden řádek, což mě mrzí. Když dám do příspěvku otázku, kolik z nich mi na to odpoví? Skoro nikdo. Nebo tam zkouším dát recenzi a mezi to plácnu otázku, málokdy na ni někdo odpoví. Je to ale i tou dobou, která se hodně zrychluje, takže lidé konzumují to, co je napsané na fotce nebo co je videu nežli to, co je v textu.

Líbí se mi ale, že jdou recenze s dobou. Když byly moderní blogy, bylo to na blozích, když byl Instagram na vzestupu, tak to bylo tam a je to tam. Teď letí TikTok a ty recenze si vždy najdou nějakou skulinku, vždy se to nějakým způsobem dostane k tomu svému publiku.

24) Myslíš, že by v budoucnu mohl mít bookstagram vliv na podobu knižních recenzí v literárních časopisech?

Myslím si, že ano, už jenom proto, že spousta lidí, kteří na bookstagramu jsou, ať začínají jako konzumenti nebo tvůrci, tak si potom za tím jdou a třeba se stanou redaktorem v literárních magazínech nebo napíší knihu. Příkladem je Jakub Pavlovský, @bookscalling, tak on pracoval pro Host a pracoval v Lógru jako šéfredaktor. Znáím těch lidí více, chodili jsme spolu na bookcluby, které pořádá Jakub Pavlovský a více lidí odtud pak působili v Lógru, v Hostu nebo v Revue Prostor.

25) Ty sama jsi někam nabízela svoje recenze?

Já jsem publikovala v tištěných médiích v Lógru, tehdy v Luxoru, když se to ještě jmenovalo

iPage, ale já jsem spíš psala online verzi, kdy třeba Euromedia má na svých stránkách literární kavárnu, tak pro ně jsem psala několik recenzí. Měla jsem rozjednané i Krajské listy, ale to jsme řešili, když se mi narodilo miminko, a pak to padlo. Můj sen to taky byl, protože moje žurnalistické já by chtělo publikovat své texty a chce své jméno vidět v magazínu. Ale pravda je taková, že hodně recenzí píšou pro nakladatele a úplně nevím, jak by to vlastně korespondovalo. Z toho důvodu jsem se o to ani víc nesnažila.